

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

57 tomas

2014 m. gruodžio 19 d.

Turinys

I Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės

NUOMONĖS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

501-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2014 m. rugsėjo 10–11 d.

2014/C 458/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl socialinio dialogo struktūros ir organizavimo kuriant tikrą ekonominę ir pinigų sąjungą (EPS) (tiriamoji nuomonė)	1
2014/C 458/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos imigracijos politikos (tiriamoji nuomonė)	7
2014/C 458/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl socialinių poveikį darančių investicijų (nuomonė savo iniciatyva)	14

III Parengiamieji aktai

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

501-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2014 m. rugsėjo 10–11 d.

2014/C 458/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl vienanarių privačių ribotos atsakomybės bendrovių (COM(2014) 212 <i>final</i> – 2014/0120 (COD))	19
2014/C 458/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl dujinį kurą deginančių prietaisų (COM(2014) 258 <i>final</i> – 2014/0136 (COD))	25
2014/C 458/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl Europos Sąjungos strategijos Adrijos ir Jonijos jūrų regione: moksliniai tyrimai, technologinė plėtra ir inovacijos MVĮ (tiriamoji nuomonė Europos Sąjungai pirmininkaujancios Italijos prašymu)	27

2014/C 458/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriamą kelionių viza ir iš dalies keičiama Konvencija dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo ir reglamentai (EB) Nr. 562/2006 ir (EB) Nr. 767/2008 (COM(2014) 163 <i>final</i> – 2014/0095 (COD)) ir dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Sąjungos vizų kodekso (Vizų kodeksas) (COM(2014) 164 <i>final</i> – 2014/0094 (COD)).	36
2014/C 458/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl Europos platformos, skirtos bendradarbiavimui nedeklaruojamo darbo prevencijos ir atgrasymo nuo jo srityje gerinti, sukūrimo (COM(2014) 221 <i>final</i> – 2014/0124 (COD))	43
2014/C 458/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo uždraudžiama žvejyba dreifuojančiais tinklais, iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 850/98, (EB) Nr. 812/2004, (EB) Nr. 2187/2005 bei (EB) Nr. 1967/2006 ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 894/97 (COM(2014) 265 <i>final</i> – 2014/0138 (COD)) . . .	52
2014/C 458/10	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos dėl mobiliosios sveikatos (m. sveikatos) (COM(2014) 219 <i>final</i>)	54
2014/C 458/11	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Sąjungos jūrų saugumo strategijos	61

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

501-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2014 M. RUGSĖJO 10–11 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl socialinio dialogo struktūros ir organizavimo kuriant tikrą ekonominę ir pinigų sąjungą (EPS)

(tiriamoji nuomonė)

(2014/C 458/01)

Pranešėjas: **Georgios Dassis**

Europos Parlamentas, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. vasario 5 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Socialinio dialogo struktūros ir organizavimo kuriant tikrą ekonominę ir pinigų sąjungą (EPS)

(Tiriamoji nuomonė).

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. rugpjūčio 27 d. priėmė savo nuomonę.

501-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. rugsėjo 10–11 d. (rugsėjo 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 169 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 9 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos Sąjungos lygmens socialinis dialogas yra neatsiejamas nuo Europos integracijos ir krizės įveikimo politikos bei veiksmų, kuriais siekiama skatinti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą ir kurie turi būti paremti turtinga patirtimi, įgyta plėtojant socialinį dialogą visais lygmenimis: nacionaliniu, sektorių, teritorijų ir įmonių.

1.2 Socialinis dialogas – tai dvišalis procesas, kurį vykdo socialiniai partneriai ir kurį papildė trišalis veiksmų derinimas su Europos Sąjungos institucijomis ir politinėmis struktūromis ir įvairios konsultacijos Europos ir nacionaliniu lygmeniu.

1.3 Reikia aiškiai atskirti *socialinį dialogą*, apie kurį kalbama šioje nuomonėje, ir *pilietinį dialogą*: ir vienas, ir kitas egzistuoja. Jie negali būti sujungti, kadangi Europos lygmeniu Sutartyje apibrėžiami socialinio dialogo dalyviai, kompetencijos sritys ir procedūros, o socialiniams partneriams suteikiamas beveik teisėkūros vaidmuo darbo sąlygų srityje plačiąja prasme, tačiau jie negali būti ir visiškai vienas nuo kito izoliuoti. Patys Europos socialiniai partneriai jau išplėtė savo veiklos sritis taikydami atvirą požiūrį ir vykdo konkrečius veiksmus su kai kuriomis Europos asociacijomis ir NVO.

1.4 Socialiniai partneriai turi toliau siekti didesnio savarankiškumo ir stiprinti savo kolektyvinių derybų gebėjimus. Europos Sąjungos institucijos turi atsižvelgti į jų 2013 m. spalio mėn. bendrą deklaraciją dėl valdymo⁽¹⁾. Šioms institucijoms, ypač Komisijai, tenka uždavinys sudaryti palankias sąlygas Europos socialiniam dialogui ir remti konkretų jo laimėjimų pritaikymą tiek tarpšakiniu, tiek sektorių lygmeniu.

1.5 Socialiniai partneriai taip pat turi užtikrinti veiksmingesnį savo autonominių susitarimų taikymą, kad jie galėtų visose šalyse ir visiems darbuotojams ir visoms Europos Sąjungos teritorijoje veikiančioms įmonėms pagal nacionalinius teisės aktus ir praktiką būtų užtikrintas tinkamas šiais susitarimais nustatytų teisių taikymas.

1.6 Dėl krizės ir ekonominių bei socialinių permainų sukeltų iššūkių sudėtingumo ir masto kartais būtinas bendradarbiavimas su kitais pilietinės visuomenės atstovais atsižvelgiant į kiekvienos šalies atsakomybės ir kompetencijos sritis.

2. Nuo EAPB iki EPS. Socialinių partnerių ir socialinio dialogo svarba kuriant Europą

2.1 Profesinės sąjungos ir darbdavių organizacijos įsipareigojimus dalyvauti Europos integracijoje prisiėmė ne todėl, kad buvo būtina, bet, nepaisant skirtingų požiūrių, vedamos įsitikinimo, kad Europos Sąjunga yra vienintelis kelias suvienyti tautas ir užtikrinti taiką, demokratiją, ekonomikos augimą ir socialinę pažangą. Socialinių partnerių dalyvavimo Europos kūrimo procese nuo EAPB iki EPS istorija rodo, kad jie nuolat vykdė šiuos svarbius įsipareigojimus, ir patvirtina, kad darbdavių organizacijos ir profesinės sąjungos atliko lemiamą vaidmenį ir turi toliau jį atlikti dabartiniu EPS etapu, kad pavyktų įveikti krizės sukeltus laikinus sunkumus ir struktūrines permainas mūsų šalyse. Šiomis aplinkybėmis EPS turi užtikrinti tvarų ekonominį ir socialinį visų Europos Sąjungos šalių atsigavimą, leidžiantį kurti kokybiškas darbo vietas. Būtina, kad visi subjektai prisiimtų įsipareigojimus savo atsakomybės srityse. Europinis socialinio dialogo matmuo taip pat turi apimti globalizacijos aspektą ir suteikti ES galimybę dalyvauti pasauliniame reguliavime, kuris būtinas siekiant, kad, kaip EESRK pareiškė savo 2007 m. gegužės mėn. nuomonėje⁽²⁾, „žmogiškasis globalizacijos, o taip pat ir Europos integracijos aspektas“ taptų „neatsiejamas nuo piliečių ir organizuotos pilietinės visuomenės“.

2.2 EAPB konsultacinis komitetas, turintis konkrečios patirties, įrodė savo veiksmingumą sprendžiant visus pramonininkams ir darbuotojams svarbius klausimus: pramonės politikos, rinkos vystymosi, socialinių priemonių, taip pat mokslinių tyrimų technologijų ir socialinėje srityse. Todėl Sutartyse reikėtų išlaikyti ir dar labiau išplėtoti nuostatas dėl pramonės politikos ir socialinės srities veiksmų derinimo priemonės. EESRK, vykdydamas savo įsipareigojimus, gali atlikti svarbų vaidmenį teikdamas paramą ir numatydamas pokyčius, kaip buvo nuomonės dėl Bendrijos darbuotojų pagrindinių socialinių teisių chartijos (1989 m.)⁽³⁾ atveju.

2.3 Būtent 1985 m. užmezgus dvišalį socialinį dialogą, kurį paskatino tuometinis Europos Komisijos Pirmininkas Jacques Delors, ES lygmens socialinis dialogas išsivystė į tikrą Europos derybų erdvę.

2.4 Socialiniai partneriai svarbų etapą pradėjo savo 1991 m. spalio 31 d. susitarimu, kuris vėliau buvo įtrauktas į prie Maastrichto sutarties pridėtą Socialinį protokolą⁽⁴⁾. Jie patvirtino savo norą dalyvauti ES socialiniame valdyme, t. y. tapti reguliuotojais vykdamas derybas, tokiu būdu papildant teisėkūros procesą.

2.5 **Subsidiarumas.** Subsidiarumo principas pagal įprastą šio žodžio prasmę reiškia, kad aukščiausiam valdymo lygmeniui, t. y. Europos Sąjungai, patikimi tie klausimai, kurie žemesniu, valstybių narių, lygmeniu būtų sprendžiami ne taip veiksmingai (ES sutarties 5 straipsnis). Iš tikrųjų tokia praktika, kai pripažįstami socialinių partnerių gebėjimai vykdamas socialinį dialogą patiems spręsti jų kompetencijos sričiai priklausančias problemas, gali būti laikoma dar vienu šio subsidiarumo principo taikymo atveju⁽⁵⁾. Šis įgaliojimas Europos socialiniams partneriams aiškiai suteikiamas SESV 154 ir 155 straipsniais. Tokios nuostatos, priartinančios sprendimų priėmimo procesą prie piliečių, jei tik bus veiksmingai ir reguliariai taikomos praktikoje ir tinkamai propaguojamos, gali padėti plačiau informuoti apie organizuotos pilietinės visuomenės vaidmenį ir pakeisti blogą „tolimos valdžios“ įvaizdį, kurį piliečiai yra susidarę apie Sąjungą ir jos institucijas.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2014/socjointcontrib_ags2014.pdf

⁽²⁾ OL C 175, 2007 7 27, p. 57.

⁽³⁾ http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/c10107_fr.htm

⁽⁴⁾ OL C 191, 1992 7 29, p. 90.

⁽⁵⁾ Kartais tai vadinama horizontaliuoju subsidiarumu.

3. Monetarinė integracija nuolat stiprėja, tačiau vis dar silpnas ekonomikos valdymas ir nepakankama socialinė integracija

3.1 Daugumos Sąjungos šalių patiriama ekonomikos ir finansų krizė verčia siekti didesnio konkurencingumo tiesioginių gamybos sąnaudų sąskaita (darbo užmokesčio, žaliavų kainos ir kt.), tuo tarpu Europa turėtų dėti daug pastangų, kad puikių konkurencingumo rezultatų pasiektų be tiesioginių sąnaudų: gaminių ir paslaugų kokybė, moksliniai tyrimai ir inovacijos, darbo ir socialinių santykių kokybė, darbo organizavimas ir socialinė atsakomybė, švietimas ir mokymas ir kt.

3.2 Norint įveikti krizę ir susigrąžinti piliečių pasitikėjimą, atėjo laikas iš tikrųjų skatinti ekonomiką tiek Europos, tiek valstybių narių lygmeniu vykdant viešąsias, privataus sektoriaus ir socialinį poveikį darančias investicijas (žr. EESRK nuomonę⁽⁶⁾), kurios padėtų siekti tvaraus, novatoriško, leidžiančio kurti kokybiškas darbo vietas ir daryti socialinę pažangą vystymosi ir užtikrinti patikimas ir tvarias makroekonominės sąlygas.

3.3 2013 m. spalio mėn. Europos socialiniai partneriai priėmė dešimt principų, kuriais grindžiamas jų dalyvavimas ES ekonomikos valdyme⁽⁷⁾. Antrasis principas suformuluotas taip: „Socialinis dialogas ir visais lygmenimis gerai išplėtoti darbo santykiai yra pagrindinis Europos socialinio modelio ir demokratinio valdymo elementas. Todėl labai svarbu, kad socialiniai partneriai tinkamai dalyvautų ekonominėje ir užimtumo politikoje.“

3.4 Penktojo principo atveju socialiniai partneriai nurodo, kad „socialinis dialogas gali būti sėkmingų ekonominių ir socialinių reformų varomoji jėga. Socialiniai partneriai gali padėti geriau informuoti apie ekonominių ir socialinių permainų pasekmes socialinėms sistemoms ir darbo rinkoms. Be to, jie gali atlikti svarbų vaidmenį sukuriant sąlygas, skatinančias darbo vietų kūrimą, ypač palengvinant ekonomikos atgaivinimą, atveriant daugiau įsidarbinimo galimybių ir skatinant socialinę integraciją“.

3.5 Taigi turi būti didinama socialinio dialogo autonomija ir indėlis siekiant įveikti dabartinius iššūkius.

3.6 Europos socialinis dialogas turi būti paremtas turtingu nacionaliniu socialiniu dialogu, plėtojama įvairiais lygmenimis: tarpšakinio, sektorių, teritorijų ir įmonių. Tačiau šiuo metu pastebima, kad daugelyje šalių šiais lygmenimis susilpnėjo kolektyvinėmis sutartimis suteikiama apsauga, visų pirma dėl ES kišimosi į valdymą, o tai blogina darbuotojų padėtį ir padeda vystytis nelygybei.

3.7 Reikia laikytis naujo požiūrio, pagal kurį būtų labiau atsižvelgiama į teritorinį aspektą, kad būtų rasti tinkami atsakymai į restruktūrizacijos, dėl kurios atleidžiami darbuotojai ir uždaromos gamyklos, pasekmes. Šios aplinkybės iš tikrųjų dažnai turi dramatišką poveikį vietos ir regionų lygmeniu ne tik darbuotojams ir jų šeimoms, bet ir vietos bendruomenėms bei įmonėms, kurios pačios tiesiogiai ar netiesiogiai susijusios su tomis gamyklomis.

3.8 Šiuo sunkiu permainų ir koregavimų laikotarpiu gali kilti mintis, kad dinamišką postūmį galėtų suteikti euro zona, kurios valdymas labiau išvystytas ir kur galimas didesnis veiksmų nuoseklumas. Skatinant šią dinamiką reikia atsižvelgti į būtinybę išlaikyti visos ES ekonominę ir socialinę sanglaudą. Turint omenyje jau esamą socialinių skirtumų pavojų, reikėtų sukurti šių skirtumų stebėsenos mechanizmą, kad būtų galima juos pašalinti. Šio mechanizmo pagrindas turėtų būti griežtesnė stebėseną atsižvelgiant į įdarbinimo sistemų tarpusavio priklausomybę. Stebėseną galėtų būti patikėta Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondui arba paremta Užimtumo komiteto, sukūrusio užimtumo rodiklių stebėsenos mechanizmą, darbu.

4. Įvairios veiksmų derinimo, konsultavimosi ir socialinio dialogo formos: naujo valdymo iššūkis

4.1 Nuo Lakeno deklaracijos dėl socialinio dialogo (2001 m.) iki bendros socialinių partnerių deklaracijos dėl valdymo (2013 m.) įvykių seka buvo logiška.

⁽⁶⁾ EESRK nuomonė savo iniciatyva dėl *Socialinių investicijų poveikio užimtumui ir viešiesiems biudžetams*, OL C 226, 2014 7 16, p. 21.

⁽⁷⁾ http://www.etuc.org/sites/www.etuc.org/files/other/files/layout_declaration_governance_21_10_13_clean_3.pdf

4.1.1 **Tikslų apibrėžčių patvirtinimas.** Reikėtų priminti socialinių partnerių indėlį per Lakeno aukščiausio lygio susitikimą (2001 m. gruodžio mėn.)⁽⁸⁾:

„UNICE/UEAPME, CEEP ir ETUC pabrėžia būtinybę išskirti tris skirtingos veiklos, kurioje dalyvauja socialiniai partneriai, tipus:

1. trišalis veiksmų derinimas, t. y. socialinių partnerių ir Europos valdžios institucijų tarpusavio mainai,
2. konsultavimasis su socialiniais partneriais, t. y. konsultacinių komitetų veikla ir oficialias konsultacijas pagal Sutarties 137 straipsnį,
3. socialinis dialogas, t. y. socialinių partnerių dvišalis darbas, susijęs arba nesusijęs su oficialiomis Komisijos konsultacijomis pagal Sutarties 137 ir 138 straipsnius.“

4.1.2 **Socialinių partnerių vaidmens ES valdyme didinimas.** Svarbioje bendroje socialinių partnerių 2013 m. spalio 24 d. deklaracijoje dėl socialinių partnerių dalyvavimo Europos ekonomikos valdyme⁽⁹⁾, skirtoje trišaliam socialinių reikalų aukščiausio lygio susitikimui, pabrėžiamas svarbus socialinio dialogo vaidmuo tiek nacionaliniu, tiek ES lygmeniu ir būtinybė plėsti konsultacijų taikymo sritį (metinė augimo apžvalga, nacionalinės reformų programos, konkrečios rekomendacijos šalims, makroekonominio disbalanso procedūra, darbo rinkos rodikliai).

4.1.3 **Socialinio dialogo gilinimas,** ypač sutarčių sudarymo klausimu. Sunkių laikotarpiu visos priemonės (direktyvomis perkelti arba savarankiškai sudaromi susitarimai, veiksmų programos, bendros deklaracijos ir kt.) turėtų būti naudojamos siekiant rasti veiksmingus sprendimus, visų pirma užimtumo ir darbo kokybės srityje.

4.1.4 **Socialinio dialogo rezultatų konsolidavimas.** Tiek pačių socialinių partnerių (žr. bendras galutines ataskaitas, parengtas 2006 m. birželio mėn. dėl nuotolinio darbo⁽¹⁰⁾, 2008 m. birželio mėn. dėl streso⁽¹¹⁾, 2011 m. spalio mėn. dėl priekabiavimo ir smurto darbe⁽¹²⁾ ir 2014 m. birželio mėn. dėl įtraukčių darbo rinkų), tiek Komisijos (žr. ataskaitą⁽¹³⁾) atlikti įvairūs vertinimai parodė, kad esama daug autonominių susitarimų perkėlimo skirtumų, o tai mažina jų veiksmingumą ir aprėptį teisės aktų atžvilgiu ir lemia nevienodas Europos darbuotojų ir įmonių teises. Atrodo akivaizdu, kad autonominių susitarimų įgyvendinimas turi būti privalomas neatsižvelgiant į teisinio ar sutartinio perkėlimo būdą. Socialiniams partneriams tenka atsakomybė išplėsti dabartines nuostatas ir apibrėžti naujas taisykles, kad būtų užtikrintas veiksmingas jų europinių susitarimų, kuriuos turi vykdyti ne tik juos pasirašiusios Europos organizacijos, bet ir jų registruoti nariai nacionaliniu lygmeniu, taikymas per jų nustatytą terminą. Be abejo, visi šie pagal SESV 155 straipsnį sudaryti autonominiai susitarimai turi būti įtraukti į Bendrijos *acquis*.

4.1.5 **Savarankiškumo gebėjimų stiprinimas ir sinergijos su ES politika didinimas.** Reikia stiprinti ir vystyti socialinių partnerių savarankiškumą (žr. toliau pateiktą nuorodą į 2013 m. spalio mėn. bendrą socialinių partnerių deklaraciją dėl valdymo), tačiau tai neatleidžia Europos Komisijos nuo būtinų ir skubių socialinių iniciatyvų tokiose srityse kaip restruktūrizacija, sveikata ir sauga, judumas ir struktūrinės reformos, visų pirma darbo rinkos, siekiant sudaryti palankias sąlygas darbo vietų kūrimui. Socialinių partnerių savarankiškumo gebėjimų stiprinimas neturėtų susilpninti Komisijos gebėjimo imtis iniciatyvos ir atlikti skatinamąjį vaidmenį: priešingai, būtina jų sinergija ir papildomumas. Socialiniai partneriai jau padarė pažangą prisiimdami atsakomybę už socialinio dialogo valdymą tiek tarpšakiniu, tiek sektorių lygmeniu, visų pirma vesdami derybas dėl dvimečių programų. 2013 m. spalio mėn. deklaracija dėl valdymo⁽¹⁴⁾ jie pradėjo naują etapą. Igaivę didesnę savarankiškumą socialiniai partneriai galėtų, jei to nori, pabandyti įkurti nuolatinį socialinio dialogo sekretoriata, sudarytą dvišaliu būdu. Savo 1994 m. lapkričio 24 d. ir 1997 m. sausio 29 d. nuomonėse⁽¹⁵⁾ EESRK jau išskėlė šią mintį.

⁽⁸⁾ Bendras socialinių partnerių indėlis į Lakeno Europos Vadovų Tarybą. Nuo tada UNICE tapo BUSINESSEUROPE, o EB sutarties 137 ir 138 straipsniai pakeisti SESV 153 ir 154 straipsniais.

⁽⁹⁾ Žr. 7 išnašą.

⁽¹⁰⁾ http://www.ueapme.com/docs/joint_position/061010_telework_implementation_report_final.pdf

⁽¹¹⁾ http://www.ueapme.com/IMG/pdf/Stress_Final_Implementation_report_231108.pdf

⁽¹²⁾ http://www.etuc.org/sites/www.etuc.org/files/BROCHURE_harassment7_2_.pdf

⁽¹³⁾ Framework Agreement on Telework (SEC(2008) 2178; Framework Agreement on Work-related Stress (SEC2011) 0241

⁽¹⁴⁾ Žr. 7 išnašą.

⁽¹⁵⁾ OL C 89, 1997 3 19, p. 27; OL C 397, 1994 12 31, p. 40.

4.1.6 **Platesnio masto konsultacijos.** Atsižvelgiant į mūsų visuomenės raidą ir į tai, kad ji darosi vis sudėtingesnė, į konsultacijas dėl Bendrijos politikos ir projektų pagal atitinkamas atsakomybės ir kompetencijos sritis reikėtų įtraukti visus suinteresuotuosius subjektus, atstovaujančius profesinėms sąjungoms, darbdavių organizacijoms, savanoriškos veiklos sektoriui, socialinės ekonomikos sektoriui ir viešiesiems interesams. Socialiniai partneriai jau dažnai dalyvauja Europos viešose konsultacijose, o tai padeda gerinti ryšius su kitais pilietinės visuomenės subjektais. Šie ryšiai palaikomi ir keturšaliame forume dėl įmonių socialinės atsakomybės. Tačiau reikia kruopščiai organizuoti praktinius konsultacijų aspektus, ypač jei tai yra elektroninės konsultacijos, ir atsižvelgti į įvairių dalyvių įgaliojimus ir reprezentatyvumą atitinkamos temos požiūriu; reikia pažymėti, kad jau reguliariai atliekami socialinių partnerių reprezentatyvumo tyrimai.

5. Įvairūs socialinio dialogo aspektai

5.1 **Tarpšakinis.** 2012–2014 m. darbo programa suteikė galimybę susitarti dėl jaunimo užimtumo veiksmų plano. Socialiniai partneriai išpareigojo pradėti derybas dėl naujos bendros 2015–2017 m. darbo programos, kuri bus labai svarbi trejus artimiausius metus. Jie turės pasinaudoti visomis turimomis priemonėmis, kad nustatytų teises ir pradėtų konkrečią politiką, atitinkančią dabartinio laikotarpio iššūkius.

5.2 **Sektorinis.** Būtent Sektorių socialinio dialogo komitetas atvėrė didžiules galimybes užbėgti už akių vykstančioms permainoms ir geriau jas valdyti. Pramonės ir sektorių politikos srityje Europos darbų tarybos kartu su profesinėmis federacijomis, pritaikydamos savo žinias ir patirtį, taip pat gali įnešti vertingą indėlį rengiant su pramonės politika susijusius pasiūlymus ir alternatyvas.

5.3 **Europos darbų tarybos** (angl. CEE). Globalizacijos ir nuolatinė technologinių inovacijų sąlygomis visų Europos šalių įmonės ir darbuotojai susiduria su sparčiais ir nuolatiniais darbo ir gamybos organizavimo pasikeitimais. Patirtis rodo, kad Europos darbų tarybos gali padėti vadovybei ir darbuotojams sukurti verslumo kultūrą ir prisitaikyti prie pokyčių sparčiai kintančiose tarptautinėse įmonėse ar grupėse, kai pokyčiai susiję su grupės strategija ir turi įtakos daugeliui tos grupės įmonių skirtingose šalyse. Pasaulinio masto įmonių atveju Europos darbų tarybos taip pat atlieka svarbų vaidmenį plėtojant globalizacijos žmogiškąjį aspektą, paremtą ES demokratinėmis ir socialinėmis vertybėmis, ir propaguojant TDO standartus. Jos gali dalyvauti įgyvendinant Europos ar tarptautines preliminarias sutartis ar įmonių socialinės atsakomybės susitarimus⁽¹⁶⁾.

5.4 **MVĮ.** Reikia atnaujinti pramonės struktūrą, kad būtų sudarytos palankios sąlygos MVĮ vystymuisi ir užtikrintas jų klestėjimas bei stabilumas. Šiuo tikslu socialinis dialogas turėtų būti paremtas išteklių sutelkimo politika, visų pirma mokymo ir sveikatos bei saugos darbe srityje.

5.5 **Kooperatyvai, savidraudos draugijos ir socialinės įmonės.** Dėl savo specifikos ir solidarumu, bendradarbiavimu ir įmonės sukurtu turto paskirstymu grindžiamo vystymosi jos yra augimo ir darbo vietų kūrimo požiūriu svarbūs subjektai. Tai gi natūralu, kad atsižvelgiama į jų ypatumus plėtojant socialinį dialogą ir skiriamas dėmesys tam, kas gali paskatinti šių įmonių vystymąsi.

5.6 **Pasienio teritorijos.** Mūsų pasienio regionai yra naujos judumo ir ekonominio vystymosi zonos. Šioms pasienio regionų teritorijoms reikėtų nustatyti padėtį regione atitinkančias socialinio dialogo formas siekiant skatinti užimtumą, vienodą požiūrį ir sudaryti saugias sąlygas tarpvalstybiniam judumui.

6. Užtikrinti socialinio ir pilietinio dialogo sinergiją ir papildomumą siekiant įveikti visuomenės iššūkius⁽¹⁷⁾

6.1 Mūsų visuomenė tapo sudėtingesnė, o socialinės ir aplinkos apsaugos problemos yra labiau tarpusavyje susijusios. Įmonės atveju tai, kas vadinama „vidaus reikalu“, yra susiję su „išorės reikalu“: teritorinio aspekto įtraukimas į įmonės vystymą, perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos, tvaraus vystymosi politika, apimanti viešojo ir savanoriškos veiklos sektoriaus subjektus, bedarbių integravimas, visų pirma sukuriant kuravimo sistemas, apimančias įmonių darbuotojus ir asociacijas, kovojančias už integraciją vykdant ekonominę veiklą, įmonių socialinė atsakomybė, ypač subrangos įmonių besivystančiose šalyse atžvilgiu, ir kt.

⁽¹⁶⁾ Žr. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Atnaujinta 2011–2014 m. ES įmonių socialinės atsakomybės strategija“, COM(2011) 681 final, OL C 229, 2012 7 31, p. 77.

⁽¹⁷⁾ 2003 m. birželio mėn. EESRK bendradarbiaujant su asociacija „Notre Europe“ buvo surengtas svarbus seminaras tema „Socialinis ir pilietinis dialogas: skirtumai ir papildomumas“ (<http://www.notre-europe.eu/media/semi19-fr.pdf>), kuriame dalyvavo ir Jacques Delors.

6.2 Egzistuoja ir socialinis, ir pilietinis dialogas. Jie negali būti sujungti, bet ir negali būti visiškai vienas nuo kito izoliuoti. Plėtojant dvišalį socialinį dialogą dėmesys sutelkiamas į atlyginimus, užimtumą, darbo organizavimą, sveikatą ir saugą darbe ir t. t. visais lygmenimis vedant kolektyvines derybas. Pilietinis dialogas apima pačias įvairiausias temas, susijusias su aplinka, vartojimu, šeimos politika, diskriminacija, kova su skurdu, žmogaus teisėmis, ir padeda spręsti visuomenės problemas. Socialiniai partneriai jau išplėtė savo veiklos sritis taikydami atviresnį ir į piliečius labiau orientuotą požiūrį ir tai patvirtina jų 2010 m. kovo mėn. susitarimas⁽¹⁸⁾ dėl įtraukių darbo rinkų ir konkretūs veiksmai, kuriuos jie vykdo su Europos asociacijomis ir NVO, veikiančiomis aplinkos apsaugos, vartotojų apsaugos, neįgalųjų apsaugos, moterų teisių ir lyčių lygybės, kovos su skurdu, socialinės įtraukties ir kt. srityse.

Atsižvelgiant į suinteresuotųjų subjektų sudėtingumą ir įvairovę, reikėtų stiprinti socialinį ir pilietinį dialogą siejančius ryšius siekiant užtikrinti veiksmų sinergiją ir papildomumą pagal kiekvieno iš jų įgaliojimus ir atsakomybę.

2014 m. rugsėjo 10 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

⁽¹⁸⁾ Šiame susitarime pripažįstama, kad socialiniai partneriai privalo bendradarbiauti su trečiuoju sektoriumi, kad paremtų tuos, kurie susiduria su konkrečiais sunkumais darbo rinkoje (<http://www.etuc.org/framework-agreement-inclusive-labour-markets>)

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos imigracijos politikos**(tiriamoji nuomonė)**

(2014/C 458/02)

Pagrindinis pranešėjas: **Giuseppe Iuliano**

ES Tarybai pirmininkaujanti Italija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. birželio 3 d. paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti tiriamąją nuomonę dėl

Europos imigracijos politikos

(tiriamoji nuomonė).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 2014 m. liepos 8 d. pavedė Išorės santykių skyriui atlikti Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus, savo 501-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. rugsėjo 10–11 d. (rugsėjo 11 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Giuseppe Iuliano ir priėmė šią nuomonę 161 nariui balsavus už, 6 prieš ir 6 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Naujajame Europos imigracijos politikos etape reikia taikyti strateginį požiūrį, laikytis vidutinės trukmės ir ilgalaikės vizijos ir sutelkti dėmesį į visapusiškas ir visuotines galimybes supaprastinti teisėtus priėmimo į ES kanalus, kurie būtų atviri ir lankstūs. Remiantis EESRK ir Europos integracijos forumo atliktais darbais, šioje nuomonėje ES institucijų ir nacionalinių vyriausybių atstovai raginami atsižvelgti į socialinių partnerių ir organizuotos pilietinės visuomenės atliekamą pagrindinį vaidmenį siekiant užtikrinti Europos imigracijos politikos socialinius aspektus ir pridėtinę vertę, taip pat į jos poveikį darbo rinkai, gyvenimo ir darbo sąlygoms ir pagrindinėms teisėms.

1.2 EESRK mano, kad, praėjus penkiolikai metų nuo Europos imigracijos politikos kūrimo pradžios, atėjo laikas Lisabonos sutartyje įteisintas vertybes ir politinius principus įgyvendinti praktiškai taikant konkrečias ir specialias politines priemones, neapsiribojant diskusijomis dėl ES ir nacionalinių vyriausybių kompetencijos sričių. EESRK nuomone, norint sukurti tikrai bendrą ir suderintą imigracijos, prieglobsčio ir išorės sienų politiką, būtina pasiekti konkrečių rezultatų.

1.3 Įgyvendindama bendrą integracijos politiką Europos Sąjunga gali suteikti didelę pridėtinę vertę. EESRK norėtų, kad pirmenybė būtų teikiama kliūtims ir diskriminacijai darbo rinkoje šalinti. ES turėtų priimti bendrą Europos imigracijos kodeksą ir bendrą europinių gairių rinkinį, kuriuo užtikrinamas jo įgyvendinimas ir prieinamumas. Tai reikėtų derinti su Europos strategija, kuria siekiama didinti ES patrauklumą gabiems žmonėms ir šalinti kvalifikacijų pripažinimui kylančias kliūtis. Europos Sąjunga turėtų įsteigti nuolatinę Europos darbuotojų migracijos platformą. EESRK siūlo atlikti šią užduotį, t. y. būti forumu, kuriame socialiniai partneriai galėtų aptarti ir analizuoti įvairių šalių darbuotojų imigracijos politiką ir keistis gerosios patirties pavydžiais.

1.4 Europos Sąjunga pradėjo įgyvendinti antrąją bendros Europos prieglobsčio sistemos (BEPS) etapą. Tačiau valstybės narės toliau vykdo skirtingą praktiką ir suteikia nevienodą apsaugą. Būtina užtikrinti solidarumo ir bendros atsakomybės principų įgyvendinimą, kad prieglobsčio prašymų pasiskirstymas valstybėse narėse būtų geriau subalansuotas. Dublino konvenciją reikėtų pakeisti solidaresne sistema, kurioje būtų atsižvelgiama į prieglobsčio prašytojų valią ir užtikrinimas proporcingesnis atsakomybės pasidalijimas. Be to, reikėtų suteikti daugiau galių Europos prieglobsčio paramos biurui (EASO), kad jis galėtų vykdyti savo veiklą, visų pirma dėmesį skirti paramos veiklai ir valstybėse narėse, kurioms reikia specialios ar skubios pagalbos, veikiančioms prieglobsčio paramos grupėms. Labai svarbu, kad ES užtikrintų darnesnę, nuoseklesnę, nepriklausomą ir lankstesnę humanitarinių vizų suteikimą valstybėse narėse, kaip nurodyta Bendrame vizų kodekse.

1.5 Europos sienų politika turi būti grindžiama didesne bendra atsakomybe už sienų kontrolę bei stebėjimą ir principų bei teisių laikymąsi jas administruojant. Valstybės narės, per kurių teritoriją eina bendra ES išorės siena, patiria rimtų sunkumų, susijusių su migrantų ir prieglobsčio prašytojų srautais. Europos Sąjunga turi įdiegti procedūras, užtikrinančias solidarumą finansų, operatyvinių veiksmų ir migrantų priėmimo srityse. FRONTEX vaidmenį reikia sustiprinti, kad ši agentūra taptų bendra Europos sienų apsaugos tarnyba valstybės narėms remti, kurią sudarytų sienos apsaugos pareigūnų Europos kontingentas. Kartu reikia užtikrinti veiksmingesnę ir sistemingesnę atskaitomybę už šios agentūros veiklą ir Reglamento Nr. 656/2014, kuriuo nustatomos išorės jūrų sienų stebėjimo vykdant Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie Europos Sąjungos valstybių narių išorės sienų valdymo agentūros koordinuojamą operatyvų bendradarbiavimą taisyklės, nuostatų taikymą.

1.6 Europos Sąjunga turi propaguoti tarptautinę migracijos srities reglamentavimo sistemą ir atlikti vaidmenį skatinant valstybes nares ratifikuoti ir įgyvendinti tarptautines imigrantų žmogaus teisių apsaugos priemones ir standartus. Europos Sąjunga turi plėtoti strateginius ryšius su kitais tarptautiniais subjektais, veikiančiais su asmenų judumu ir žmogaus teisėmis susijusiose srityse, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų Organizacija ir Europos Taryba.

1.7 Tarpvalstybinio asmenų judumo keliamos problemos negali būti sprendžiamos žvelgiant tik iš sienų kontrolės ir stebėjimo „perkėlimo“ perspektyvos. Ja remiantis turi būti toliau vystomas visuotinis požiūris į migraciją ir judumą. Taikydama teisėtą, lanksčią ir skaidrią procedūras, Europos Sąjunga atitinkamoms šalims ir jų piliečiams turi sudaryti kitas galimybes imigruoti darbo ir studijų tikslais. Partnerystės judumo srityje turi būti proporcingesnės ir teisėtai privalomos suinteresuotosioms šalims. Europos išorės veiksmų tarnyba turi geriau koordinuoti išorės politikos prioritetus ir migracijos politiką taikant požiūrį, kad žmogaus teisės yra svarbiausias elementas.

2. Įžanga. Naujos imigracijos, prieglobsčio ir sienų politikos 2020 link

2.1 ES Tarybai pirmininkaujanti Italija paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto (EESRK) parengti tiriamąją nuomonę dėl būsimos Europos imigracijos, sienų ir prieglobsčio politikos. Šioje srityje EESRK norėtų pateikti strateginių pasiūlymų, pagrįstų ankstesnėmis Komiteto nuomonėmis imigracijos klausimais ⁽¹⁾. Per visą diskusijų procesą, po kurio prasidės kitas **Europos imigracijos politikos 2020** etapas, būtina atsižvelgti į **socialinių partnerių bei organizuotos pilietinės visuomenės atstovų vaidmenį ir socialinį dialogą**. „**Socialinis matmuo**“ turi lemti **reikšmės** siekiant užtikrinti minėtos politikos pridėtinę vertę, proporcingumą ir poveikį.

2.2 EESRK ne kartą yra pabrėžęs, kad įgyvendinant Europos imigracijos politiką būtina **taikyti strateginį požiūrį, laikytis vidutinės trukmės ir ilgalaikės vizijos** ir sutelkti dėmesį į visapusiškas ir visuotines galimybes supaprastinti teisėtus priėmimo kanalus, kurie būtų atviri ir lankstūs, taip pat užtikrinti pagrindinių teisių apsaugą, nustatyti tvarius ir solidarius sprendimus, taikomus galimybėms pasinaudoti tarptautine apsauga, atsižvelgti į darbo rinkas, spręsti integracijos politikos keliamus sunkumus ir šalinti jos neigiamą poveikį pažeidžiamoms grupėms, rasizmą ir ksenofobiją.

2.3 Komitetas prisiėmė svarbų išsipareigojimą užtikrinti, kad imigracijos politika būtų įgyvendinama įtraukiant pačius imigrantus, visų pirma rengiant **Europos integracijos forumą** ⁽²⁾, kurį Komisija 2009 m. nusprendė įsteigti EESRK rūmuose. Šis forumas tapo stipria **Europos platforma, sudarančia palankias sąlygas įvairių suinteresuotųjų subjektų dialogui ir aktyviam** organizuotos pilietinės visuomenės organizacijų ir imigrantų **dalyvavimui** svarbiausiose diskusijose Europos integracijos politikos klausimais. Šiuo metu forumas pertvarkomas taip, kad jis galėtų nagrinėti visas imigracijos politikos sritis. Remdamasis forumo veiklos ir rezultatų įvertinimu, **EESRK norėtų prisiimti didesnius su šiuo forumu susijusius išsipareigojimus**, visų pirma plėtoti glaudesnius ryšius su imigrantų organizacijomis, prisidėti prie šios politikos stebėsenos ir aktyviau bendradarbiauti su Europos Parlamentu ir Regionų komitetu.

3. Bendra imigracijos politika

3.1 Nuo pirmųjų bandymų 1999 m. Amsterdamo sutartimi kurti bendrą imigracijos, prieglobsčio ir sienų politiką praėjo penkiolika metų. EESRK mano, kad kuriant būsimą Europos imigracijos darbotvarkę būtina grįžti prie jos **esminių principų, kurie 1999 m. buvo nustatyti Tamberės programoje** ⁽³⁾. Tai visų pirma pasakytina apie trečiųjų šalių piliečiams sudaromų teisingų ir vienodų sąlygų principus, solidarumo ir bendros atsakomybės principą, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje įteisintas pagrindines teises ir teisinės valstybės principą. Lisabonos sutartyje nustatytos **bendros darbo gairės**. Būtina **visapusiškai praktikoje įgyvendinti šiuos** Sutartyse nustatytus **bendruosius principus**.

⁽¹⁾ EESRK, *Immigration: Integration and Fundamental Rights*, 2012 m., <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-30-12-822-en-c.pdf>

⁽²⁾ <http://ec.europa.eu/ewsi/en/policy/legal.cfm>

⁽³⁾ Europos Vadovų Tarybos išvados, Tamberės programa, 1999 m. spalio 15–16 d., SN 200/99.

3.2 EESRK pažymi, kad daugeliu atvejų plataus masto Europos tikslai ir vertybės telieka skambūs žodžiai, o vykdoma praktika ir įstatymai prieštarauja minėtoms vertybėms ⁽⁴⁾. EESRK ragina Tarybą ir valstybių narių atstovus **nesivadovauti retorinių kalbų ir deklaracijų principais, bet imtis ryžtingų veiksmų ir įgyvendinti konkrečias iniciatyvas, kurias pradėjus būtų gauta veiksmingų rezultatų**. Tai turėtų būti daroma ne tik vykdant glaudų tarpinstitucinį bendradarbiavimą su Europos Komisija ir Europos Parlamentu. Šioje srityje svarbu kartu dirbti ir su socialiniais partneriais bei organizuota pilietine visuomene.

3.3 Apie migracijos keliamus sunkumus, patiriamus Viduržemio jūros regione ir palei visą bendrą ES išorės sieną, surinkta daug faktinių duomenų ir šiuo klausimu vyksta daug diskusijų žiniasklaidoje ir politinių debatų, kurie labai dažnai būna neracionalaus ar nacionalinio populistinio pobūdžio. EESRK ragina organizuoti racionalias diskusijas, pagrįstas objektyviais ir nepriklausomais duomenimis bei tyrimais. Dalykams, kurių reikia norint **konsoliduoti ir plėtoti tikrai bendrą ir suderintą imigracijos, prieglobsčio ir išorės sienų politiką**, reikia suteikti aiškų prioritetą. EESRK mano, kad atėjo metas parengti naują Europos strategiją dėl bendros Europos imigracijos politikos, kuri būtų susieta su strategija „Europa 2020“ ir orientuota į **principų įgyvendinimą**.

3.4 Tose srityse, kuriose valstybių narių atstovų politiniai interesai yra itin dideli, labai svarbu, kad visų trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikoma minėtų sričių politika (įskaitant dokumentų neturinčius imigrantus), **pagrindinės teisės** būtų bet kokios būsimos politikos centrinė ašis ⁽⁵⁾. Būtina pirmenybę teikti užduotims, susijusioms su Europos Sąjungoje dirbančių milijonų imigrantų **gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimu** ⁽⁶⁾. EESRK ypatingą reikšmę teikia klausimams dėl **imigracijos politikos poveikio socialinei ir užimtumo politikai** ir jis skatina taikyti požiūrį, pagal kurį užimtumas ir migracijos politikos pasekmės analizuojamos atsižvelgiant į darbuotojų ir jų šeimos narių socialinę ir ekonominę atskirtį ar integraciją ⁽⁷⁾.

3.5 Su trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo sąlygomis susijusios politikos srityje valstybės narės ir ES dalijasi kompetencija. Lisabonos sutartyje nustatyta, kad Europos Sąjunga privalo plėtoti bendrą imigracijos politiką visuose etapuose. EESRK mano, kad Europos Sąjunga gali suteikti didelę pridėtinę vertę įgyvendindama bendrą politiką ir visuotinus teisės aktus su užimtumu ir švietimu susijusiais klausimais, kurių **suderinimo lygis būtų aukštas ir kurie būtų pagrįsti horizontaliuoju požiūriu**, o ne atskirų sektorių taisyklėmis ⁽⁸⁾. Dabartinė teisės aktų sistema yra susiskaldžiusi, neskaidri ir padrika. Tokia padėtis sukuria teisinį netikrumą ir politinius prieštaravimus, kuriuos reikia kuo greičiau šalinti.

3.6 EESRK mano, kad būtina konsoliduoti šiuo metu galiojančius teisės aktus įtraukiant juos į **imigracijos kodeksą**. Toks kodeksas turėtų suteikti daugiau skaidrumo ir teisinio aiškumo dėl Europos Sąjungoje gyvenančių trečiųjų šalių piliečių teisių ir laisvių, taip pat konsoliduoti teisės aktus į vienodą ir skaidrią teisių ir standartų sistemą, apimančią ir dokumentų neturinčių piliečių teises bei jiems taikomus standartus ⁽⁹⁾. Kodekse taip pat turėtų būti nagrinėjamas Europos Sąjungoje dirbančių trečiųjų šalių piliečių socialinės ir ekonominės padėties klausimas ⁽¹⁰⁾. Kitas prioritetas turėtų būti galimybių naudotis Europos teisėmis ir standartais gerinimas ir kova su diskriminacija bei rasizmu darbo rinkoje taikant **bendrą europinių gairių rinkinį**.

3.7 Viena didžiausių problemų, su kuria susiduria daug migrantų ir daugelis Europos įmonių, yra **akademinį ir profesinių kvalifikacijų pripažinimas**, ir ją taip pat būtina išspręsti ⁽¹¹⁾. EESRK ragina parengti **Europos strategiją, kuria siekiama didinti ES patrauklumą gabiems žmonėms** tarptautiniu lygiu, ir prašo sutelkti dėmesį į profesinių ir akademinį kvalifikacijų pripažinimui kylančių nepateisinamų kliūčių šalinimą. Kartu reikia įteisinti horizontaliuosius teisės aktus ⁽¹²⁾.

⁽⁴⁾ CESE 343/2009 – SOC/320, (OL C 218, 2009 9 11, p. 78).

⁽⁵⁾ OL C 128, 2010 5 18, p. 29.

⁽⁶⁾ Europos profesinių sąjungų konfederacija (ETUC), Migracijos srities veiksmų planas, kurį ETUC vykdomasis komitetas patvirtino 2013 m. kovo 5–6 d., http://www.etuc.org/documents/action-plan-migration#.U_MOE-JU3To

⁽⁷⁾ 2010 m. kovo 17 d. EESRK nuomonė CESE 450/2010 (OL C 354, 2010 12 28, p. 16).

⁽⁸⁾ OL C 286, 2005 11 17, p. 20.

⁽⁹⁾ 2010 m. rugsėjo 15 d. EESRK nuomonė SOC/373 (OL C 48, 2011 2 15, p. 6). EESRK pritarė, kad reikia suderinti dokumentų neturinčių imigrantų teises Europos Sąjungoje. Žr. nuomonės 11.2 punktą.

⁽¹⁰⁾ Europos profesinių sąjungų konfederacija (ETUC), Migracijos srities veiksmų planas, kurį ETUC vykdomasis komitetas patvirtino 2013 m. kovo 5–6 d., 15 psl. http://www.etuc.org/documents/action-plan-migration#.U_MOE-JU3To

⁽¹¹⁾ 2010 m. rugsėjo 15 d. EESRK nuomonė SOC/373 (OL C 48, 2011 2 15, p. 6).

⁽¹²⁾ OL C 80, 2002 4 3, p. 37. 2010 m. rugsėjo 15 d. EESRK nuomonė SOC/373 (OL C 48, 2011 2 15, p. 6).

3.8 Šiuo požiūriu būtina atidžiai atsižvelgti į valstybių narių **demografinę padėtį, gyventojų senėjimą ir darbuotojų senėjimą darbo rinkose**. 2011 m. priimtoje tiriamojoje nuomonėje⁽¹³⁾ dėl **Imigracijos vaidmens atsižvelgiant į demografinę padėtį Europoje** EESRK pabrėžė, kad per artimiausius kelerius metus turėtų padidėti darbuotojų ir jų šeimos narių iš trečiųjų šalių imigracija. Europos Sąjungai reikalinga **atviri ir lankstūs teisės aktai**, kurie leistų teisėtai ir skaidriais būdais imigruoti tiek aukštos ir vidutinės, tiek ir žemesnės kvalifikacijos darbuotojams, valstybėms narėms paliekant galimybę priimti sprendimus dėl priimamų darbuotojų skaičiaus. EESRK norėtų, kad pirmenybė būtų teikiama pažeidžiamoms migruojančių darbuotojų grupėms, pavyzdžiui, moterims, kylančioms **kliūtims ir diskriminacijai darbo rinkoje šalinti**. Tačiau tuo pat metu reikia pripažinti, kad imigracija negali būti vienintelis sprendimas darbo jėgos trūkumo darbo rinkoje atvejais, o valstybės narės galėtų pagalvoti apie kitas alternatyvas, kurios, galbūt, labiau tiktų šioms problemoms spręsti.

3.9 Europos Sąjunga turėtų įsteigti EESRK veikiančią **nuolatinę Europos platformą darbuotojų migracijos klausimais**, kurioje socialiniai partneriai, valstybių narių valstybinės užimtumo tarnybos, įdarbinimo agentūros ir kiti suinteresuotieji subjektai aptartų ir analizuotų šalių nacionalinę darbuotojų imigracijos politiką ir keistųsi vykdomos praktikos pavyzdžiais nustatant darbo rinkos poreikius ir šalinant kliūtis, kylančias vienodai socialinei ir ekonominei integracijai. EESRK pakartoja, kad pritaria Komisijai⁽¹⁴⁾, ir siūlo Tarybai prašyti parengti tiriamąją nuomonę dėl tokios platformos įsteigimo.

4. Bendra prieglobsčio politika: bendra Europos prieglobsčio sistema (BEPS)

4.1 EESRK teigiamai vertina **antrojo BEPS etapo** patvirtinimą. Vis dėlto, nepaisant aukšto teisės aktų suderinimo lygio, teisinės priemonės sudaro pernelyg daug galimybių jas aiškinti nacionaliniais teisės aktais, todėl valstybės narės gali taikyti labai skirtingą politiką ir argumentavimą⁽¹⁵⁾. Valstybėse narėse tebetaikomi skirtingi tradiciniai metodai ir labai nevienoda jų suteikiama apsauga⁽¹⁶⁾. Europos Sąjunga turėtų teikti pirmenybę **aukšto apsaugos lygio užtikrinimui, esamų savito aiškinimo galimybių sumažinimui ir galimybių naudotis veiksminga teisine gynyba suteikimui** prieglobsčio prašytojams, kad teisės ir principai būtų prieinami praktiškai.

4.2 **Dublino konvencijoje** nurodoma, kuri valstybė narė yra atsakinga už kiekvieno prieglobsčio prašymo išnagrinėjimą, tačiau EESRK mano, kad ES valstybių narių atžvilgiu ši sistema nėra solidari. Sistema buvo sukurta remiantis prielaida, kad valstybių narių prieglobsčio sistemos yra panašios, tačiau kol kas taip nėra. Dublino konvenciją reikėtų pakeisti **ES viduje taikoma solidaresne sistema**, kurioje būtų atsižvelgiama į prieglobsčio prašytojų valią ir užtikrinimas proporcingesnis valstybių narių atsakomybės pasidalijimas⁽¹⁷⁾.

4.3 Maltoje įsteigtas **Europos prieglobsčio paramos biuras (EASO)** turi geriau gebėti aiškiai nustatyti ir įvertinti prieglobsčio padėtį Europos Sąjungoje⁽¹⁸⁾ ir valstybių narių prieglobsčio praktikos skirtumus, taip pat jų teisės aktų skirtumus, ir siūlyti reikiamus konkrečius pakeitimus bendroje Europos prieglobsčio sistemoje. Europos prieglobsčio paramos biuras turi būti toliau plėtojamas kaip antrojo BEPS etapo rezultatų stebėjimo ir analizės centras, glaudžiai bendradarbiaujantis su Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA). EESRK rekomenduoja didinti EASO įgaliojimus teikti valdžios institucijoms nuolatinę techninę ir operatyvinę paramą tose valstybėse narėse, kurių prieglobsčio ir priėmimo sistemoms reikia specialios ar skubios pagalbos, pasitelkiant **prieglobsčio paramos grupes**.

4.4 Komitetas keletą kartų pareiškė pageidavimą, kad Europos Sąjunga, bendradarbiaudama su kaimyninėmis valstybėmis, pradėtų ES finansuojamas **regionines apsaugos ir priėmimo programas**, laikantis JTVPK⁽¹⁹⁾ gairių bei glaudžiai bendradarbiaujant su pilietinės visuomenės organizacijomis⁽²⁰⁾. Prieš tęsiant tokios politikos rėmimą, reikia atlikti nepriklausomą visų šių programų ir jų įgyvendinimui numatytų biudžeto lėšų įvertinimą ir tik po to jas plėsti ir paversti nauju mechanizmu, kuris įpareigoja ES. Esamos programos veikiau suteikia didesnę prioritetą prevencijai, kad prieglobsčio prašytojai nepatektų į ES ir neprašytų tarptautinės apsaugos, o ne veiksmingai didina pabėgėlių apsaugą⁽²¹⁾.

⁽¹³⁾ OL C 48, 2011 2 15, p. 6.

⁽¹⁴⁾ 2009 m. lapkričio 4 d. EESRK nuomonė SOC/352, 4.4.14 punktas (OL C 128, 2010 5 18, p. 80). Komisija pakartotinai pristatė platformos įsteigimo iniciatyvą, kurią Taryba atmetė Stokholmo programoje, 2014 m. kovo 11 d. komunikatas (COM(2014) 154 final).

⁽¹⁵⁾ <http://www.unhcr.org/pages/49c3646c4d6.html>

⁽¹⁶⁾ Žr. 2008 m. kovo 12 d. EESRK nuomonę dėl Žaliosios knygos dėl būsimosios bendros Europos prieglobsčio sistemos (pranešėja A. Le Nouail-Marlière), OL C 204, 2008 8 9, p. 77, 1.1 punktas).

⁽¹⁷⁾ Žr. 2008 m. kovo 12 d. EESRK nuomonę dėl Žaliosios knygos dėl būsimosios bendros Europos prieglobsčio sistemos (pranešėja A. Le Nouail-Marlière), OL C 204, 2008 8 9, p. 77.

⁽¹⁸⁾ <http://easo.europa.eu/wp-content/uploads/EASO-AR-final1.pdf>

⁽¹⁹⁾ JTVPK pabėgėlių perkėlimo vadovas, 2011 m. liepos mėn. (2013 ir 2014 m. pakeistos redakcijos),

<http://www.unhcr.org/4a2ccf4c6.html>

⁽²⁰⁾ Žr. 2008 m. vasario 25 d. EESRK nuomonę SOC/320 (OL C 218, 2009 9 11, p. 78).

⁽²¹⁾ Ten pat, 7.2.2 punktas.

4.5 Šias regionines programas būtų galima sustiprinti **pabėgėlių perkėlimo programomis**, pagal kurias būtų įdiegta priėmimo sistema, leidžianti pabėgėliams pripažintiems trečiųjų šalių piliečiams nuolat apsigyventi vienoje iš ES valstybių. Šioje srityje taip pat prieš plėtojant tokias programas būtina atsižvelgti į organizuotos pilietinės visuomenės ir tarptautinių organizacijų patirtį. EESRK rekomenduoja didinti solidarumą ir atsakomybės pasidalijimą ES viduje teisingai paskirstant pareigų vykdymą ir įgyvendinant **perkėlimo programas**. Kartu reikia atlikti tyrimą dėl galimybės įdiegti **bendro prieglobsčio prašymų nagrinėjimo Europos Sąjungoje sistemą ir nustatyti abipusio prieglobsčio prašymų pripažinimo principą, taip pat užtikrinti laisvą apsaugos gavėjų judėjimą**.

4.6 EESRK mano, kad taip pat būtina sudaryti palankesnes sąlygas į ES atvykti asmenims, kuriems reikia apsaugos, ir rekomenduoja užtikrinti darnesnę, nuoseklesnę, nepriklausomą ir lankstesnę **humanitarinių vizų** suteikimą valstybėse narėse, kaip nurodyta bendrame Vizų kodekse, nustatyti jo praktinio įgyvendinimo stebėsenos mechanizmą, sudaryti prašytojams sąlygas naudotis veiksminga teisine gynyba ir teise teikti skundus prašymo atmetimo atvejais⁽²²⁾. EESRK pritaria naujam Komisijos pasiūlymui persvarstyti Vizų kodeksą⁽²³⁾ ir pageidauja, kad derybų metu būtų užtikrintas humanitarinių vizų suteikimas.

5. Bendra išorės sienų politika

5.1 Vienas didžiausių Europos integracijos projekto pasiekimų – Šengeno erdvės sukūrimas. ES išorės sienos yra visų Šengeno erdvėje esančių valstybių sienos, todėl turi būti bendra ir **atsakomybė už sienų kontrolę bei stebėjimą ir principų bei teisių apsauga administravimo srityje**. Valstybės narės, per kurių teritoriją eina bendra ES išorės siena, dėl savo geografinės padėties patiria rimtų sunkumų, susijusių su migrantų ir prieglobsčio prašytojų srautais. EESRK pabrėžia, kad labai svarbus Lisabonos sutarties 70 straipsnyje nustatytas **solidarumo ir teisingo atsakomybės pasidalijimo** principas. Europos Sąjunga turi įdiegti procedūras, užtikrinančias **solidarumą finansų, operatyvinių veiksmų ir migrantų priėmimo srityse**, atsižvelgdama į atskirų valstybių narių ekonominę ir socialinę padėtį ir būtinybę suteikti paramą toms valstybėms narėms, kurių prieglobsčio suteikimo sistemos patiria itin didelį spaudimą.

5.2 Šengeno sienų kodeksu reglamentuojamas judėjimas per sienas ir jų kontrolė atsižvelgiant į reikalavimus, keliamus trečiųjų šalių piliečiams, norintiems atvykti į ES ir joje pasilikti. ES sudaro šalių, kurių piliečiai privalo gauti vizas, sąrašus ir taiko bendrą trumpalaikių vizų politiką, nustatytą Vizų kodekse. EESRK rekomenduoja pirmenybę skirti **nuosekliai, lanksčiai ir veiksmingam abiejų kodeksų taikymui**, taip pat užtikrinti, kad trečiųjų šalių piliečiai galėtų naudotis savo teisėmis ir numatytomis garantijomis.

5.3 Europos Sąjunga privalo priimti didesnę atsakomybę už išorės sienų kontrolę. **FRONTEX** (Išorės sienų agentūros) vaidmenį privaloma sustiprinti ne tik išskirtinai finansiniu, bet ir gebėjimų ir operatyvinės veiklos požiūriu. EESRK pakartoja savo rekomendaciją, kad FRONTEX⁽²⁴⁾ turėtų tapti **bendra Europos sienų apsaugos tarnyba**⁽²⁵⁾ valstybėms narėms remti, kurių sudarytų sienos apsaugos tarnybų pareigūnų Europos kontingentas⁽²⁶⁾. Kartu reikia užtikrinti veiksmingesnę ir sistemingesnę atskaitomybę už FRONTEX veiklą, operatyvinius veiksmus ir keitimąsi informacija, be kita ko, pagal Europos sienų stebėjimo sistemą (EUROSUR). Būtina stiprinti Konsultacinio forumo pagrindinių teisių klausimais⁽²⁷⁾ vaidmenį ir vystyti skundų teikimo mechanizmą⁽²⁸⁾.

⁽²²⁾ Vizų kodekso 19 str. 4 dalis ir 25 str. 1 dalis. 2009 m. liepos 13 d. reglamentas (EB) Nr. 810/2009, nustatantis Bendrijos vizų kodeksą (Vizų kodeksas), OL L 243, 2009 9 15, p. 1.

⁽²³⁾ Europos Komisija, Pasiūlymas dėl reglamento dėl Sąjungos vizų kodekso (Vizų kodeksas) (išdėstymas nauja redakcija) {SWD(2014) 67 final} {SWD(2014) 68 final}, COM(2014) 164 final, 2014 m. balandžio 1 d., Briuselis.

⁽²⁴⁾ OL C 44, 2011 2 11, p. 162.

⁽²⁵⁾ S. Carrera (2010 m.), *Towards a Common European Border Service*, Europos politikos studijų centro (CEPS) darbo dokumentas, CEPS, Briuselis.

⁽²⁶⁾ 2014 m. birželio 26–27 d. Europos Vadovų Tarybos išvadose nustatytas tikslas įvertinti galimybę ir perspektyvumą ir nustatyti tai kaip vieną iš politinių prioritetų būsimoje LSTE darbotvarkėje iki 2020 m. Europos Vadovų Tarybos išvados, 2014 m. birželio 26–27 d., EUCO 79/14, Briuselis, 2014 m. birželio 27 d.

⁽²⁷⁾ <http://frontex.europa.eu/news/first-annual-report-of-the-frontex-consultative-forum-on-fundamental-rights-published-WDPSJn>

⁽²⁸⁾ <http://www.ombudsman.europa.eu/en/cases/specialreport.faces/en/52465/html.bookmark>

5.4 EESRK pareiškė pritarimą pažangesnio sienų valdymo įvedimui, visų pirma Atvykimo ir išvykimo sistamai ir Registruotų keliautojų programai⁽²⁹⁾. Prieš kuriant kitas plataus masto informacines sistemas, būtina atlikti nepriklausomą Vizų informacinės sistemos ir Šengeno informacinės sistemos (SIS) II⁽³⁰⁾ įvertinimą. Šių sistemų ir pažangiai valdomų sienų dokumentų rinkinio sąsajos nėra aiškios ir būtina užtikrinti, kad nebūtų kuriama daugiau sistemų, jeigu nėra įrodytas jų reikalingumas, proporcingumas ir suderinamumas su pagrindinėmis teisėmis⁽³¹⁾.

5.5 Taisyklės, taikomos **Paieškos ir gelbėjimo operacijoms, kurias gali reikėti vykdyti atliekant jūrų ir sienų stebėjimą**, kelia didelį bendrą iššūkį. Pagal tarptautinę teisę valstybės narės turi išsipareigojimų, kurie reikalauja nepažeisti prieglobsčio prašytojų ir dokumentų neturinčių imigrantų žmogaus teisių. EESRK teigiamai vertina reglamento, kuriuo nustatomos išorės jūrų sienų stebėjimo vykdančių Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie Europos Sąjungos valstybių narių išorės sienų valdymo agentūros koordinuojamą operatyvų bendradarbiavimą taisyklės⁽³²⁾, priėmimą ir įsigaliojimą. EESRK mano, kad reikia teikti pirmenybę **veiksmingam praktiškam** šių paieškos ir gelbėjimo taisyklių **įgyvendinimui**.

5.6 Kovoiant su **neteisėtu asmenų gabenimu ir prekyba žmonėmis** visada turi būti užtikrinama aukų apsauga pagal tarptautines humanitarines nuostatas ir laikomasi Europos žmogaus teisių konvencijų. Komitetas mano, kad **asmuo „be dokumentų“ nėra asmuo be teisių ar nusikaltėlis**. ES ir valstybės narės privalo apsaugoti tokių asmenų pagrindines teises. Nereikėtų vartoti termino „nelegali migracija“, kai kalbama apie asmenis, kurie imigravę neturi tinkamo administracinio-teisinio statuso. Neteisėtos migracijos ir nusikalstamumo susiejimas skatina baimės jausmą ir ksenofobinį požiūrį.

6. Imigracijos politikos išorės matmuo

6.1 EESRK siūlė⁽³³⁾, kad ES sukurtų tarptautinę migracijos teisinę bazę, kuri būtų grindžiama Visuotine žmogaus teisių deklaracija, Tarptautiniu pilietinių ir politinių teisių paktu bei Tarptautiniu ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktu. Į šį tarptautinį teisinį pagrindą reikėtų įtraukti pagrindines TDO konvencijas ir Jungtinių Tautų tarptautinę konvenciją dėl darbuotojų imigrantų ir jų šeimos narių teisių apsaugos, kurios ES valstybės narės dar nėra ratifikavusios⁽³⁴⁾.

6.2 EESRK ragina ES institucijas užmegzti **strateginius ryšius su kitais tarptautiniais subjektais**, veikiančiais su asmenų judumu ir žmogaus teisėmis susijusiose srityse, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų Organizacija ir Europos Taryba. Europos Sąjunga privalo atlikti svarbų vaidmenį skatinant taikyti bendrus tarptautinius standartus, patvirtintus minėtose tarptautinėse organizacijose ir apimančius imigrantų, prieglobsčio prašytojų ir pabėgėlių teises ir laisves tokiose organizacijose, kaip JTO, Europos Taryba ir TDO.

6.3 EESRK ne kartą pritarė **visuotiniam požiūriui į migraciją ir judumą (VPMJ)**⁽³⁵⁾ ir įvairių partnerystės judumo srityje sudarymui. Tarpvalstybinio asmenų judumo keliamos problemos negali būti sprendžiamos žvelgiant tik iš sienų kontrolės ar jų stebėjimo „perkėlimo“ į trečiąsias šalis perspektyvos. EESRK daugelį kartų parėmė VPMJ kaip tinkamiausią sistemą. Bendra imigracijos politika privalo vadovautis „visuotiniu požiūriu“, pranokstančiu saugumo ar politiniais sumetimais propaguojamą požiūrį, pagal kurį asmenų judumas vertinamas kaip nusikalstamumas ir dirbtinai susiejamas su kitomis ES išskylančiomis grėsmėmis.

6.4 Sudarant partnerystes judumo srityje reikia išsamiau ir proporcingiau nagrinėti su judumu ir legalia migracija susijusius aspektus, kurie turi tapti vienu iš pagrindinių prioritetų. EESRK pritaria partnerystėms judumo srityje, kurios buvo sudarytos su kai kuriomis kilmės šalimis⁽³⁶⁾, tačiau rekomenduoja, kad šie susitarimai būtų **proporcingesni ir teisiškai privalomi** suinteresuotosioms šalims. Iki šiol pagrindiniais prioritetais buvo nelegalių imigrantų saugumas, grąžinimas, readmisija ir sienų stebėjimas. Taikydama **teisėtas, lanksčias ir skaidrias procedūras**, ES atitinkamoms šalims ir jų piliečiams taip pat turi sudaryti galimybes imigruoti darbo ir studijų tikslais.

⁽²⁹⁾ OL C 271, 2013 9 19, p. 97.

⁽³⁰⁾ Žr. 2012 m. liepos 11 d. EESRK nuomonės SOC/456 16.2 punktą (OL C 299, 2012 10 4, p. 108).

⁽³¹⁾ http://ec.europa.eu/bepa/european-group-ethics/docs/publications/ege_opinion_28_ethics_security_surveillance_technologies.pdf
Žr. Europos Audito Rūmų ataskaitą http://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr14_03/sr14_03_lt.pdf

⁽³²⁾ 2014 m. gegužės 15 d. Reglamentas Nr. 656/2014, kuriuo nustatomos išorės jūrų sienų stebėjimo vykdančių Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie Europos Sąjungos valstybių narių išorės sienų valdymo agentūros koordinuojamą operatyvų bendradarbiavimą taisyklės, 2014 m. birželio 27 d., OL L 189, 2014 6 27, p. 93.

⁽³³⁾ EESRK nuomonė, OL C 44, 2008 2 16, p. 91.

⁽³⁴⁾ EESRK nuomonė, OL C 302, 2004 12 7, p. 49.

⁽³⁵⁾ REX/351, OL C 191, 2012 6 29, p. 134.

⁽³⁶⁾ EESRK nuomonė „Europos imigracijos politika ir santykiai su trečiosiomis šalimis“ (dar nepaskelbta OL).

6.5 Visų pirma, EESRK rekomenduoja, kad šalims partnerėms Europos Sąjunga pasiūlytų **atverti palankesnius asmenų judumo, vizų išdavimo ir naujų imigrantų priėmimo kanalus**. Komitetas pritaria tam, kad į naujas partnerystes judumo srityje būtų įtraukti ir kiti klausimai, pavyzdžiui:

- geresnės galimybės susipažinti su informacija apie ES esančias laisvas darbo vietas,
- gebėjimų suderinti darbo jėgos pasiūlą ir paklausą stiprinimas,
- profesinių ir akademinų įgūdžių ir kvalifikacijos pripažinimas,
- teisinės sistemos, užtikrinančios geresnį teisių į pensiją perkėlimą, kūrimas ir taikymas,
- priemonės, skirtos pagerinti bendradarbiavimą klausimais, susijusiais su įgūdžiais ir darbo jėgos pasiūlos ir paklausos derinimu,
- lankstesni teisės aktai, susiję su priėmimu ir ilgalaikio gyventojų statusu, kurie sudarytų palankias sąlygas savanoriškam imigrantų grįžimui neprarandant nuolatinės gyvenamosios vietos teisės.

6.6 Įgyvendinant imigracijos ir prieglobsčio politiką būtina užtikrinti **geresnę ES išorės politikos ir imigracijos politikos prioritetų koordinavimą**. Europos išorės veiksnių tarnyba (EIVT) turi atlikti jai tenkančią vaidmenį ir užsiimti imigracijos, prieglobsčio ir sienų kontrolės politika siekiant užtikrinti nuoseklesnį požiūrį, atitinkantį platesnę perspektyvą nei turi valstybių narių vidaus reikalų ministerijos. Be to, būtina stiprinti Parlamento šioje srityje atliekamas funkcijas, siekiant geresnės demokratinės kontrolės ⁽³⁷⁾.

2014 m. rugsėjo 11 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

⁽³⁷⁾ EESRK nuomonė „Europos imigracijos politika ir santykiai su trečiosiomis šalimis“ (dar nepaskelbta OL).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl socialinių poveikį darančių investicijų

(nuomonė savo iniciatyva)

(2014/C 458/03)

Pagrindinė pranešėja: **Ariane Rodert**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2014 m. birželio 5 d. nusprendė parengti nuomonę dėl

Socialinių poveikį darančių investicijų

(nuomonė savo iniciatyva).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto biuras 2014 m. birželio 3 d. pavedė Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyriui organizuoti darbą šiuo klausimu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus, savo 501-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. rugsėjo 10–11 d. (2014 m. rugsėjo 11 d. posėdis), pagrindine pranešėja paskyrė Ariane Rodert ir priėmė šią nuomonę 176 nariams balsavus už, 37 – prieš ir 19 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK teigiamai vertina susidomėjimą socialinių poveikį darančiomis investicijomis, tačiau pabrėžia, kad reikėtų atsižvelgti į Socialinių investicijų srities dokumentų rinkinį ir Socialinio verslo iniciatyvą.

1.2 EESRK mano, kad socialinių poveikį darančiomis investicijomis turėtų būti sujungiami skirtingi įvairių sektorių išteklių siekiant padaryti socialinį poveikį ir šios investicijos yra viena iš socialinės finansinės ekosistemos sudedamųjų dalių.

1.3 Socialinių poveikį darančiomis investicijomis neturėtų būti siekiama pakeisti viešosios atsakomybės už socialinio sektoriaus pagrindinės veiklos finansavimą, tačiau jomis galima papildyti kitus finansavimo šaltinius. EESRK remia Komisijoje vykstančias diskusijas dėl vadinamosios „auksinės taisyklės“ taikymo, kai socialinės investicijos neįtraukiamos į valstybės grynojo deficito skaičiavimus, atliekamus pagal ekonominės ir pinigų sąjungos fiskalines taisykles.

1.4 Pripažįstant, kad galimybės gauti finansavimą yra bendras visų MVĮ rūpestis, turėtų būti kuriamos specialios finansinės ekosistemos, kurios tiktų įvairiems įmonių modeliams. Vis dėlto EESRK pabrėžia, kad socialinių poveikį darančios investicijos nėra orientuotos į įmonių socialinę atsakomybę, bet veikia jomis siekiama investuoti į socialines įmones, atitinkančias Socialinio verslo iniciatyvoje pateiktą apibrėžtį.

1.5 Vertinant, kokią dalį investicijų grąžos sudaro socialinis poveikis, EESRK primygtinai ragina suinteresuotuosius subjektus remtis Komisijos ir EESRK šioje srityje jau atliktu darbu ir nustatytais principais, o ne kurti naujus metodus.

1.6 EESRK laikosi nuomonės, kad geriausi socialinių poveikį darančių investicijų modeliai – tai mišraus kapitalo sprendimai, pavyzdžiui, ilgalaikis „kantrus“ mišrus kapitalas, dažnai turintis garantuojamų elementų. Komisija turėtų išnagrinėti plataus masto finansinę ekosistemą, apimančią šiuo metu besiformuojančias novatoriškas priemones, ir apžvelgti jos galimą teigiamą poveikį teikiant kapitalą socialinės ekonomikos įmonėms ir socialinės politikos inovacijoms.

1.7 Kuriant naujas investavimo priemones būtina atsižvelgti į socialinių įmonių ypatumus, siekiant užtikrinti galimybę naudotis kokybiškais paslaugomis ir jų teikimo tęstinumą.

1.8 Kadangi socialinė ekonomika ir socialinės įmonės daugelyje valstybių narių yra nepakankamai išvystytos, socialinių investicijų rinkos plėtra yra antraeilis klausimas palyginti su visapusišku Socialinio verslo iniciatyvos (kurią sudaro ne mažiau svarbūs veiksmai, pavyzdžiui, gebėjimų ugdymas, pripažinimas ir matomumas) įgyvendinimu nacionaliniu lygmeniu.

1.9 Socialinės ekonomikos įmonės yra glaudžiai susijusios su pilietinės visuomenės sektoriumi. Siekiant kurti labai reikalingus pasitikėjimu grindžiamus ir novatoriškus sektorių partnerystės ryšius, labai svarbu pripažinti ir apsaugoti darbą šiame sektoriuje, taip pat socialinėje ekonomikoje egzistuojančius specifinius modelius.

2. Įžanga

2.1 Europa nuo precedento neturėjusios krizės atsigauna pernelyg lėtai ir jai kyla dideli visuomeniniai uždaviniai, kuriems įgyvendinti reikia socialinių inovacijų, struktūrinių pokyčių ir stabilių bei tvarių gerovės sistemų reformų. Šiuo tikslu reikia sutelkti visus suinteresuotuosius subjektus ir visuomenės turimus išteklius, kad būtų sukurti nauji tvarūs sprendimai socialinei situacijai Europoje remti ir gerinti.

2.2 Tokiomis aplinkybėmis Komisijos socialinių investicijų srities dokumentų rinkinyje⁽¹⁾ pabrėžiama, kad labai svarbios tinkamai suformuotos gerovės sistemos, kuriose socialinės įmonės ir socialiniai verslininkai⁽²⁾ remiami kaip permainingi ir inovacijų skatintojai, papildantys viešojo sektoriaus veiksmus.

2.3 Be to, Komisijos socialinio verslo iniciatyvoje⁽³⁾ pirmenybė teikiama augimui ir socialinių įmonių bei socialinės ekonomikos plėtrai Europoje palankios aplinkos kūrimui. Bėgant metams šioje srityje EESRK pateikė konkrečios patirties⁽⁴⁾. Abejose šiose ES politikos dokumentuose aiškiai nurodomas socialinės ekonomikos įmonių poreikis turėti geresnes galimybes gauti specialiai pritaikytą finansavimą (tokių sunkumų turi apskritai visos MVI).

2.4 Be to, investuotojai vis labiau yra suinteresuoti suderinti socialinę ar ekologinę naudą su finansine investicijų grąža⁽⁵⁾. 2013 m. birželio mėn. Didžiojo aštuoneto (G8) socialinių poveikį darančių investicijų forumas įsteigė darbo grupę socialinių poveikį darančių investicijų klausimais⁽⁶⁾, kuri siekia paspartinti šios rūšies investicijų rinkos plėtrą. Ši darbo grupė šiuo metu rengia pranešimą su rekomendacijomis, kuris bus paskelbtas 2014 m. rugsėjo mėn.

2.5 Šioje nuomonėje nagrinėjama socialinės ekonomikos įmonių perspektyva ir socialinių poveikį darančios investicijos, nes jos puikiai gali patenkinti socialinius poreikius ir prisidėti prie viešojo sektoriaus pastangų stiprinti socialinių sričių politiką. Nuomone papildomas darbo grupės socialinių poveikį darančių investicijų klausimais darbas, tačiau taip pat siekiama prisidėti prie platesnio masto diskusijų dėl socialinės ekonomikos įmonių galimybių gauti finansavimą.

3. Socialinių poveikį darančios investicijos

3.1 EESRK **teigiamai vertina susidomėjimą** socialinių poveikį darančiomis investicijomis, tačiau pabrėžia, kad reikėtų atsižvelgti į **Socialinių investicijų srities dokumentų rinkinį ir Socialinio verslo iniciatyvą**, šios investicijos taip pat turi būti orientuotos į paramą socialinėms inovacijoms, kad veikiau būtų patenkinti socialiniai poreikiai, o ne siekiama finansinių pajamų. EESRK rekomenduoja bendru atskaitos tašku pasirinkti socialinius poreikius, tada rasti geriausius sprendimus ir trečiame etape nustatyti geriausius veiksmų finansavimo būdus.

3.2 EESRK mano, kad **socialinių poveikį darančiomis investicijomis sujungiami skirtingi įvairių sektorių** – viešojo, privačiojo ir socialinės ekonomikos – **ištekliai** siekiant padaryti socialinį poveikį. Taikant tokį požiūrį, socialinių poveikį darančios investicijos tampa viena iš sudedamųjų socialinės finansinės ekosistemos dalių.

3.3 Tačiau, kadangi tai – besiformuojanti sritis, EESRK ragina įvairius suinteresuotuosius subjektus **neapibrėžti šios srities pernelyg skubotai ar per daug siaurai**, bet veikiau įvardyti bendrus požymius ir stebėti, kaip ši sritis vystosi valstybėse narėse. Labai svarbu, kad privačiomis socialinėmis investicijomis nebūtų siekiama pakeisti viešosios atsakomybės už socialinio sektoriaus pagrindinės veiklos, paremtos socialinės srities teisės aktais ir įstatymuose numatytomis teisėmis, finansavimą.

⁽¹⁾ COM(2013) 83 final.

⁽²⁾ Socialinė ekonomika, taip pat vadinama „trečiuoju sektoriumi“, apima nevyriausybinis subjektus, pavyzdžiui, bendruomenines organizacijas, savanoriškas organizacijas ir socialines įmones, kurios vykdo veiklą siekdamos visuomeninės naudos. Socialinės įmonės – tai pirmiausia socialinių tikslų siekiančios bendrovės, kurių perviršinės pajamos paprastai reinvestuojamos į verslą arba bendruomenę, o ne paskirstomos kaip pelnas savininkams ir akcininkams.

⁽³⁾ COM(2011) 682 final.

⁽⁴⁾ OL C 318, 2009 12 23, p. 22, OL C 24, 2012 1 28, p. 1, OL C 229, 2012 7 31, p. 44, OL C 229, 2012 7 31, p. 55 ir OL C 170, 2014 6 5, p. 18.

⁽⁵⁾ Šia veikla yra suinteresuoti privatūs investuotojai, nuo rizikos kapitalo teikėjų iki pensijų fondų, kitų fondų ir valstybinių bei privačių bankų, taip pat įvairūs tinklai, pavyzdžiui, TONIIC, EVPA ir Ashoka paramos tinklas.

⁽⁶⁾ <https://www.gov.uk/government/groups/social-impact-investment-taskforce>

3.4 Neginčijamas susidomėjimas socialinių poveikį darančiomis investicijomis, tačiau jis vis dar naujas ir besiformuojantis. Pirmasis uždavinys yra **apibrėžti šią sąvoką ir siekiamus investavimo objektus**. Šiuo metu vykstančiose Didžiojo aštuoneto (G8) diskusijose teigiama, kad pagrindinis investicijų objektas yra socialinės įmonės ir nurodoma keletas antrinių investicinių objektų. Tie objektai įvairiai derina socialinę misiją ir pelno siektį: tai gali būti jų pagrindinė (socialinės įmonės, veikiančios iš socialinių paskatų) arba šalutinė veikla (MVĮ, siekiančios pelno, bet turinčios socialinių tikslų). Verta pažymėti, kad, nepaisant specifinio socialinių įmonių pobūdžio, jos yra įprasta ekonomikos dalis.

3.5 Atsižvelgiant į tai, kad šiandieną daug įmonių turi socialinių ar ekologinių išpareigojimų, jų visų negalima klasifikuoti kaip socialinių įmonių. Kai kurios bendrovės prisiima **įmonių socialinę atsakomybę**, kurią Komisija apibrėžia kaip įmonės atsakomybę už savo poveikį visuomenei ir aplinkai⁽⁷⁾, – tai savanoriškai daro tradicinės pelno siekiančios įmonės.

3.6 Todėl EESRK pabrėžia, kad įgyvendinant bet kokias šios srities iniciatyvas privaloma laikytis **Socialinio verslo iniciatyvoje** nustatytos socialinės įmonės **apibrėžties**, nes ji apima įvairius valstybėse narėse veikiančių socialinių įmonių modelius. Socialinio verslo iniciatyvoje nurodoma, kad „socialinė įmonė „ (socialinės ekonomikos veiksnys) yra tokia įmonė, kurios pagrindinis siekis yra socialinis poveikis, o ne pelno savininkams ar akcininkams siekimas“ ir atitinka tris pagrindinius kriterijus⁽⁸⁾.

3.7 Turėdamas tai omenyje, EESRK mano, kad labai svarbu **kurti specialiai pritaikytas finansines ekosistemas** su įvairiomis priemonėmis, modeliais ir produktais, skirtais visiems skirtingiems modeliams ir struktūroms – nuo socialiai atsakingų įmonių iki socialinius veiksmus vykdančių socialinės ekonomikos įmonių, nepamirštant, kad šie du įmonių tipai ne visada yra tapatūs. Nors socialinį poveikį darančių investicijų iniciatyvos dažniausiai yra skirtos antrajai įmonių grupei, būtina pažymėti, kad MVĮ kyla panašių sunkumų gaunant finansavimą ir šį klausimą taip pat privaloma nuodugniai spręsti.

3.8 EESRK nuomone, **į socialinių inovacijų finansavimo sistemą, atsižvelgiant į egzistuojančius socialinio verslo modelius, turi būti įtraukti visi skirtingų kapitalo grąžos lūkesčių finansavimo šaltiniai – nuo dotacijų iki investicijų**. Tai prieštarauja plačiausiai taikomai *GIIN*⁽⁹⁾ apibrėžčiai, pagal kurią „socialinį poveikį turinčios investicijos yra investicijos į įmones, organizacijas ir fondus, kuriomis, greta finansinės grąžos, siekiama teigiamo išmatuojamo socialinio ir ekologinio poveikio“. EESRK mano, kad ši apibrėžtis neatspindi nei šiuo metu jau egzistuojančios socialinių investicijų įvairovės, kuri turėtų didėti toliau, nei siekio nustatyti naujus socialinės pažangos finansavimo šaltinius. Pagal šią apibrėžtį, socialinės investicijos pirmiausiai vertinamos iš privataus investuotojo perspektyvos, joje nėra sąsajos su socialinės politikos srities inovacijomis.

3.9 Esminis socialinių poveikį darančių investicijų aspektas – intervencinės veiklos **socialinio poveikio įvertinimas**. EESRK remiasi savo nuomone „Socialinio poveikio vertinimas“⁽¹⁰⁾, ir teigia, kad socialinio poveikio vertinimas turi padėti įvykdyti socialinę užduotį, būti proporcingas ir nurodo, kad būtina atsižvelgti į tai, kad, priklausomai nuo įmonės veiklos, socialinis poveikis gali būti vertinamas daugeliu įvairių būdų. Panašūs principai nurodyti ir 2014 m. birželio mėn. patvirtintoje Komisijos Socialinio verslo komisijos ekspertų grupės (GECES) pakomisės ataskaitoje⁽¹¹⁾. EESRK ragina valstybes nares ir suinteresuotuosius subjektus remtis šiuo Europos lygmeniu atliktu darbu ir patirtimi, o ne kurti naujus metodus. Be to, visos taisyklės, skirtos remti Europos socialinio verslumo fondą, turėtų būti proporcingos ir atitikti socialinių įmonių, į kurias investuojama, poreikius ir ribotus išteklius.

4. Socialinių įmonių perspektyva

4.1 Siekiant visiškai išnaudoti socialinės ekonomikos įmonių sektoriaus potencialą reikalinga **tarpusavyje susijusi finansinė ekosistema**, kuri būtų grindžiama esama etine ir alternatyvia finansine sistema, užuot taikius įprastines finansines priemones ir principus, daugiausia dėmesio skiriant investuotojų interesams.

4.2 Kaip išdėstyta ankstesnėje EESRK nuomonėje⁽¹²⁾, esama pavojaus, kad daugeliui socialinių įmonių gali būti **sunku** pasinaudoti **nuosavo kapitalo** priemonių koncepciją paremtomis socialinėmis investicijomis, nes nuosavybė ir kontrolė gali būti nesuderinama su socialinės ekonomikos įmonių modeliais, vertybėmis ir teisinėmis formomis.

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/index_en.htm

⁽⁸⁾ COM(2011) 682 final, p. 2.

⁽⁹⁾ *Global Impact Investment Network* apibrėžtis, <http://www.thegiin.org/cgi-bin/iowa/aboutus/index.html>

⁽¹⁰⁾ OL C 170, 2014 6 5, p. 18.

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/social_business/docs/expert-group/social_impact/140605-sub-group-report_en.pdf

⁽¹²⁾ OL C 229, 2012 7 31, p. 55.

4.3 Todėl EESRK laikosi nuomonės, kad socialinių poveikį darančios investicijos turėtų skatinti **mišraus kapitalo sprendimus**. Taikant šį mišraus kapitalo modelį subsidijos derinamos su ilgalaikėmis, „kantriosiomis“ paskolomis ir panašiomis priemonėmis, kurių tvarumą ir ilgalaikį pobūdį užtikrina valstybinė nuosavybė arba garantijos.

4.4 EESRK ragina Komisiją žengti pirmąjį žingsnį šioje besivystančioje srityje ir **skatinti geriausios praktikos pavyzdžius, susijusius su įvairiais** kuriamais socialinių poveikį darančių investicijų ir finansavimo **modeliais**. Šios peržiūros metu būtų galima įvertinti konkrečių priemonių ir kapitalo formų bei jų teikėjų galimybes ir jiems kylančius iššūkius – kaip, pavyzdžiui, šiuo metu aptarinėjamos socialinio poveikio obligacijos⁽¹³⁾, „Community Reinvestment Acts“ (CRA) arba Italijos socialinės obligacijos⁽¹⁴⁾.

4.5 Kadangi šios novatoriškos finansinės priemonės šiuo metu dažniausiai taikomos vietos, regionų ir nacionaliniu lygmenimis, tarpvalstybinis susidomėjimas jomis yra ribotas. Todėl EESRK mano, kad šiuo momentu **Europos Sąjungai nereikia suteikti papildomo impulso** Europos socialinių poveikį darančių investicijų rinkai.

4.6 Analizuojant socialinių poveikį darančias investicijas būtina atsižvelgti ir į kitus **konkrečius socialinių įmonių ypatumus**. Reikėtų apsvarstyti tokius klausimus kaip kapitalo mažinimas, ilgalaikės, o ne trumpalaikės investicijos, poveikis paslaugų teikimo tęstinumui, poveikis socialinės įmonės „socialinio uždavinio“ vykdymui ir pan.

4.7 Reikėtų išsamiau apsvarstyti ir mokesťines lengvatas kaip vieną iš pajamų modelio elementų, o taip pat ir klausimą, kaip pasiekti investuotojams suteiktų **paskatų** ir numatomos tų paskatų rinkos grąžos **pusiausvyrą**. Reikia užtikrinti, kad tais atvejais, kai investicijoms naudojamos viešosios lėšos arba paskatos, kapitalo grąža negalėtų viršyti esamos rinkos kapitalo grąžos normos. Komisija turėtų išanalizuoti įvairias valstybėse narėse taikomas investicijų skatinimo ir finansinės ir (arba) socialinės grąžos formas. Galėtų būti naudinga paraginti pensijų fondus apsvarstyti galimybę įtraukti tokias investicijas į diversifikuotą portfelį.

4.8 Be to, svarbu, kad Komisija nuolat vykdytų socialinių poveikį darančių investicijų **pažangos stebėseną**, siekdama užtikrinti, jog pagrindiniai investicijų objektai, t. y. socialinės įmonės ir socialinė ekonomika, turėtų geresnes galimybes gauti reikiamą kapitalą.

5. Kiti socialinių poveikį darančių investicijų ir politikos pagrindo aspektai

5.1 Kadangi tinkamas finansavimas viso įmonės gyvavimo ciklo metu yra labai svarbus, visi pokyčiai turi vykti taikant tokį **politinį socialinio finansavimo ir investicijų pagrindą**, kuris skatintų socialinių įmonių sektorių valstybių narių lygmeniu; tai užkirstų kelią atskiroms valstybėms narėms bandyti individualias priemones, užuot kūręs plačią politinę programą.

5.2 Ne mažiau svarbu ir **atsižvelgti į visų rūšių investuotojus – viešuosius, privačius ir pilietinės visuomenės**. Siekiant užtikrinti geriausią partnerystę ir rezultatus, būtina atsižvelgti į jų individualius motyvus ir lūkesčius. Tačiau svarbiausia yra tai, kad socialinių poveikį darančių investicijų infrastruktūros kūrimas turi būti naudingas Europos socialinės gerovės modeliams. Politiką formuoti reikėtų kruopščiai, atsižvelgiant į nacionalines sąlygas, siekiant kad socialinės įmonės ir viešasis sektorius abipusiškai stiprintų gerovės sistemas, kartu užtikrinant bendrą galimybę gauti kokybiškas ir prieinamas paslaugas.

5.3 Atsižvelgiant į tai, **pagrindinis** socialinio poveikio „pirkėjos“ **vaidmuo tenka vyriausybei**, tačiau visų pirma jai tenka pagrindinė atsakomybė už socialinių teisių užtikrinimą. Socialinių investicijų rinkos kūrimo iniciatyvų atsiradimą turi skatinti teigiamo socialinio poveikio bendrai gerovei perspektyva, o ne vyriausybės siekis atsisakyti savo įsipareigojimų įgyvendinti socialinės politikos priemones, užtikrinti socialinę apsaugą ir teikti socialines paslaugas.

5.3.1 EESRK remia Komisijoje vykstančias diskusijas dėl vadinamosios „auksinės taisyklės“ taikymo, kai socialinės investicijos neįtraukiamos į valstybės grynojo deficito skaičiavimus, atliekamus pagal ekonominės ir pinigų sąjungos fiskalines taisykles⁽¹⁵⁾.

⁽¹³⁾ <https://www.gov.uk/social-impact-bonds>

⁽¹⁴⁾ <http://www.ubibanca.com/page/ubicomunita-social-bond>

⁽¹⁵⁾ OL C 226, .2014 7 16, p. 21.

5.4 Šiomis aplinkybėmis reikėtų atsižvelgti į EESRK nuomonę dėl Socialinių investicijų srities dokumentų rinkinio ir su tuo susijusias nuomones⁽¹⁶⁾, kuriose raginama teikti novatorišką finansavimą ir pripažįstama, kad gerai suplanuotos, veiksmingos ir efektyvios socialinės investicijos padidins socialinį poveikį ir kad **investicijos į gerovės valstybę atneš socialinę pažangą ir sumažins būsimas išlaidas visuomenei**.

5.5 Investavimas į socialines įmones yra labai sudėtingas, nes dažnai paslaugos teikiamos **žmonėms, kuriems reikalinga parama**. Priemonių sėkmė priklauso nuo išteklių, gebėjimo lanksčiai prisitaikyti prie kintančių sąlygų ir paslaugų tęstinumo užtikrinimo. Norint šioje srityje taikyti įprastą investicijų ir rinkos logiką, ją reikia gerai apsvarstyti siekiant išvengti neigiamo poveikio pagrindinei tikslinei grupei, galutiniams naudotojams.

5.6 Socialinį poveikį darančias investicijas reikia nagrinėti atsižvelgiant ir į **platesnes finansavimo sąlygas, pavyzdžiui, viešuosius pirkimus ir rangos sutarčių sudarymus**. Socialinį poveikį darančioms investicijoms į inovacijas reikalingas kitokie santykiai tarp suinteresuotųjų subjektų – jie turi būti grindžiami partneryste, o valdžios institucijoms turi tenkti pagrindinis vaidmuo.

5.7 Kadangi daugelyje šalių **socialinių įmonių sektorius nepakankamai išplėtotas**, kiekvieną socialinį poveikį darančių investicijų srities iniciatyvą būtina kruopščiai apsvarstyti. Socialinių investicijų rinkai būtina pasiūla ir paklausa, todėl reikalingas ir gerai išplėtotas socialinių įmonių sektorius. Tvaraus socialinių įmonių sektoriaus sukūrimas yra svarbesnis nei rinkos socialinėms investicijoms kūrimas.

5.8 Atsižvelgiant į tai, svarbu nurodyti, kad socialinės įmonės atsiranda susikūrus pilietinei visuomenei. Todėl **nepriklausomos ir tvarios pilietinės visuomenės skatinimas** yra labai svarbus socialinių įmonių kūrimui – kaip ir dialogas visais etapais su socialinėmis įmonėmis.

5.9 Netgi esant tinkamam finansavimui (socialinį poveikį darančių arba kitų investicijų), rinka gerai neveiks, jei nebus **stiprinami gebėjimai socialinio poveikio vertinimo srityje ir nevykdomos pasirengimo investuoti skatinimo programos**. Reikėtų skatinti įmonių, teikiančių paslaugas gebėjimų stiprinimo srityje – dažnai jos pačios yra socialinės įmonės, kūrimąsi. Be to, svarbu kurti socialinių įmonių ir socialinį poveikį darančių investicijų sektoriaus sąveiką, pagrindinį vaidmenį skiriant specialioms tarpininkams. Tačiau EESRK perspėja, kad nereikia įtraukti pernelyg daug tarpinių lygmenų arba stambiųjų subjektų, nes tikros socialinių inovacijų partnerystės yra grindžiamos tiesioginiu ir glaudžiu suinteresuotųjų subjektų (dažnai veikiančių nedidelėje vietinėje aplinkoje) bendravimu siekiant sukurti pasitikėjimą, o ne veikiant per tarpininkus.

5.10 EESRK pabrėžia, kad labai svarbu aiškiai atskirti **pačios socialinės įmonės daromą socialinį poveikį ir tam tikros įmonės veiklos arba jos vykdomos programos daromą socialinį poveikį**. Socialinės įmonės turėtų visada laikytis darbo teisės ir kolektyvinių sutarčių bei gerbti darbuotojų teises.

5.11 Socialinei ekonomikai ir socialinėms įmonėms remti reikalingas holistinis požiūris, leidžiantis suprasti, iš kur kyla puikios idėjos, kas jas propaguoja ir kaip jos auga. Visi šie klausimai skatina vyriausybes ir privačius investuotojus mąstyti nestandartiškai ir skirti investicijų kapitalą siekiant visiškai išnaudoti socialinių įmonių sektoriaus ir visuomenės potencialą. Be galimybės gauti finansavimą, socialinių įmonių sektoriui palankios aplinkos kūrimui Europoje reikalingi ir kiti svarbūs elementai. Todėl EESRK ragina valstybes nares **pasinaudoti Socialinio verslo iniciatyvos teikiamomis galimybėmis ir parengti nacionalinius pagalbos šiam sektoriui planus** ir ragina Komisiją įpareigoti atsakingą skyrių ateinantiems metams parengti antro Socialinio verslo iniciatyvos etapo koncepciją.

2014 m. rugsėjo 11 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

⁽¹⁶⁾ OL C 271, 2013 9 19, p. 91 ir OL C 226, 2014 7 16, p. 21.

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

501-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2014 M. RUGSĖJO 10–11 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl vienanarių privačių ribotos atsakomybės bendrovių

(COM(2014) 212 final – 2014/0120 (COD))

(2014/C 458/04)

Pranešėjas: **Oliver Röpke**

Europos Parlamentas, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 50 straipsniu, 2014 m. balandžio 16 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl vienanarių privačių ribotos atsakomybės bendrovių

COM(2014) 212 final – 2014/0120 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. liepos 15 d. priėmė savo nuomonę.

501-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. rugsėjo 10–11 d. (rugsėjo 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 127 nariams balsavus už, 50 – prieš ir 15 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos Komisijos pasiūlymo dėl direktyvos dėl vienanarių privačių ribotos atsakomybės bendrovių (*Societas Unius Personae* – SUP) ⁽¹⁾ tikslas – palengvinti tarpvalstybinę mažųjų ir vidutinių įmonių (MVI) veiklą. EESRK nuomone, dabartinė pasiūlymo redakcija dar nėra brandi, nes joje gausu nuostatų, kuriose slypi (rimti) pavojai verslui bendrojoje rinkoje ir kreditorių, vartotojų ir darbuotojų interesams. Todėl EESRK primygtinai ragina Komisiją atsižvelgti į šioje nuomonėje pateiktus pasiūlymus ir juos įgyvendinti.

1.2 Pasirinktas teisinis pagrindas (SESV 50 straipsnis) yra neįtikinamas ir, atrodo, kad pirmiausia siekiama apeiti vieningo balsavimo reikalavimą Taryboje ir išvengti nesėkmės, kaip atsitiko Europos privačiosios bendrovės (SPE) atveju. Nors SUP norima formaliai įtvirtinti nacionalinėje teisėje kaip alternatyvią bendrovės formą, tačiau esminiai SUP ypatumai akivaizdžiai nustatomi viršvalstybinėje teisėje. Todėl tinkamas teisinis pagrindas būtų SESV 352 straipsnis.

1.3 EESRK remia siekį kuo labiau supaprastinti bendrovės steigimo, visų pirma MVI, formalumus. Tačiau SUP nustatytas 1 EUR minimalus kapitalo reikalavimas ir draudimas reikalauti, kad būtų sukauptas privalomasis rezervas *de facto* reiškia „nemokamą“ atsakomybės apribojimą. Tai gali paskatinti rinkos dalyvius reikalauti, kad įmonių savininkai pateiktų asmenines garantijas trečiosioms šalims (vartotojams, tiekėjams, kreditoriams), o tai visiškai panaikins ribotos atsakomybės privalumus.

⁽¹⁾ COM(2014) 212 final.

1.4 EESRK pabrėžia, kad reikia skatinti kurti klestinčias bendroves, todėl siūlo, kad SUP turėtų būti privalomas didelis ir verslo tikslą atitinkantis pakankamas akcinis kapitalas kaip „patikimumo rodiklis“ siekiant apginti kreditorių, vartotojų, darbuotojų ir visuomenės interesus ir išvengti pavojaus verslui. Šiuo atveju būtų galima remtis patirtimi, sukaupta kai kuriose valstybėse narėse, kuriose pradinio akcinio kapitalo sumažinimą atstoja „taupymo modelis“, pagal kurį vėlesniais metais reikia sukaupti rezervą siekiant išvengti kapitalo nepakankamumo. Kad būtų aišku, kokia tai firma, SUP pavadinimą reikėtų papildyti nuoroda dėl ribotos atsakomybės ir nurodyti registracijos šalį.

1.5 EESRK mano, kad SUP neturėtų būti registruojama ten, kur nevykdo jokios ekonominės veiklos („pašto dėžutės“ tipo įmonė). Todėl pirmą kartą numatytas Europos bendrovės registruotosios buveinės ir administracijos atskyrimas yra beprecedentis, EESRK susirūpinimą keliantis atvejis. Kartu su reikalavimu, kad SUP būtų taikomas valstybės, kurioje ji yra registruota, teisė, kelia pavojų, kad bus pažeistos darbuotojų dalyvavimo teisės ir apeita nacionalinė mokesčių teisė.

1.6 Formaliai perkėlus registruotosios buveinės vietą ir tokiu būdu pakeitus bendrovės statusą gali būti pamintos dalyvavimo įmonės organuose (stebėtojų taryboje ar valdyboje) teisės. Todėl EESRK aiškiai pasisako už vieną SUP registruotosios ir administracijos buveinę, kaip numatyta ir kitų viršvalstybinių teisinių formų atveju (privačioji bendrovė, Europos kooperatinė bendrovė). Be to, EESRK ragina užtikrinti valstybės narės, kurioje SUP vykdo pagrindinę ekonominę veiklą, darbuotojų dalyvavimo teises ir ryžtingai kovoti su nesąžininga konkurencija. Todėl EESRK mano, kad SUP būtina vienodai reglamentuoti ir darbuotojų dalyvavimo srityje.

1.7 Komiteto nuomone, atsižvelgiant į įmonių steigėjų interesus, svarbu užtikrinti greitą bendrovės įsteigimą per atitinkamą laikotarpį. Tačiau SUP registracija taikant tik internetinę procedūrą gali sukelti problemų, jei nebus patikrinta įmonės steigėjo tapatybė. Tapatybės patikrinimo atsisakymas skatintų neskaidrumą verslo partnerių atžvilgiu, mažintų teisėtų sandorių patikimumą ir kenktų vartotojų interesams. Tai skatintų fiktyvių įmonių ir tariamos savisamdos atsiradimą ir sudarytų tam palankesnes sąlygas. Vis dėlto atsižvelgiant į pageidavimą dėl registracijos internetu valstybėms narėms turėtų būti leista pačioms numatyti tokią galimybę. Tačiau šiuo atveju turi būti iš anksto patikrinta tapatybė ir atsakinga įstaiga ir (arba) notaras turi steigėjui suteikti informaciją ir konsultacijas..

1.8 EESRK palankiai vertina siekį sukūrus naują bendrovės formą sudaryti visų pirma MVĮ (įskaitant pradedančiąsias įmones ir labai mažas įmones) palankesnes sąlygas veikti bendrojoje rinkoje. Kad pagal pasiūlymą dėl direktyvos būtų remiamos MVĮ, direktyva turi būti taikoma tik šioms įmonėms. Ši priemonė nėra skirta tam, kad tarptautiniams koncernams būtų leista patronuojančias bendroves, turinčias šimtus ar tūkstančius darbuotojų, valdyti kaip SUP. Todėl EESRK siūlo, kad SUP būtų tik tos įmonės, kurios atitinka Direktyvos 2013/34/ES (Apskaitos direktyva) ⁽²⁾ 3 straipsnio 2 dalies ⁽³⁾ kriterijus. Tai reiškia, kad, SUP pasiekus tam tikrą dydį, bendrovė turi įgyti kitą teisinę formą.

1.9 Apibendrinant reikėtų nurodyti, kad priėmus šį pasiūlymą dėl direktyvos būtų suabejota daugelio valstybių narių nacionaliniais kapitalo bendrovių teisės principais. EESRK abejoja, ar pasirinkus tokį teisinį pagrindą pasiūlymas derės su subsidiarumo principu. Todėl EESRK reikalauja, kad SUP galėtų būti tik tos tarpvalstybinę veiklą vystančios įmonės, kurios registracijos metu veiktų mažiausiai dviejose valstybėse narėse arba galėtų įtikinamai įrodyti, kad vėliausiai per tam tikrą terminuotą laikotarpį (maždaug per dvejus metus) po jų registracijos vystys savo veiklą bent dviejose valstybėse narėse. Pavyzdžiu galėtų būti Pasiūlymas dėl reglamento dėl Europos fondo (FE) ⁽⁴⁾ statuto ir Europos Parlamento tarpinė ataskaita šiuo klausimu.

⁽²⁾ OL L 182, 2013 6 29, p. 19.

⁽³⁾ Du iš toliau nurodytų trijų rodiklių balanso datą neviršija šių ribų: bendra balanso suma – 4 000 000 EUR, grynosios pajamos – 8 000 000 EUR, vidutinis darbuotojų skaičius finansiniais metais – 50.

⁽⁴⁾ COM(2012) 35 final.

1.10 Atsižvelgdamas į išdėstytas priežastis EESRK vertina Komisijos pastangas remti MVĮ bendrovių teisės srityje, tačiau mano, kad dar reikia išsamiai aptarti konkretų direktyvos turinį. Kad pasiūlymą būtų galima įvertinti teigiamai, EESRK nuomone, būtina įgyvendinti šioje nuomonėje pateiktus pasiūlymus. Dabar visų pirma, glaudžiai bendradarbiaujant su suinteresuotaisiais subjektais, su kuriais Komisija, deja, netolygiai iš anksto konsultavosi, reikėtų rasti subalansuotą sprendimą.

2. Bendrosios pastabos dėl pasiūlymo dėl direktyvos

2.1 Dar 2008 m. Europos Komisija, pateikdama pasiūlymą dėl Europos privačiosios bendrovės statuto⁽⁵⁾, siekė suteikti MVĮ paprastą, lanksčią ir visose valstybėse narėse vienodą priemonę, kuri palengvintų jų tarpvalstybinę veiklą. Galiausiai ši iniciatyva Taryboje žlugo ir Komisija REFIT programoje paskelbė atšaukianti pasiūlymą dėl SPE⁽⁶⁾.

2.2 Surengdama bendras viešąsias konsultacijas dėl bendrovių teisės ateities (2012 m. vasario mėn.) ir išsamesnes konsultacijas internetu dėl vienanarių bendrovių internetu (2013 m.) Komisija suteikė suinteresuotiesiems subjektams galimybę pareikšti nuomonę. Po to, 2013 m. rugsėjo 13 d., Vidaus rinkos ir paslaugų generalinio direktorato atstovai susitiko su verslo atstovais aptarti planuojamą iniciatyvą. Komisijos duomenimis, dalyvavo *Businesseurope*, *European Small Business Alliance*, pramonės ir prekybos rūmai, taip pat *Eurochambers*. Akivaizdu, kad nebuvo pakviesti darbuotojų atstovai ir nevyko lygiavertės konsultacijos su profesinėmis sąjungomis ir vartotojų asociacijomis.

2.3 2014 m. balandžio 9 d. Komisija pateikė pasiūlymą dėl direktyvos dėl vienanarių privačių ribotos atsakomybės bendrovių (SUP), kuris buvo aiškiai įvardytas kaip alternatyva SPE. Tikslas – sudaryti MVĮ geresnes sąlygas steigti bendroves užsienyje.

2.4 Valstybės narės savo teisės sistemose turėtų numatyti tokią nacionalinę bendrovių teisinę formą, kuriai visose valstybėse narėse būtų taikomos tos pačios taisyklės ir kuri visoje ES turėtų tą pačią santrumpą – SUP (*Societas Unius Personae*). Akivaizdus pasiūlymo tikslas – sumažinti steigimo ir veiklos sąnaudas. Numatoma supaprastinta registracijos internetu procedūra ir beveik visiškai atsisakoma steigimuisi būtino įstatinio kapitalo. Kreditorius ketinama apsaugoti SUP direktoriams arba direktoriui nustatant prievolę kontroliuoti pelno paskirstymą.

2.5 Valstybės narės nebeturėtų reikalauti, kad bendrovės registruota buveinė ir jos centrinė administracija būtų toje pačioje valstybėje narėje. Tokiu būdu pirmą kartą Europos bendrovei būtų leidžiama atskirti buveinę. SUP būtų taikoma tos valstybės narės teisė, kurioje ji yra įregistruota. Komisijos pasiūlyme visiškai neužsimenama apie darbuotojų dalyvavimo teises.

2.6 Komisija pažymi, kad pateiktame projekte nesiūloma „vienanarėms bendrovėms sukurti naujos viršvalstybinės teisinės formos“ – veikiau padedama laipsniškai naikinti „įsisteigimo laisvės apribojimus“. Todėl pasiūlymą ji grindžia SESV 50 straipsnio 2 dalies f punktu.

3. Įžanginės išvados

3.1 Kai kurių valstybių narių patirtis rodo, kad tam tikruose sektoriuose pavienėms įmonėms būna naudingiau pavesti atlikti užsakymą savarankiškai dirbančiam ir darbuotojų neturinčiam asmeniui nei šį asmenį įdarbinti. Neretai taip apeinamos nacionalinės kolektyvinės sutartys. Siūloma direktyva dar labiau paskatintų tariamą savisamdą, nes SUP būtų galima lengvai įsteigti be kapitalo, ji būtų ribotos atsakomybės, be to, būtų galima registruotąją buveinę atskirti nuo centrinės administracijos. Paprastai nuo to nukenčia silpniausi darbo rinkos dalyviai, kuriems ypač svarbi yra darbo teisės ir kolektyvinių sutarčių apsauga.

⁽⁵⁾ COM(2008) 396 final.

⁽⁶⁾ Žr. COM(2013) 685 final priedą.

3.2 EESRK pripažįsta, kad didžioji dauguma įmonių ir darbuotojų ES laikosi jiems taikomos teisinės sistemos. Tačiau atsižvelgdamas į SUP formą EESRK mano, kad siūloma struktūra gali kelti pavojų, jog padaugės įmonių sukčiavimo, kitos nusikalstamos veikos (pavyzdžiui, pinigų plovimas) ar tariamos savisamdos atvejų. Pavyzdžiui, asmenys, galės kur nori pasirinkti ir perkelti „virtualią“ registruotąją buveinę arba pasinaudodami po visą Europą išsidėsčiusia matrioška primenančia struktūra nuslėpti savo tapatybę. Todėl direktyvos projektas prieštarauja ir Europos pastangoms kovoti su pinigų plovimu.

3.3 Abejotina, ar šis direktyvos projektas sustiprina Komisijos pastangas skatinti MVĮ tarpvalstybinį bendradarbiavimą. EESRK atsižvelgia į tai, kad kai kurios valstybės narės dar vykstant deryboms dėl Europos privačiosios bendrovės pasisakė už didelį būtiną kapitalą, vieną registruotąją ir centrinės administracijos buveinę ir vienodus darbuotojų dalyvavimo standartus. EESRK nuomone, pateiktame projekte ignoruoti teisėtus šių valstybių narių reikalavimus yra netikslinga.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Teisinis pagrindas ir taikymo sritis

4.1.1 Komisija, pateikdama naują pasiūlymą dėl direktyvos dėl vienarių privačių ribotos atsakomybės bendrovių, faktiškai nori tokiu būdu įdiegti Europos privačiosios bendrovės modelį. Nujos teisinės formos – SUP – reguliavimo mastas iš esmės yra identiškas reguliavimui, kuris buvo numatytas Europos privačiajai bendrovei. Remiantis viršvalstybine teise SUP bus ne tik privalomas visoje Europoje vienodas pavadinimas, bet ir visi esminiai SUP ypatumai (steigimas, minimalus akcinis kapitalas, registruota buveinė, įstatai). Iš esmės, SUP reikia vadinti viršvalstybine teisine forma, kuriai tinkamas teisinis pagrindas būtų SESV 352 straipsnis.

4.1.2 Nors pagal pasiūlymą dėl SUP galiausiai bus 28 skirtingos SUP, tačiau tai nėra rodiklis, kad ji yra nacionalinė teisinė forma. Europos bendrovė taip pat yra 28 skirtingų formų ir jos viršvalstybinio pobūdžiu neabejojama. Todėl tai, ar Komisija teisingai pasirinko SESV 50 straipsnį kaip teisinį pagrindą savo projektui, turi kelti rimtą abejonių.

4.1.3 Komisijos pasiūlymas neatitinka ir Sąjungos sutartyje įtvirtinto subsidiarumo principo, nes, priešingai nei Europos bendrovės ar Europos kooperatinės bendrovės atveju, nenustatoma tarpvalstybinės veiklos sąlyga, taigi ši bendrovės forma sukurta ne tik tarpvalstybinėms, bet ir nacionalinėms sąlygoms. Tai reiškia, kad asmenys, ketinantys veiklą vykdyti tik šalies viduje, galės SUP įsteigti *ex nihilo*. Direktyva taip pat leis nacionalinę teisinę formą pakeisti į SUP net ir nesant tarpvalstybinio matmens. Tokiu būdu Bendrijos teisė sukuria naują nacionalinę bendrovės formą, kuri tiesiogiai konkuruoja su nacionalinėmis teisinėmis formomis. Neatsižvelgiant į prieštaravimą subsidiarumo principui, netgi SESV 50 straipsnio 2 dalies f punkte numatoma bendrovės vietų skirtingose valstybėse narėse sąlyga. Todėl EESRK reikalauja, kad SUP galėtų būti tik tos tarpvalstybinę veiklą vystančios įmonės, kurios registracijos metu veiktų mažiausiai dviejose valstybėse narėse arba galėtų įtikinamai įrodyti, kad vėliausiai per tam tikrą terminuotą laikotarpį (maždaug per dvejus metus) po jų registracijos vystys savo veiklą bent dviejose valstybėse narėse. Pavyzdžiui galėtų būti Pasiūlymas dėl reglamento dėl Europos fondo (FE) ⁽⁷⁾ statuto ir Europos Parlamento tarpinė ataskaita šiuo klausimu.

4.1.4 Komisija pabrėžia, kad pasiūlymu dėl direktyvos siekia palengvinti tarpvalstybinę MVĮ veiklą ir patronuojamųjų bendrovių steigimą kitose valstybėse narėse. Tačiau Komisija praleido progą apriboti taikymo sritį ir taip užtikrinti, kad MVĮ gaus planuojamą paramą. Kad remiantis pasiūlymu dėl direktyvos būtų galima užtikrinti paramą MVĮ, direktyva turėtų būti taikoma tik MVĮ. Apribojimo kriterijumi galėtų būti Direktyva 2013/34/ES (Apskaitos direktyva) ⁽⁸⁾. Ji galioja visoms kapitalo bendrovėms ir yra taikoma visoje Sąjungoje. Tik įmonėms, atitinkančioms Direktyvos 2013/34/ES ⁽⁹⁾ 3 straipsnio 2 dalyje ⁽¹⁰⁾ nurodytą dydžio rodiklį, turėtų būti leista vadintis SUP. Tai reiškia, kad, SUP pasiekus tam tikrą dydį, bendrovė turi įgyti kitą teisinę formą. Kadangi yra nustatyti reikalavimai teikti informaciją, galima lengvai patikrinti ir kontroliuoti, ar laikomasi šių rodiklių.

⁽⁷⁾ Žr. 4 išnašą.

⁽⁸⁾ Žr. 3 išnašą.

⁽⁹⁾ Žr. 3 išnašą.

⁽¹⁰⁾ Du iš toliau nurodytų trijų rodiklių balanso datą neviršija šių ribų: bendra balanso suma – 4 000 000 EUR, grynosios pajamos – 8 000 000 EUR, vidutinis darbuotojų skaičius finansiniais metais – 50.

4.2 Registracija internetu ir minimalus akcinis kapitalas

4.2.1 Komisijos numatyta privaloma elektroninės registracijos procedūra gali paskatinti SUP neskaidrumą, jei nebus reikalaujama patikrinti įmonės steigėjo tapatybės. Tačiau ir steigėjui itin svarbu pasikonsultuoti dėl su bendrovės steigimu susijusių teisių ir pareigų. Elektroniniu būdu labai sunku patikrinti asmens tapatybę. Bendrovės registracija internetu netikrinant tapatybės taip pat trukdytų Komisijai kovoti su pinigų plovimu.

4.2.2 EESRK nuomone, atsižvelgiant į MVĮ interesus svarbu nustatyti „deramą laikotarpį“ SUP steigimui. Valstybėms narėms turėtų būti leista pasirinkti, ar jos nori numatyti SUP registraciją taikant internetinę procedūrą. Šiuo atveju internetinė registracijos procedūra turėtų būti susieta su išankstiniu patikrinimu. Tokiu būdu atsakingos įstaigos ir (arba) notarai galėtų visų pirma patikrinti steigėjo tapatybę ir jį informuoti apie svarbias teises pasekmes.

4.2.3 Atsisakius minimalaus kapitalo reikalavimo ir kartu apribojant akcininko atsakomybę steigėjui yra siunčiama žinia, kad verslo riziką perims visuomenė. Tokia žinia yra neteisinga ir visiškai prieštarauja rinkos ekonomikos principui. Minimalaus kapitalo reikalavimas taip pat labai svarbus kaip ir patikimumo riba, nes įmonių steigėjams parodoma, kad norint apriboti atsakomybę, reikia užtikrinti didelį riziką atitinkantį įnašą, taigi vykdant projektus būtina kruopščiai įvertinti galimybes ir riziką. Todėl didelis, bendrovės verslo tikslą atitinkantis minimalus kapitalas yra labai svarbus bet kokios bendrovės aspektas. Be to, reikalavimas sukaupti privalomąjį rezervą būtų tinkama priemonė padidinti nuosavą kapitalą, kad būtų išvengta nemokumo.

4.2.4 EESRK mano, kad direktoriaus pateikiama mokumo pažyma negali pakeisti didelio minimalaus kapitalo ir atitinkamų kapitalo išsaugojimo reikalavimų, visų pirma todėl, kad bet koku atveju mokumo pažymai būdingas netikrumas ir kreditorius patiria neteisingos prognozės riziką. Mokumo pažymą turėtų pasirašyti nepriklausomas išorės auditorius.

4.3 Registruotoji buveinė

4.3.1 Atskyrus registruotąją buveinę nuo centrinės administracijos SUP gali lengvai išvengti teritorijoje, kurioje faktiškai veikia bendrovė, taikomos teisinės sistemos. Įvairūs pavyzdžiai rodo, kad nukenčia ne tik kreditorių ir vartotojų apsauga, bet ir gali būti lengvai apeinamos darbuotojų dalyvavimo teisės. Be to, visiškai laisvas registruotosios buveinės vietos pasirinkimas, nesusiejant jos su vietoje vykdoma veikla, kelia piktnaudžiavimo pavojų, nes bus galima kur kas lengviau išvengti institucinės priežiūros. Valstybės narės, kurioje SUP vykdo pagrindinę ekonominę veiklą, darbuotojų dalyvavimo teisės negali būti apeinamos pasirinkus registruotąją buveinę kitoje valstybėje narėje. Be to, vis dar nėra vieno Europos įmonių registro. Todėl reikėtų kuo skubiau ištaisyti šią padėtį ir tik po to galvoti apie tolesnį liberalizavimą.

4.3.2 Atskyrus registruotąją buveinę nuo centrinės administracijos tampa sunkiau vykdyti reikalavimus, nes bet koku atveju ieškinį gali reikėti įteikti registruotosios buveinės vietoje, kitaip tariant, teisėtu pripažintas reikalavimas turėtų būti vykdomas registruotosios buveinės šalyje. Remiantis ligšioline patirtimi yra sunku įteikti ieškinį kitoje šalyje, nepaisant nustatytų Europos teisės taisyklių (Teisminių ir neteisminių dokumentų įteikimo reglamentas, Europos vykdomojo rašto reglamentas), todėl reikėtų gerokai daugiau laiko ir būtų sunkiau pateikti ieškinį teismui ir vykdyti reikalavimus. Dėl šios priežasties direktyvoje reikėtų būtinai nustatyti, kad registruotoji buveinė yra identiška administracijos buveinei, kaip Sąjungos teisės aktų leidėjas numatė ir Europos bendrovės (SE) bei Europos kooperatinės bendrovės (SCE) atvejais.

4.4 Darbuotojų dalyvavimas ir įmonių valdymas

4.4.1 Teisinė forma, kuri visoje Sąjungoje vienodai vadinama ir kurią sudaro vienodi pagrindiniai elementai, turi, atsižvelgiant į įmonės dydį, remtis ir visose Sąjungoje vienodais būtiniausiai priežiūros organo steigimo ir darbuotojų dalyvavimo standartais. Todėl SUP atveju turėtų būti nustatytos vienodos taisyklės dėl būtinybės įsteigti priežiūros organą (stebėtojų taryba arba direktoriaus pareigų neįnantys valdybos nariai) ir užtikrinti darbuotojų dalyvavimą (pakeitimo atveju analogiškai Europos bendrovės taisyklėms). Priešingu atveju pasiūlymas dėl reglamento skatins ieškoti palankesnio teisinio reglamentavimo (angl. *forum-shopping*), tuo pačiu siekiant susilpninti konkurenciją, sugriauti nacionalinius bendrovių teisės standartus ir apeiti darbuotojų dalyvavimo reikalavimus. Darbuotojų dalyvavimas stebėtojų taryboje yra labai svarbus Europos socialinio modelio elementas ir Europos įmonių valdymo dalis; jis turi būti apsaugotas nuo bet kokių mėginimų jį apeiti. Kad būtų aišku, kokia tai firma, kiekvieną SUP pavadinimą reikėtų papildyti nuoroda dėl ribotos atsakomybės ir nurodyti jos registracijos šalį.

2014 m. rugsėjo 10 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl dujinį kurą deginančių prietaisų

(COM(2014) 258 final – 2014/0136 (COD))

(2014/C 458/05)

Pranešėjas: **Pierre-Jean Coulon**

Taryba, 2014 m. gegužės 22 d., ir Europos Parlamentas, 2014 m. liepos 3 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl dujinį kurą deginančių prietaisų

COM(2014) 258 final – 2014/0136 COD.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. liepos 15 d. priėmė savo nuomonę.

501-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. rugsėjo 10–11 d. (2014 m. rugsėjo 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 142 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

- 1.1 Šis pasiūlymas dera su naujais Komisijos veiksmais, kuriais siekiama skatinti laisvą prekių judėjimą.
- 1.2 EESRK teigiamai vertina sprendimą pasirinkti teisinę priemonę – reglamentą, suteikiantį šiam didžiajai daliai Sąjungos piliečių, taip pat Europos įmonių konkurencingumui svarbiam klausimui ypatingą reikšmę.
- 1.3 EESRK primygtinai ragina užtikrinti asmenų, gyvūnų ir gėrybių saugą visoje susijusių medžiagų projektavimo, gamybos, platinimo, įrengimo ir naudojimo grandinėje.
- 1.4 Be to, EESRK reikalauja ypač atidžiai stebėti bandymus padirbinėti, visų pirma ne ES pagamintus prietaisus.
- 1.5 Sankcijos turi būti taikomos griežtai, o minimalios sankcijos ir sankcijų pobūdis turi būti tiksliau apibrėžtos.
- 1.6 EESRK prašo Komisijos atidžiai stebėti, kaip valstybėse narėse laikomasi nuostatų dėl dujų tiekimo sąlygų. Šiai stebėsenai užtikrinti būtina koordinuoti įvairių generalinių direktoratų veiksmus.

2. Pasiūlymas dėl reglamento ir jo poveikis. Pastabos

- 2.1 Direktyva 2009/142/EB buvo Direktyvos 90/396/EEB dėl dujas deginančių prietaisų kodifikuota redakcija. Tai buvo viena iš pirmųjų derinimo direktyvų, pagrįstų naujojo požiūrio principais.
- 2.2 EESRK mano, kad pasiūlymas gali užtikrinti vartotojų pasitikėjimą rinkoje esančių produktų kokybe ir pabrėžti rinkos priežiūros svarbą.
- 2.3 Įgyta patirtis parodė, kad reikia atnaujinti ir patikslinti tam tikras šios direktyvos nuostatas, nekeičiant jos taikymo srities: nuostatas, susijusias su tam tikriems sektoriams taikomomis apibrėžtimis, valstybių narių pranešimų dėl dujų tiekimo sąlygų turiniu ir forma, sąsaja su kitais dujiniais prietaisais taikomais Sąjungos derinamaisiais teisės aktais. Pasiūlymas dėl reglamento grindžiamas Sutarties 114 straipsniu.
- 2.4 EESRK remia šiuo metu galiojančios direktyvos pakeitimą reglamentu, kuriuo siekiama atnaujinti ir patikslinti kai kurias nuostatas, užtikrinti vienodą siūlomo teisės akto vykdymą visoje Europos Sąjungoje ir atsakyti nevienodo požiūrio į ūkio subjektus Europos Sąjungoje.

2.5 Be to, privalomi pagrindiniai reikalavimai ir atitikties vertinimo procedūros, kurių turi laikytis gamintojai, turi būti identiški visose valstybėse narėse.

2.6 Pasiūlymu dėl reglamento siekiama suderinti Direktyvą 2009/142/EB su Sprendimu Nr. 768/2008/EB, kuriuo sukuriama nauja teisinė sistema (NTAS) ir su 2008 m. priimtu prekes reglamentuojančių dokumentų rinkiniu (dažnai vadinamu „Verheugen rinkiniu“). Pasiūlyme taip pat atsižvelgiama į Reglamentą (ES) Nr. 1025/2012 ir į 2013 m. vasario 13 d. Komisijos priimtą pasiūlymą dėl reglamento dėl gaminių rinkos priežiūros; tai yra vienas bendras teisės aktas, kuriuo reglamentuojama rinkos priežiūros veikla ne maisto prekių srityje.

2.7 Pasiūlyme visų pirma numatyta:

- išbraukti 105 °C ribinę temperatūrą,
- įtraukti Direktyvoje 2009/142/EB nenumatytas apibrėžtis ir suderinti valstybių narių teikiamų pranešimų turinį ir formą.

Dėl šio pasiūlymo poveikio Europos įmonės taps konkurencingesnės.

2.8 Pagerinti nuostatų dėl valstybių narių dujų tiekimo sąlygų aiškumą

2.8.1 Šiuo metu skelbiamos informacijos nepakanka. Siekiant geriau užtikrinti prietaisų ir dujų tiekimo valstybėms narėms sąlygų suderinamumą, pasiūlyme apibrėžiami parametrai, kurie turi būti įtraukti į pranešimus, ir nustatoma suderinta tų pranešimų forma. EESRK mano, kad tai yra esminis klausimas, ne tik todėl, kad vartotojams turi būti sudarytos palankesnės sąlygos įsigyti dujų, bet ir dėl siekio užtikrinti valstybėms narėms tiekimo šaltinių įvairovę. Šioje srityje būtina tinkamai koordinuoti įvairių generalinių direktoratų (Įmonių, Energetikos ir kt.) veiksmus.

2.9 Prietaisų ir armatūros tiekimas rinkai, ekonominės veiklos vykdytojų prievolės, ženklavimas CE ženklu ir laisvas judėjimas

Kaip numatyta NTAS sprendime, pasiūlyme išdėstytos įprastos su gaminiiais susijusios derinamųjų ES teisės aktų nuostatos ir nustatytos atitinkamų ekonominės veiklos vykdytojų (gamintojų, įgaliotųjų atstovų, importuotojų ir platintojų) prievolės. Jame išlaikoma nuostata armatūros neženklinti CE ženklu. Tačiau prie armatūros pridedamas sertifikatas pavadintas armatūros atitikties sertifikatu siekiant išsamiau ir tiksliau apibrėžti jo turinį.

2.10 Derinimas, pranešimas, atitiktis

2.10.1 Reglamentu (ES) Nr. 1025/2012 nustatyta horizontalioji standartizacijos teisinė sistema. Todėl, siekiant teisinio tikrumo, Direktyvos 2009/142/EB nuostatos dėl tų pačių klausimų iš šio pasiūlymo neįtrauktos. Atsižvelgiant į NTAS sprendimą, pasiūlyme išsamiau reglamentuojami paskelbtųjų įstaigų paskelbimo kriterijai ir nustatomi konkretūs skelbiančiosioms institucijoms taikomi reikalavimai. Pasiūlymu nekeičiamos atitikties vertinimo procedūros. Reikėtų priminti, kad atitikties vertinimas neatsiejamas nuo atsakomybės. Taip pasiekiamas aukštas viešųjų interesų (saugumas, racionalus energijos vartojimas, vartotojų apsauga ir kt.) apsaugos lygis.

2.11 Gamintojų prievolių klausimu EESRK prašo:

- numatyti ne paprastą galimybę, o įpareigoti registruoti skundus dėl prietaisų ir sugrąžintų prietaisų atvejus,
- tikrinti, ar efektyviai vartojama energija. Būtina siekti, kad naudojant dujinį kurą deginančius prietaisus būtų prisidedama prie energijos taupymo ir efektyvaus energijos vartojimo politikos, kuriai EESRK skiria labai didelį dėmesį.

2.12 Siūlomas reglamentas bus pradėtas taikyti praėjus dvejiems metams nuo jo įsigaliojimo, kad gamintojai, paskelbtosios įstaigos, valstybės narės ir Europos standartizacijos institucijos turėtų pakankamai laiko prisitaikyti prie naujų reikalavimų.

2014 m. rugsėjo 10 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl Europos Sąjungos strategijos Adrijos ir Jonijos jūrų regione

(COM(2014) 357 final)

ir dėl

Europos strategijos Adrijos ir Jonijos jūrų regione: moksliniai tyrimai, technologinė plėtra ir inovacijos MVĮ

(tiriamoji nuomonė Europos Sąjungai pirmininkaujančios Italijos prašymu)

(2014/C 458/06)

Pranešėjas: **Stefano Palmieri**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. kovo 14 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl Europos Sąjungos strategijos Adrijos ir Jonijos jūrų regione

COM(2014) 357 final.

2014 m. birželio 3 d. Tarybai pirmininkaujanti Italija pateikė prašymą Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui parengti tiriamąją nuomonę dėl

Europos strategijos Adrijos ir Jonijos jūrų regione: moksliniai tyrimai, technologinė plėtra ir inovacijos MVĮ.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto biuras atitinkamai 2014 m. vasario 25 d. ir 2014 m. liepos 8 d. pavedė Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyriui atlikti Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 501-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. rugsėjo 10–11 d. (2014 m. rugsėjo 11 posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Stefano Palmieri ir priėmė šią nuomonę 163 nariams balsavus už, 5 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) teigiamai vertina Europos Sąjungos strategiją Adrijos ir Jonijos jūrų regione (EUSAIR) ⁽¹⁾ ir mano, kad tai yra puiki priemonė skatinti ir paremti konkurencingumą ir užimtumo augimą tokiu būdu užtikrinant ekonominę, socialinę ir teritorinę regiono sanglaudą.

1.2 EESRK pabrėžia, kad Adrijos ir Jonijos jūrų regionui būdinga kultūrinė, socialinė ir ekonominė įvairovė, todėl EUSAIR įgyvendinti ypač sudėtinga. Tokio tipo regione svarbu nustatyti daugiapakopį valdymą, kuris veiksmingai apjungtų vertikalųjį valdymo lygmenį (centrinių, regioninių vyriausybių ir vietos valdžios institucijų dalyvavimas) ir horizontalųjį valdymo lygmenį (pilietinės visuomenės dalyvavimas). Šiuo požiūriu EESRK mano, kad reikėtų įvertinti galimybę sukurti nuolat veikiančią forumą.

⁽¹⁾ COM(2014) 357 final.

1.3 EESRK mano, kad EUSAIR aiškiai orientuota į Balkanų ir Dunojaus regionus ir kad reikėtų skirti lygiavertį dėmesį ir kitiems Viduržemio jūros regionams, įskaitant kaimyninius Tirėnų ir Egėjo jūrų regionus. Šių regionų įtraukimas padidintų strateginę EUSAIR vertę ir išplėstų vystymosi galimybes.

1.4 EESRK nuomone, labai svarbu EUSAIR papildyti kitomis dviem Viduržemio jūros vakarų ir rytų regionams svarbiomis strategijomis. Apjungus tris strategijas būtų galima užtikrinti veiksmingesnį ekonomikos vystymąsi visame Viduržemio jūros baseino regione.

1.5 EESRK teigiamai vertina tvirtą politinį palaikymą EUSAIR ir mano, kad tai lemiamas aspektas siekiant paremti veiksmingą strategijos „Europa 2020“, Europos plėtros politikos ir regioninio vystymosi strategijų integraciją.

1.6 EESRK atkreipia dėmesį, kad ne visose susijusiose teritorijose vienodai aktyviai vyko dalyvavimo procesas planuojant ir rengiant EUSAIR. Pastebėta tam tikrų problemų Balkanų šalyse, visų pirma kalbant apie MVĮ, profesinių sąjungų ir įvairiems socialiniam interesams atstovaujančių asociacijų dalyvavimą.

1.7 EESRK mano, kad įvairiais EUSAIR įgyvendinimo etapais būtina viešojo ir privataus sektorių ekonominės veiklos vykdytojams, socialiniams subjektams ir įvairioms organizuotos pilietinės visuomenės struktūroms užtikrinti tinkamą paramą taikant *ad hoc* mokymo ir organizacinės ir techninės pagalbos programas.

1.8 EESRK teigiamai vertina EUSAIR ir Adrijos ir Jonijos jūrų strategijų tarpusavio papildomumą. Į šias strategijas buvo veiksmingai integruoti vidaus teritorijų vystymosi prioritetai ir galimybės. Tokiems veiksams turėtų būti numatyta papildoma parama, kadangi jais sukuriama papildoma vertė, kuri naudinga MVĮ konkurencingumui, aplinkos apsaugai ir piliečių gerovei.

1.9 EESRK pažymi, kad pilietinės visuomenės dalyvavimui EUSAIR turi būti skiriamas didesnis dėmesys, visų pirma gebėjimų ir valdymo stiprinimo veiksams. Labai svarbu geriau koordinuoti esamus bendradarbiavimo ir finansavimo mechanizmus.

1.10 EESRK pripažįsta Europos Komisijos veiksnių rengiant ir pristatant EUSAIR naudą ir pabrėžia, kad jos dalyvavimas visapusiškai atsižvelgiant į susijusių valstybių institucijoms suteiktas funkcijas būtų taip pat reikalingas siekiant paremti strategijos įgyvendinimą.

1.11 Nors EUSAIR struktūra ir tikslai leidžia užtikrinti Adrijos ir Jonijos jūrų regiono partneriams paramą įveikiant problemas, kurios negali būti veiksmingai sprendžiamos įprastomis priemonėmis, EESRK mano, kad šie aspektai turi būti patobulinti ir sustiprinti.

1.12 Labai svarbu konkrečiai paremti MVĮ skirtas priemones ypatingą dėmesį skiriant galimybių gauti kreditą klausimui, taip pat svarbu kurti metodus, kurie padėtų užtikrinti įvairių finansavimo programų papildomumą ir sinergiją, ir nustatyti, kaip į visas keturias svarbiausias strategijos sritis įtraukti veiksmus, kurie padėtų spręsti darbo sąlygų, lygių galimybių, neigaliųjų ir imigrantų klausimus.

1.13 Mėlynojo augimo srityje turi būti skatinami konkretūs veiksmai, kuriais siekiama padėti atverti naujas verslo galimybes ir kurti naujas darbo vietas.

1.14 Regiono infrastruktūros tobulinimo srityje reikėtų labiau remti veiksmus, kuriais sprendžiami šie klausimai: jūrų transporto saugumas, jūrų ir pakrančių teritorijų sujungimas su vidaus teritorijomis, energijos tinklų stiprinimas ir junglumas.

1.15 Įgyvendinant veiksmus aplinkos kokybės srityje reikėtų numatyti didesnes ekosistemų (jūrų ir sausumos) ir tikslų (gyvūnų apsauga, žmonių sveikata ir saugumas) sąsajas.

1.16 Tvaraus turizmo srityje labai svarbu remti veiksmus, kuriais stiprinamas regionuose esančio paveldo (gamtos, kultūros ir meno) turistinis aspektas.

1.17 EESRK pažymi, kad mokslinių tyrimų ir inovacijų veikloje dalyvaujančioms MVĮ EUSAIR numatyta per mažai galimybių, kurios leistų atgaivinti konkurencingumą ir kurti darbo vietas regione. Todėl mano, kad reikėtų numatyti veiksmus, kuriais būtų sudarytos palankesnės sąlygos MVĮ gauti kreditą, pritraukti privačias investicijas, dalyvauti ES finansavimo programose, bendradarbiauti su mokslinių tyrimų centrais ir universitetais.

1.17.1 EESRK nuomone, siekiant, kad būtų pasinaudota mokslinių tyrimų ir inovacijų atveriamomis galimybėmis, dėmesį reikia sutelkti į šiuos prioritetus:

- sukurti tarptautinę mokslinių tyrimų ir inovacijų platformą, kurioje dalyvautų MVĮ, universitetai, mokslinių tyrimų centrai, technologijų ir verslo inkubatoriai, ir leistų šiems subjektams aktyviai dalyvauti MVĮ konkurencingumą stiprinančiuose procesuose novatoriškas idėjas paverčiant teikti rinkai paruoštais produktais;
- plėtoti pažangiųjų specializacijų tyrimus tarptautiniu lygmeniu, kad būtų galima nustatyti inovacijų ir verslo pajėgumus;
- skatinti didesnę verslo pasaulio atstovų dalyvavimą sprendimų dėl mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos priėmimo procese,
- sukurti Adrijos ir Jonijos regionų kontaktų užmezgimo platformą siekiant sudaryti sąlygas MVĮ ir jaunesiems verslininkams gauti finansavimą inovacijoms diegti.

1.18 EESRK apgailestauja, kad EUSAIR nenumatyti konkretūs veiksmai socialiniam aspektui regione stiprinti. Į strategiją reikėtų įtraukti prioritetus ir veiksmus, kuriais būtų remiama neigalių asmenų įtrauktis, užkertamas kelias diskriminacijai dėl rasinės arba etninės kilmės, amžiaus, seksualinės orientacijos ir lyties, taip pat sprendžiamos dėl neteisėtos imigracijos srautų kylančios ir visų pirma šio regiono pietinei daliai aktualios socialinės problemos.

1.18.1 EESRK mano, kad atsižvelgiant į Komisijos pasiūlymą socialinis aspektas turi būti įtrauktas į EUSAIR ir sustiprintas skatinant socialines investicijas ir tinkamai atnaujinant socialinės apsaugos sistemas, kad:

- socialinės apsaugos sistemos galėtų patenkinti asmenų poreikius sudėtingais gyvenimo laikotarpiais,
- socialinės apsaugos sistemos būtų tinkamos ir tvarios,
- būtų patobulintos aktyvios įtraukties strategijos.

1.19 EESRK pabrėžia, kad reikėtų nustatyti *ad hoc* rodiklius, kurie sudarytų galimybę užtikrinti pagal EUSAIR vykdomų programų ir priemonių stebėseną, įgyvendinimą ir vertinimą.

2. ES strategija Adrijos ir Jonijos jūrų regione. Bendrosios pastabos

2.1 Šios nuomonės tikslas įvertinti Europos Sąjungos strategiją Adrijos ir Jonijos jūrų regione (EUSAIR) ir su ja susijusį veiksmų planą iš organizuotos pilietinės visuomenės perspektyvos. Šioje nuomonėje remiamasi 2014 m. gegužės 27 d. Palerme įvykusio klausymo išvadomis ⁽²⁾ ir kitomis ta pačia tema priimtomis EESRK nuomonėmis ⁽³⁾.

2.2 EUSAIR kuriama svarbiu istoriniu etapu, kai realioji ekonomika patiria neigiamus finansų krizės padarinius ir vyksta struktūrinės ekonominės, socialinės ir aplinkos apsaugos permainos, todėl būtinos konkrečios priemonės norint paskatinti ekonomikos vystymąsi ir didinti piliečių gerovę.

⁽²⁾ 2014 m. gegužės 27 d. ES strategija Adrijos ir Jonijos jūrų regione (EUSAIR) tyrimo grupės, kuriai buvo pavesta parengti šią nuomonę, klausymas Palerme.

⁽³⁾ EESRK nuomonės dėl: Viduržemio jūros makroregioninės strategijos kūrimo. *Nauda salų valstybėms narėms*, OL C 44, 2013 2 15, p. 1; Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl makroregioninių strategijų pridėtinės vertės, OL C 67, 2014 3 6, p. 63; Makroregioninės ES strategijos Viduržemio jūros baseino ekonominei, socialinei ir teritorinei sanglaudai stiprinti, OL C 170, 2014 6 5, p. 1; ES Adrijos ir Jonijos jūrų regiono strategijos (EUSAIR), OL C 177, 2014 6 11, p. 32.

2.3 EUSAIR pagrindinis dėmesys skiriamas Balkanų ir Dunojaus regionams. Nors į strategiją įtraukti Tirėnų ir Egėjo jūrų regionai, ji nėra susieta su kitų Viduržemio jūros regionų vystymosi ir sanglaudos politika. Kadangi nėra aiškios veiksmingos viso Viduržemio jūros regiono vystymosi politikos, gali kilti laipsniško Adrijos ir Jonijos jūrų regionų marginalizacijos grėsmė.

2.4 EUSAIR neturėtų būti laikoma tik priemone paremti Balkanų integracijos į ES procesus, kadangi jos strateginę vertę lemia galimybės užtikrinti geresnį Europos makroekonominės politikos, plėtros politikos ir regioninės plėtros strategijos suderinimą.

2.5 Ne visi viešojo sektoriaus, ekonomikos ir socialinės srities veikėjai, pavyzdžiui, MVĮ, profesinės sąjungos ir įvairiems socialiniams interesams atstovaujanti asociacijos turėjo galimybę dalyvauti rengiant EUSAIR.

2.6 Siekiant, kad per artimiausius keletą metų Adrijos ir Jonijos jūrų regione pavyktų įveikti iškiliančius iššūkius, reikia ne tik tvirtos politinės paramos ir aktyvesnio pilietinės visuomenės dalyvavimo EUSAIR valdymo ir įgyvendinimo procesuose, bet ir sustiprinti verslo sistemą įgyvendinant MVĮ konkurencingumą didinančius veiksmus.

2.6.1 Todėl viešiesiems ir privatiems ekonomikos subjektams, socialiniams partneriams ir įvairiems organizuotos pilietinės visuomenės atstovams reikėtų užtikrinti tinkamą paramą visais strategijos įgyvendinimo etapais taikant *ad hoc* mokymo ir organizacinės ir techninės pagalbos programas.

3. Europos strategija Adrijos ir Jonijos jūrų regione. Tyrimai ir vertinimai

3.1 EUSAIR buvo kuriama pagal Baltijos jūros regiono⁽⁴⁾ ir Dunojaus regiono⁽⁵⁾ strategijų modelį. Ją rengiant atsižvelgta į Adrijos ir Jonijos jūrų strategiją⁽⁶⁾ bendradarbiavimą jūrų srityje papildant bendradarbiavimu sausumos teritorijose ir tokiu būdu atveriant naujas vystymosi galimybes, taigi stiprinti sanglaudą ir konkurencingumą regione.

3.2 EUSAIR numatyta spręsti tokias problemas, kaip regione esantys socialiniai ir ekonominiai skirtumai, transporto infrastruktūros trūkumai, jūrų eismo spūstys, nepakankamas elektros tinklų junglumas, MVĮ skirtų paremti mokslinių tyrimų orientuotų į įmonių veiklą tinklų trūkumas, netvari žuvininkystė, užterštumo aplinkai keliami grėsmė, būtinybė saugoti didelę įvairovę pasižyminčią jūrų aplinką, klimato kaitos padariniai ir nepakankami instituciniai ir administraciniai gebėjimai.

3.3 Siekiant Adrijos ir Jonijos jūrų regione sustiprinti konkurencingumą ir sanglaudą reikia tinkamai pasinaudoti gausiomis vystymosi galimybėmis: mėlynąja ekonomika, visų pirma tvari žvejybos produktų gamyba ir vartojimas, jūrų ir pakrančių turizmu, mėlynosiomis technologijomis, atsinaujinančiąja energija, gamtos, istorijos ir kultūros paveldu.

3.4 Išnagrinėjęs keturiose prioritetinėse srityse ir dviejose tarpusavyje susijusiose srityse nustatytus tikslus, EESRK mano, kad EUSAIR reikia sustiprinti konkrečiais papildymais, kad ši strategija taptų sėkmės veiksniu, kuris padėtų siekti konkurencingumo ir sanglaudos visame regione.

3.4.1 Siekiant, kad mėlynosios ekonomikos potencialas būtų veiksmingai panaudotas vystymosi galimybėms, būtina stiprinti veiksmus, kuriais MVĮ sukuriama palankios sąlygos gauti kreditą ir viešąjį finansavimą, skatinamas judumą ir darbuotojų kvalifikacijos kėlimas, remiama tvari ir atsakinga žvejyba.

3.4.2 Svarbu stiprinti transporto infrastruktūrą, taip pat jūrų ir sausumos ir vidaus teritorijų sąsajas tiek prekių, tiek asmenų judėjimo požiūriu.

3.4.3 Būtina aktyviai remti bendrą jūrų aplinkos ir sausumos aplinkos apsaugą, kadangi jūrų ekosistemomų apsaugai gali trukdyti nevisiškai ekologiška vidaus teritorijose vykdoma veikla.

⁽⁴⁾ <http://www.balticsea-region-strategy.eu>

⁽⁵⁾ <http://www.danube-region.eu>

⁽⁶⁾ COM(2012) 713 final.

3.4.3.1 Atsižvelgiant į su EUSAIR susijusios jūrų erdvės struktūrą visos suinteresuotosios šalys turi atidžiai įvertinti naujas angliavandenilių išteklių paieškos ir eksploatavimo veiklos plėtojimo galimybes ir dėl jų susitarti. Reikia atlikti strateginį aplinkos vertinimą.

3.4.4 Būtina geriau integruoti turizmą ir Adrijos ir Jonijos jūrų regiono gamtos, kultūros ir meno paveldą ir taip geriau panaudoti šio regiono turta, kad būtų galima paremti konkurencingumą ir kurti saugias darbo vietas.

3.4.5 Reikia imtis veiksmų siekiant įveikti kliūtis, kurios trukdo MVĮ gebėjimui dalyvauti mokslinių tyrimų ir inovacijų veikloje, ir kartu skatinti jų gebėjimą pritraukti privačias investicijas.

3.4.6 Labai svarbu, kad gebėjimų stiprinimo (angl. *capacity building*) veikloje dalyvautų ne tik valdžios institucijos, bet ir pilietinės visuomenės atstovai. Tai būtų galima pasiekti sukūriant nuolatinį forumą, kuriame būtų atstovaujama socialiniams ir ekonominiams partneriams, kaip jau buvo padaryta universitetų⁽⁷⁾, prekybos rūmų⁽⁸⁾ ir miestų⁽⁹⁾ atveju.

3.4.7 Siekiant užtikrinti, kad EUSAIR būtų galima tinkamai atnaujinti atsižvelgiant į problematiką, kritines pastabas ir naujai atsirandančias tendencijas, reikia gebėjimų stiprinimo procesą papildyti veiksminga stebėsenos sistema, kuri leistų įvertinti pažangą ir būtinybę koreguoti strategiją remiantis kokybine ir kiekybine rezultatų analize. Todėl labai svarbu nustatyti *ad hoc* rodiklius, kurie sudarytų galimybę užtikrinti pagal EUSAIR vykdomų programų ir priemonių stebėseną, įgyvendinimą ir vertinimą.

3.4.8 Atsižvelgiant į komunikatą dėl makroregioninių strategijų valdymo⁽¹⁰⁾, būtina užtikrinti, kad EUSAIR daugiapakopiam valdymui būtų realiai suteiktas „horizontalus matmuo“ (pilietinės visuomenės dalyvavimas), kuris apimtų ir užtikrintų „vertikalų matmenį“ (vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimas), visapusiškai laikantis subsidiarumo ir proporcingumo principų⁽¹¹⁾.

3.4.9 Atsižvelgiant į patirtį, sukaupią įgyvendinant Baltijos ir Dunojaus strategijas, labai svarbu, kad Europos Komisijos techninė pagalba būtų teikiama ne tik programavimo, bet ir strategijos įgyvendinimo etapu.

3.4.10 Labai svarbu, kad EUSAIR būtų skirti reikalingi finansiniai ištekliai joje numatytiems tikslams pasiekti. Be Europos struktūrinių ir investicinių fondų⁽¹²⁾ ir 2014–2020 m. Pasirengimo narystei pagalbos priemonės (PNPP)⁽¹³⁾, taip pat yra svarbūs šie ES fondai:

— Mėlynasis augimas: Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas (EJRŽF)⁽¹⁴⁾ ir „Horizontas 2020“⁽¹⁵⁾,

— Sujungti regioną: Europos infrastruktūros tinklų priemonė (EITP) 2014–2020 m.⁽¹⁶⁾,

— Aplinkos kokybė: Programa LIFE⁽¹⁷⁾,

— Tvarus turizmas: programa COSME⁽¹⁸⁾.

⁽⁷⁾ <http://www.uniadriion.net>

⁽⁸⁾ <http://www.forumaic.org>

⁽⁹⁾ http://www.faic.eu/index_en.asp

⁽¹⁰⁾ Komisijos ataskaita Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų Komitetui ir Regionų komitetui dėl makroregioninių strategijų valdymo, COM(2014) 284 final.

⁽¹¹⁾ Europos struktūrinių ir investicinių fondų Europos partnerystės elgesio kodeksas (C (2013) 9651 final).

⁽¹²⁾ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1300/2013 dėl Sanglaudos fondo, (OL L 347, 2013 12 20, p. 281)

⁽¹³⁾ Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 447/2014 dėl konkrečių 2014 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 231/2014, kuriuo nustatoma Pasirengimo narystei paramos priemonė (PNPP II), įgyvendinimo taisyklių, OL L 132, 2014 5 3, 32.

⁽¹⁴⁾ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 508/2014 dėl Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (OL L 149, 2014 5 20, p. 1), .

⁽¹⁵⁾ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1290/2014, kuriuo nustatomos bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Horizontas 2020“ (2014–2020 m.) dalyvavimo ir sklaidos taisyklės, OL L 347, 2013 12 20, p. 81.

⁽¹⁶⁾ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1315/2013 dėl Sąjungos transeuropinio transporto tinklo plėtros gairių, kuriuo panaikinamas, OL L 348, 2013 12 20, p. 1.

⁽¹⁷⁾ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1293/2013 dėl aplinkos ir klimato politikos programos (LIFE) įsteigimo, OL L 347, 2013 12 20, p. 185.

⁽¹⁸⁾ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1287/2013, kuriuo sukuriamas 2014–2020 m. įmonių konkurencingumo ir mažųjų bei vidutinių įmonių programa (COSME), OL L 347, 2013 12 20, p. 33.

3.4.11 Yra ir kitų finansavimo šaltinių, visų pirma Vakarų Balkanų investicijų programa (WBIF) ⁽¹⁹⁾, Europos investicijų bankas (EIB) ⁽²⁰⁾ ir kitos tarptautinės investicijų organizacijos. Šios lėšos ir priemonės gali padėti sukurti sverto efektą ir ateityje pritraukti privačių investuotojų lėšas.

3.4.12 Taip pat labai svarbu, kad nacionalinės, regionų ir vietos valdžios institucijos aktyviai vykdytų politiką, kuri padėtų užtikrinti palankias sąlygas pritraukti privačių investicijų srautus, visų pirma, plėtoti tinkamą teritorinę rinkodaros politiką, didinti administracinių procedūrų veiksmingumą ir efektyvumą, remti iniciatyvas, padedančias užtikrinti teisėtumą ir kovoti su korupcija, organizuotu nusikalstamumu ir nedeklaruojamu darbu.

3.5 EESRK palankiai vertina veiksmų planą, tačiau mano, kad keturiuose srityse numatytas priemonės reikia labiau paremti ir išplėtoti.

3.5.1 Dėl Mėlynojo augimo, kuris turi padėti sukurti naujų verslo galimybių ir darbo vietų, EESRK mano, kad reikia:

- sudaryti MVĮ palankias sąlygas gauti kreditą ir stiprinti mokslo institucijų ir įmonių bendradarbiavimą,
- skatinti esamus klasterius šiuo tikslu remiant internacionalizacijos procesus,
- nustatyti naujus jūrų ir sausumos teritorijų valdymo modelius, kuriuose skiriamas dėmesys tvariam žuvininkystės ir akvakultūros vystymui,
- tobulinti ir modernizuoti žvejybos uostų ir prekybos žuvininkystės produktais infrastruktūrą,

3.5.2 EESRK mano, kad siekiant užtikrinti vystymąsi, konkurencingumą ir saugų jūrų eismą, pagerinti įvairiarūšio transporto jungtis tarp pakrantės ir sausumos teritorijų ir plėtoti junglią makroregioninę energijos rinką „Regiono infrastruktūros tobulinimo“ srityje reikia:

- pritaikyti Adrijos ir Jonijos jūrų baseino uostų ir tarpuostinę infrastruktūrą prie rinkos pokyčių atsivėlgiant į konkurencingumo, tvaraus vystymosi ir saugumo aspektus,
- skatinti jūrų ir sausumos transporto integracijos plėtotę laikantis tvaraus mobilumo kriterijų,
- stiprinti įvairiarūšio vežimo transporto paslaugas ir jų sąveikumą šiuo tikslu tarptautiniu lygmeniu pritaikyti strateginę infrastruktūrą plėtojant Europos TEN-T tinklą ⁽²¹⁾,
- pasinaudoti regioninių oro uostų galimybėmis šiuo tikslu gerinti jų prieinamumą ir skatinti junglumą ir įvairiarūšio transporto požiūriu,
- remti pažangiųjų elektros energijos tinklų (angl. *smart grid*) ir su atsinaujinančių energijos išteklių gamybos įrenginiais susijusių pažangiųjų energijos kaupimo sistemų plėtojimą,
- iširti kiekviename regione esančius atsinaujinančiuosius energijos išteklius siekiant juos įvertinti, nustatyti jų junglumą ir galimybes integruoti, kad būtų galima kuo geriau šiuos išteklius panaudoti.

3.5.3 EESRK mano, kad siekiant paremti veiksmus, kurių tikslas mažinti neigiamą poveikį jūrų ir pakrančių ekosistemoms ir riboti pavojų žmonių sveikatai ir saugai, aplinkos kokybės srityje reikia:

- didinti pastangas apsaugoti jūrų biologinę įvairovę ir išbandyti tausios žuvininkystės modelius,

⁽¹⁹⁾ <http://www.wbif.eu>

⁽²⁰⁾ <http://www.eib.org>

⁽²¹⁾ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1315/2013 dėl Sąjungos transeuropinio transporto tinklo plėtros gairių, OL L 348, 2013 12 20, p. 1.

- remti veiksmus, kuriais siekiama apsaugoti pakrantes, prisitaikyti prie klimato kaitos ir valdyti riziką (hidraulinę, hidrogeologinę, erozijos),
- įgyvendinti priemonės, skirtas apsaugoti, panaudoti ir sujungti strateginės svarbos gamtos zonas (jūrų, pakrančių ir kalnuotas), visų pirma sukuriant ekologinius koridorius ir užtikrinant jų apsaugą,

3.5.4 Tvaraus turizmo klausimu, EESRK mano, kad siekiant turizmo tikslais pasinaudoti regiono gamtos, kultūros ir meno paveldu reikia:

- skatinti turizmo srityje populiarinti tipiškiausius regionų žemės ūkio, žuvininkystės ir amatų produktus,
- skatinti turistiniu požiūriu mažiau žinomas regionų vietas, įskaitant paramą sausumos vietovių, kruizinių laivų ir pramoninio turizmo integravimui, ir populiarinti istorinius, kultūrinius ir religinius maršrutus,
- padėti skatinti įmonių jungimąsi ir integraciją, įskaitant viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės forma, įgyvendinant turizmo plėtojimo projektus,
- labiau naudoti IRT turizmui skatinti,
- sudaryti palankias sąlygas moksliniams tyrimams, mokymuisi visą gyvenimą, švietimui ir informavimui apie tvarų ir atsakingą turizmą.

3.5.5 Būtina apibrėžti bendrą referencinį pagrindą, kuriame būtų visapusiškai atsižvelgta į visas keturias sritis ir kuriame būtų numatytos priemonės, skirtos darbo sąlygų, lyčių, neįgaliųjų ir imigrantų klausimams spręsti. Todėl turėtų būti vykdomi veiksmai siekiant:

- užtikrinti deramo darbo standartų taikymą, darbuotojų gebėjimą prisitaikyti prie vykstančių technologijų ir gamybos sistemų pokyčių šiuo tikslu užtikrinant perkvalifikavimo ir mokymosi visą gyvenimą procesus siekiant pasinaudoti esamu šio regiono žmogiškuoju kapitalu,
- užtikrinti integraciją, pagarbą lyčių lygybės aspektui ir jo stiprinimą, ypač darbo rinkoje,
- skatinti visas galimas priemones siekiant veiksmingai užtikrinti neįgaliems asmenims tikrai vienodas sąlygas ir lygias galimybes,
- remti priemones imigracijos srityje skiriančias dėmesį aspektams, kurie padėtų skatinti teigiamą šio reiškinio poveikį, padedantį regione siekti ekonomikos augimo ir socialinės sanglaudos.

4. ES strategija Adrijos ir Jonijos jūrų regione. Konkrečios pastabos

4.1 EESRK mano, kad EUSAIR yra naudinga priemonė spręsti šio regiono problemas, kurių, dėl jų sudėtingumo, įprastomis savo priemonėmis negali tinkamai išspręsti pavienės valstybės arba regionai, tačiau atkreipia dėmesį į konkrečius sunkumus, susijusius su moksliniais tyrimais, technologine plėtra ir inovacijų diegimu mažosiose ir vidutinėse įmonėse ir strategijos socialiniu aspektu.

4.2 **Moksliniai tyrimai, technologinė plėtra ir inovacijos** mažosiose ir vidutinėse įmonėse. Nepaisant bendrų su 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. programų įgyvendinimu susijusių išipareigojimų, MVĮ inovacijomis grindžiamas augimo galimybės turėjo menką poveikį konkurencingumui ir darbo vietų kūrimui.

4.2.1 Paramos tyrimams ir inovacijoms sistema Adrijos ir Jonijos jūrų regione vis dar yra pernelyg sudėtinga ir atgraso visų pirma labai mažas ir mažas įmones dalyvauti ES projektuose. Be sudėtingų ir ilgai trunkančių administracinių reikalavimų, regioninio, nacionalinio ir Europos lygmens programoms taikomos ir labai skirtingos procedūros.

4.2.2 Tai dažniausiai lemia sunkumai gauti kreditą, nepakankamas MVĮ ir mokslinių tyrimų, technologinės plėtros vykdytojų ir inovacijų „teikėjų“ bendradarbiavimas ir tai, kad nėra tinkamos plėtros politikos, galinčios pritraukti privačias investicijas.

4.2.3 Dėl rizikos kapitalo lėšų trūkumo vis dar sunku gauti finansavimą, ypač mažoms novatoriškoms įmonėms. Nepaisant didelio su inovacijomis susijusių viešųjų pirkimų potencialo vis dar pernelyg retai taikomos įgyvendinimo priemonės, pavyzdžiui, ikiprekybiniai viešieji pirkimai, kad duotų apčiuopiamos naudos MVĮ.

4.2.4 Norint, kad mokslinių tyrimų ir inovacijų teikiamos galimybės taptų konkurencingumą ir ekonomikos vystymąsi skatinančiais veiksniais, reikia stiprinti modernią verslumo kultūrą ir plėtoti MVĮ atsižvelgiant į Smulčiojo verslo aktą⁽²²⁾ ir veiksmų planą „Verslumas 2020“⁽²³⁾.

4.2.5 Regionui, kuriam taikoma EUSAIR, būtų galima nurodyti ir kitų vystymosi galimybių:

- **viešajame sektoriuje:** inovacijos gali padėti gerinti viešųjų valdžios institucijų veiksmingumą ir sumažinti išlaidas, subalansuoti biudžetą ir pagerinti paslaugų piliečiams ir įmonėms kokybę,
- **socialinėje srityje:** inovacijos gali padėti viešojo ir privačiojo sektoriaus suinteresuotiesiems subjektams imtis priemonių, skirtų remti verslumą ir socialinę ekonomiką.

4.2.6 Labai svarbu stiprinti MVĮ ir MTTP institucijų bendradarbiavimą, remti pradedančiųjų verslo įmonių (angl. *start-up*), kurių veiklos pagrindas – mokslinių tyrimų ir inovacijų perdavimas, taip pat konsultavimą (*coaching*) bei lėšų telkimą (*fundraising*). Taip pat labai svarbu skatinti įgyti specialių gebėjimų, kad būtų galima palengvinti technologijų perdavimą MVĮ ir pasinaudoti mokslinių tyrimų ir inovacijų rezultatais.

4.2.7 Atsižvelgiant į trūkumus ir problemas, ribojančias MVĮ galimybes pasinaudoti inovacijų teikiamais privalumais, prioritetiniais turėtų būti laikomi šie veiksmai:

- sukurti tarptautinę MTTP platformą, kurioje MVĮ, universitetai, mokslinių tyrimų centrai ir technologijų ir verslo inkubatoriai aktyviai dalyvautų procese, kurio tikslas – didinti MVĮ konkurencingumą novatoriškas idėjas paverčiant teikti rinkai paruoštais produktais,
- tarptautiniu lygmeniu plėtoti pažangiosios specializacijos tyrimus siekiant nustatyti potencialius inovacijų ir verslo gebėjimus,
- skatinti verslo atstovus aktyviau dalyvauti sprendimų procese rengiant MTTP politiką,
- sukurti *Adrijos ir Jonijos regionų kontaktų užmezgimo platformą*, kad MVĮ ir jauniems verslininkams būtų lengviau gauti inovacijoms skirtą finansavimą, ir šiuo tikslu nurodyti bendro tarpvalstybinio ir tarptautinio investavimo struktūras ir naujas lėšų telkimo galimybes.

4.3 **Socialinis aspektas.** Ekonomikos krizė ne tik turėjo neigiamos įtakos realiajai ekonomikai ir milijonų vyrų ir moterų gyvenimo sąlygoms, bet ir aiškiai parodė, kad valstybės turi imtis priemonių, kad užkirstų kelią ekonomikos vystymuisi trukdantiems veiksniams, ir apsaugoti piliečių gyvenimo sąlygas ir gerovę stiprinant socialines ir socialinės apsaugos politikos priemones.

4.3.1 EESRK mano, kad reikia labiau remti EUSAIR socialinį aspektą siekiant, kad būtų plėtojamas augimo modelis, galintis užtikrinti konkurencingumą ir kartu asmenų socialinę įtrauktį ir apsaugą, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamiausiems ir nepalankioje padėtyje esantiems piliečiams.

⁽²²⁾ „Visų pirma galvokime apie mažuosius“ Europos iniciatyva „Small Business Act“, COM(2008) 394 final/2.

⁽²³⁾ „Veiksmų planas „Verslumas 2020“. Verslumo dvasios atkūrimas Europoje“, COM(2012) 795 final.

4.3.2 Įtraukiant ir stiprinant EUSAIR socialinį aspektą būtina atsižvelgti į Komisijos komunikatą dėl socialinių investicijų į augimą ir socialinę sanglaudą⁽²⁴⁾, kuriame valstybės narės raginamos teikti pirmenybę socialinėms investicijoms ir modernizuoti savo socialinės apsaugos sistemas įgyvendinant tris konkrečius veiksmus:

- užtikrinti, kad socialinės apsaugos sistemos atitiktų žmonių poreikius sudėtingais gyvenimo laikotarpiais,
- supaprastinti socialinę politiką ir sutelkti dėmesį būtent į tuos, kuriems ji skirta, siekiant užtikrinti tinkamas ir tvarias socialinės apsaugos sistemas,
- tobulinti aktyvios įtraukties strategijas.

4.3.3 Labai svarbu įgyvendinti ir remti veiksmus, skirtus neįgaliųjų integracijai ir užkirsti kelią diskriminacijai dėl rasės, etninės kilmės, amžiaus, seksualinės orientacijos ar lyties. Būtina vienareikšmiškai remti neįgaliųjų prieigą prie infrastruktūros, technologijų ir paslaugų, kadangi tai yra būtina integracinio augimo sąlyga.

4.3.4 EUSAIR taip pat turi būti numatyti veiksmai, kurie padėtų spręsti su neteisėta migracija susijusius socialinius klausimus, kurie ypač aktualūs pietinei regiono daliai.

2014 m. rugsėjo 11 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

⁽²⁴⁾ Komunikatas „Socialinės investicijos į augimą ir socialinę sanglaudą, visų pirma naudojant 2014–2020 m. Europos socialinio fondo lėšas“ (COM(2013) 83 final).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama kelionių viza ir iš dalies keičiama Konvencija dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo ir reglamentai (EB) Nr. 562/2006 ir (EB) Nr. 767/2008

(COM(2014) 163 final – 2014/0095 (COD))

ir dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Sąjungos vizų kodekso (Vizų kodeksas)

(COM(2014) 164 final – 2014/0094 (COD))

(2014/C 458/07)

Pranešėjas: **Antonello Pezzini**

Bendrapranešėjis: **Pariza Castaños**

Europos Parlamentas, 2014 m. balandžio 3 d., ir Taryba, 2014 m. gegužės 21 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama kelionių viza ir iš dalies keičiama Konvencija dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo ir reglamentai (EB) Nr. 562/2006 ir (EB) Nr. 767/2008

COM(2014) 163 final – 2014/0095 (COD).

Europos Parlamentas, 2014 m. liepos 3 d., ir Taryba, 2014 m. gegužės 21 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Sąjungos vizų kodekso (Vizų kodeksas)

COM(2014) 164 final – 2014/0094 (COD).

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. rugpjūčio 27 d. priėmė savo nuomonę.

501-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. rugsėjo 10–11 d. (rugsėjo 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 175 nariams balsavus už ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK tvirtai remia abu pasiūlymus dėl reglamento: pirmuoju siekiama sukurti kelionių vizą, kuria leidžiama atvykti daug kartų, iš dalies pakeičiant Konvenciją dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo, antruoju – pakeisti ir patobulinti Vizų kodeksą siekiant paskatinti ekonomikos augimą ir naujų darbo vietų kūrimą.

1.2 EESRK visiškai pritaria 2014 m. birželio 23 d. pateiktoms Europos Vadovų Tarybos pastaboms, kuriose teigiama, kad „turi būti modernizuota bendra vizų politika, sudarant palankesnes sąlygas teisėtai keliauti ir vykdant tvirtesnę konsulinę bendradarbiavimą Šengeno klausimais vietos lygiu, kartu išlaikant aukštą saugumo lygį ir įgyvendinant naująją Šengeno valdymo sistemą.“

1.3 EESRK yra įsitikinęs, kad reikia remti visus procesus, įskaitant vizų politiką, kuriais siekiama supaprastinti ir palengvinti atvykimo sąlygas tiems asmenims, kurie, turėdami tokią teisę ir galimybes, pageidauja atvykti į ES teisėtai sumetimais.

1.4 Europa – globalizuoto ir tarpusavyje susijusio pasaulio dalis ir tarptautinis judumas ilgainiui turi tik dar labiau didėti, todėl būtina siekti kuo glaudesnių sąsajų su tokiais strateginiais sektoriais, kaip prekybos, turizmo ir kultūros, ir, laikantis visiško abipusiškumo principo, skatinti teisėtą ir saugų atvykimą į ES.

1.5 Valdžios institucijos turi ypatingą dėmesį skirti trečiųjų šalių jaunimui, visų pirma užtikrinti finansinę pagalbą ir supaprastinti procedūras, kad ES galėtų skiepyti savo vertybes jaunosioms kartoms, skatinti ir ugdyti pagarbos kitoms tautoms ir tolerancijos kultūrą ir užkirsti kelią bet kokioms ekstremizmo formoms.

1.6 Vykdydama tvirtą ir atsakingą priėmimo politiką ES, sukurta susivienijimo proceso, kuriame valstybės narės dalyvavo ir jam paremti daug pastangų įdėjo po dramatiškų „trumpojo XX amžiaus“ įvykių, turi tapti tikra išsvajotos taikos, pažangos, demokratijos ir pagarbos kiekvienam piliečiui, taip pat augančios ekonomikos, darbo vietas kuriančia ir konkurencijai sąlygas užtikrinančia erdve.

1.7 Pažangi atvykimo į šią Europos teisingumo ir laisvės erdvę politika turi pateisinti Europos Sąjungai suteiktą Nobelio premiją už konkrečius pasiekimus žmogaus teisių, lyčių lygybės, žmogaus kaip išmanaus vartotojo vertinimo, tvaraus vystymosi, religinių įsitikinimų ir seksualinės orientacijos pagarbos ir Europos piliečių saugumo srityse.

1.8 Būdamas pilietinės visuomenės forumu EESRK mano, kad pažangios ir užtikrintos priemonės, kuriomis supaprastinamos įvairių šalių piliečių atvykimo į ES sąlygos, turėtų prisidėti prie ekonomikos augimo ir ekonominės ir socialinės gerovės, taip pat sudaryti galimybes skleisti vertybes, kuriomis grindžiamas europiečių sambūvis.

1.9 EESRK įsitikinęs, kad metas įvertinti kultūrinės ir politinės priežastis, lėmusias tai, kad buvo atskirai steigiamos Europos valstybių ambasados trečiojoje šalyje, ir pripažinti, kad viena bendra ES atstovybė šiose šalyse būtų kokybinis šuolis formuojant ES santykį su kitomis pasaulio šalimis ir būtų suteiktas naujas postūmis Europos žemyno vienijimosi, įskaitant atvykimo politikos sritį, procesui; be to tai padėtų išspręsti daug problemų, kylančių dėl vizų išdavimo procedūrinių skirtumų, ir užtikrinti didesnę pagarbą visapusiškos politinės Sąjungos integracijos siekiui.

1.10 EESRK norėtų pateikti šias rekomendacijas Europos Komisijai, Europos Parlamentui ir Tarybai:

- suderinti patvirtinamuosius dokumentus, pateikiamus prašymui vizai gauti,
- rinkti tikslesnius duomenis, kad būtų galima vykdyti tinkamą statistinę stebėseną,
- sukurti *kelionių vizą* ir *daugkartinio atvykimo vizą* siekiant sudaryti palankias sąlygas meniniam, kultūriniam ir ekonominiam turizmui,
- stiprinti procedūrinės garantijas, kad procedūros būtų paprastos, lengvai ir visur vienodai taikomos,
- numatyti galimybę teikti prašymus internetu sukuriant Šengeno erdvės vizų interneto svetainę,
- nustatyti privalomas taisykles, pagal kurias prašymą pateikiantys asmenys būtų skirstomi į skirtingas kategorijas, siekiant užtikrinti galimybę prašymo bylą turintiems asmenims pasinaudoti lankstesnėmis sąlygomis dėl patvirtinamųjų dokumentų,
- nustatyti lankstesnes taisykles dėl vizų išdavimo prie sienos, kurios būtų taikomos jūrininkams ir trumpam atvykstantiems turistams,
- sukurti saugią teisinę sistemą, kuri leistų supaprastinti vizų išdavimą šeimos narius lankantiems asmenims,
- stiprinti konsulinį bendradarbiavimą siekiant užtikrinti didesnę lankstumą ir pradėti taikyti privalomo atstovavimo principą, t. y. imtis konkrečių veiksmų vienai bendrai ES atstovybei sukurti.

2. Įžanga

2.1 Bendra vizų politika yra vienas svarbiausių aspektų siekiant sukurti bendrą erdvę be vidaus sienų ir yra apibrėžta SESV, kurios V antraštinės dalies „Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė“ 77 straipsnio 2 dalies a punkte ir 79 straipsnyje ES suteikiami įgaliojimai imtis veiksmų vizų ir kitų leidimų apsigyventi išdavimo srityje teisėto atvykimo į ES valstybes nares atvejais.

2.2 Šengeno *acquis* vizų politikos srityje buvo sukurtas vykdant Šengeno šalių tarpvyriausybinių bendradarbiavimą ir įtrauktas į institucinę ir teisinę ES sistemą. Šiuo metu Vizų kodeksas ir bendra vizų politika apima tik trumpalaikes vizas (*Šengeno vizos*, kurios išduodamos ne ilgesniam kaip 90 dienų buvimui per bet kurį 180 dienų laikotarpį), kurios išduodamos 22 ES valstybėse narėse ir 4 prie Šengeno erdvės prisijungusiose valstybėse. Vizų kodeksas ir vizų politika netaikoma Bulgarijoje, Kroatijoje, Kipre, Airijoje, Rumunijoje ir Jungtinėje Karalystėje ⁽¹⁾.

2.3 2013 m. 26 dabartinės Šengeno erdvei priklausančios valstybės išdavė daugiau kaip 16,1 mln. Šengeno vizų pateiktiems 17 204 391 prašymams. Šengeno erdvę juosia 7 702 km sausumos ir 41 915 jūrų sienų, joje yra 644 perėjimo punktai prie oro sienų. Neseniai atliktų tyrimų duomenimis ⁽²⁾, 2012 m. dėl sudėtingų vizų išdavimų procedūrų į Šengeno erdvę patekti negalėjo 6,6 mln. potencialių keliautojų, taigi prarasta galimybė atvykimų skaičių padidinti nuo 30 iki 60 proc. ir gauti iki 130 mlrd. eurų papildomų pajamų.

2.4 Pagal Šengeno susitarimą buvo imtasi šių pagrindinių priemonių:

- panaikinta asmenų kontrolė prie vidaus sienų,
- taikomos bendros taisyklės išorės sienas kertantiems asmenims,
- suvienodintos trumpalaikio atvykimo ir trumpalaikių vizų išdavimo sąlygos,
- sustiprintas policijos bendradarbiavimas, įskaitant teisę vykdyti tarpvalstybinį stebėjimą ir persekiojimą kertant sieną,
- sustiprintas teisminis bendradarbiavimas: taikoma spartesnė ekstradicijos sistema ir perkeliamas teismo sprendimų baudžiamosiose bylose vykdymas,
- sukurta ir plėtojama Šengeno informacinė sistema (SIS).

2.5 Vizų kodeksas ⁽³⁾, kuriuo nustatomos trumpalaikių vizų išdavimo suderintos procedūros ir sąlygos, yra visų minėtų vizų išdavimo sąlygas ir procedūras reglamentuojančių teisės aktų peržiūros ir konsolidavimo rezultatas, šiuo kodeksu taip pat pakeistos nebeaktualios Šengeno *acquis* nuostatos.

2.6 Vizų kodekso tikslas – užtikrinti didesnę bendros vizų politikos nuoseklumą, skaidrumą ir teisinį tikrumą, sustiprinti procedūrinę garantijas, taip pat sudaryti vienodas sąlygas prašymus išduoti vizą pateikiantiems asmenims užtikrinant paslaugų kokybę ir taikant vieno langelio principą prašymams teikti, kad būtų supaprastintas teisėtas keliavimas, užkirstas kelias neteisėtai imigracijai ir apsaugota viešoji tvarka ir vidaus saugumas.

2.7 Šengeno erdvės (ŠE) stiprinimas, susitarimas dėl bendros prieglobsčio sistemos, bendros vizų politikos tobulinimas, aktyvesnis Europos bendradarbiavimas kovojant su organizuotu nusikalstamumu ir žmogui didžiausia grėsme keliančiomis jo atmainomis (terorizmas, prekyba žmonėmis, elektroniniai nusikaltimai ir kt.) – visa tai svarbūs, tačiau nepakankami pasiekimai, todėl būtina siekti didesnio bendradarbiavimo pačioje ŠE ir su trečiosiomis šalimis. Bendra vizų politika taip pat siekiama šių tikslų:

- nustatyti bendras patikrinimų prie išorės sienų taisykles,
- siekti patikrinimų prie vidaus sienų panaikinimo.

2.8 Visų pirma vizų politika yra susijusi su ES sienų politika, kadangi nagrinėjant trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas vizos reikalavimas, prašymą išduoti vizą pirmiausia patikrinama, ar tenkinamos atvykimo į ES sąlygos.

2.9 Taikant vizų kodekso nuostatas paaiškėjo įvairūs trūkumai:

- neatsisakyta reikalavimo pateikti prašymą išduoti vizą asmeniškai ir pateikti kai kuriuos patvirtinamuosius dokumentus sąžiningumą ir patikimumą pavedant įvertinti išorės tarnyboms,

⁽¹⁾ Nors Danija pasirašė Šengeno susitarimą, ji gali priimti spėdimą taikyti ar netaikyti pagal SESV V antraštinės dalies nuostatas priimtas naujas priemones.

⁽²⁾ Poveikio vertinimas dėl *Europos Sąjungos vizų politikos persvarstymo siekiant supaprastinti teisėtą keliavimą*, 2013 m. liepos 18 d.

⁽³⁾ OL L 243, 2009 9 15, p. 1.

- nelanksčios bendros procedūros, įskaitant taikomas pirmą kartą prašymą pateikiantiems asmenims siekiant išlaikyti aukštą saugumo lygį,
- daugelyje trečiųjų šalių nėra atstovybės, įgalios priimti ir tvarkyti prašymus išduoti vizas,
- nėra nuostatų, supaprastinančių judėjimą šeimos narius lankantiems asmenims ,
- nėra supaprastintos daugkartinės ilgalaikės vizos išdavimo tvarkos.

2.10 Europoje globalizuoto ir tarpusavyje susijusio pasaulio dalis ir tarptautinis judumas ilgainiui turi tik dar labiau didėti, todėl būtina siekti kuo glaudesnių sąsajų su tokiais strateginiais sektoriais, kaip prekybos, turizmo ir kultūros, ir skatinti aukštos kvalifikacijos paslaugų teikėjų atvykimą trumpalaikio buvimo tikslu. Turėtų daugėti galimų teisėtų lankytojų, atvykstančių ne ilgesniam kaip 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį ir neketinančių gyventi vienoje iš Šengeno erdvės valstybių ilgesnį laiką.

2.10.1 Visų pirma reikia suteikti teisinės ir finansinės galimybes jaunimui, kad jiems būtų paprasta atvykti į Europą, kuri turėtų būti laikoma ne tvirtove, o veikiau demokratijos ir tolerancijos mokykla.

2.11 Nauju Šengeno erdvės valdymu turėtų būti užtikrinta, kad visi Sąjungos piliečiai ir Europos ekonomika toliau galės visapusiškai naudotis laisvo ir be patikrinimo prie sienų judėjimo Šengeno erdvėje privalumais, taip pat skatinti teisėtą keliavimą atnaujinant vizų politiką ir įgyvendinant Pažangaus sienų valdymo iniciatyvą, kartu išlaikyti aukštą saugumo lygį ir patenkinti teisėtus prašymą pateikiančių asmenų lūkesčius.

2.12 Numatoma, kad prašymą pateikiančių asmenų skaičius augs, todėl labai svarbu užtikrinti tinkamą Šengeno informacinės sistemos (SIS) ir Vizų informacinės sistemos (VIS) veikimą, kad būtų išvengta atvejų, kai prašymą pateikiantys asmenys ieško lengvesnių atvykimo į ŠE galimybių ir kreipiasi į valstybes, kurios, kaip manoma, taiko ne tokius griežtus reikalavimus ar kuriose vizų išdavimo procedūros yra greitesnės ir pigesnės.

3. Naujojo vizų srities teisės aktų rinkinio pasiūlymai

3.1 Komisijos pasiūlyto teisės aktų rinkinio svarbiausi aspektai:

- nuo 15 iki 10 dienų sutrumpinamas terminas, per kurį turi būti išnagrinėtas prašymas ir priimtas sprendimas,
- prašymą išduoti vizą galima pateikti kitoje ES valstybėje narėje esančiame konsulate, jei prašymą pateikiančio asmens šalyje nėra prašymą išduoti vizą tvarkyti kompetentingos valstybės narės atstovybės arba atstovo,
- supaprastintos reguliariai keliaujantiems asmenims taikomos procedūros: privalomas daugkartinių vizų, galiojančių ne trumpiau kaip trejus metus išdavimas,
- supaprastinta prašymo išduoti vizą forma,
- numatyta, kad valstybės narės gali taikyti specialią vizų, galiojančių ne ilgiau kaip 15 dienų ir tik vienoje ŠE valstybėje, išdavimo prie sienos schemą,
- ŠE valstybės narės gali taikyti supaprastintą visų išdavimo tvarką keliautojams, kurie dalyvauja ypatingos svarbos renginiuose,
- sukuriama naujo tipo kelionių visa, kurią turintys teisėti keliautojai gali keliauti Šengeno erdvėje daugiausia vienerius metus (tačiau jie negali vienoje iš ŠE valstybių gyventi ilgiau nei 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį),
- sukuriama daugkartinė visa ir numatoma galimybė išduoti vizas prie sienos,
- numatyta netaikyti vizų mokesčio griežtai nustatytų kategorijų keliautojams ir palengvinti vizų išdavimo tvarką jūrininkams ir kruizinių laivų darbuotojams.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK nuomone, bendra vizų politika yra labai svarbi siekiant sukurti bendrą erdvę be vidaus sienų, be to ši politika leido į Sutartyje apibrėžtą ES institucinę ir teisinę sistemą integruoti Šengeno vizų politikos *acquis*, kuris buvo sukurtas vykdant Šengeno šalių tarpvyriausybinių bendradarbiavimą.

4.2 Būtina stiprinti konsulinį bendradarbiavimą, kuris turėtų padėti užtikrinti geresnę sąveiką ir imtis konkrečių veiksmų sukurti vieną bendrą ES atstovybę daugelyje pasaulio šalių, kas aiškiai patvirtintų politinę brandą ir leistų sutaupyti daug lėšų bei supaprastinti ir suvienodinti procedūras.

4.2.1 Nuo 2011 m. sausio 1 d. veikianti Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT) be buveinės Briuselyje turi dar 140 delegacijų visame pasaulyje, 3 292 darbuotojų, o jos biudžetas 2014 m. buvo 519 mln. eurų.

4.3 Į vieną priemonę sujungti visi prašymų išduoti trumpalaikę vizą tvarkymą reglamentuojantys teisės aktai ir pakeista vizų išdavimo tvarka neginčijamai padėjo supaprastinti teisinę sistemą, padidinti skaidrumą ir sustiprinti teisinį tikrumą.

4.4 Komitetas teigiamai vertina bendrą vizų kodekso tikslą – siekti tikrai bendros vizų politikos, kuri būtų vienodai taikoma visose valstybėse narėse vadovaujantis bendroms teisinėmis nuostatomis ir veiklos instrukcijomis.

4.5 EESRK atkreipia dėmesį į ekonominę naudą, kurią augimui ir darbo vietų kūrimui suteikia dėl aiškios teisinės sistemos supaprastintas teisėtas keliavimas neapsiribojant tik 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį buvimo tikslu.

4.6 Prašymus išduoti vizą teikiantiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie turi teisėtų sumetimų ŠE būti ilgesnį, nei pirmiau nurodytas laikotarpis, pavyzdžiui, menininkams, verslininkams, dėstytojams, mokslininkams, studentams, pensininkams, ir norintiems likti ŠE ilgiau kaip 90 dienų, tačiau neketinantiems būti vienoje valstybėje ilgiau kaip 90 dienų, turi būti suteikta tokia galimybė kartu užtikrinant aukštą saugumo lygį.

4.7 EESRK nuomone, priimtoms priemonės turi prisidėti ne tik prie ES ekonomikos augimo, bet ir sudaryti galimybes skleisti įvairiose pasaulio kultūrose bendrus Europos teisės principus, apibrėžtus Sutartyje ir Pagrindinių teisių chartijoje:

- skleisti socialinės rinkos ekonomikos principus,
- skatinti ir gerbti socialinių partnerių ir organizuotos pilietinės visuomenės vaidmenį,
- skatinti konsultavimąsi ir bendromis pastangomis kurti bendrą gerovę,
- atsižvelgti į piliečio kaip vartotojo vaidmenį,
- ugdyti bendradarbiavimo kultūrą,
- skatinti lyčių lygybę,
- užtikrinti asmeninę laisvę religijos ir seksualinės orientacijos srityse,
- pritaikyti socialines struktūras neįgaliųjų poreikiams.

4.8 EESRK remia pasiūlymą sukurti daugkartinę vizą, kadangi ji palengvina sąlygas keliauti: išduodant daugkartinę vizą sumažėtų administracinė našta prašymą teikiantiems asmenims bei konsulatams ir būtų sutaupyta daug lėšų šiuo tikslu naudojantis Vizų informacinę sistema (VIS).

4.9 Todėl EESRK remia šiuos Komisijos pasiūlymus:

- visapusiškai pasinaudoti Vizų informacine sistema ir skirtingai traktuoti žinomus ar reguliariai keliaujančius asmenis ir nežinomus vizų prašytojus, remiantis aiškiais, objektyviais kriterijais, ir taip sumažinti tiek prašytojams, tiek ir konsulatams tenkančią administracinę našta,
- supaprastinti ir visiškai suderinti procedūras ir tam tikras nuostatas, kurias šiuo metu konsulatams gali taikyti savo nuožiūra, ir padaryti jas privalomas,

- peržiūrėti esamą sistemą, kad būtų aktyviau plėtojamas konsulinis bendradarbiavimas ir kad kuo daugiau vietų būtų užtikrintos geresnės galimybės pasinaudoti prašymų dėl Šengeno vizų pateikimo procedūromis,
- Vizų kodeksą papildyti straipsniu, pagal kurį griežtomis sąlygomis būtų galima laikinai išduoti vizas prie išorės sienų,
- supaprastinti vizų išdavimo procedūrą ES piliečių šeimos nariams, kuriems taikoma Direktyva 2004/38/EB,
- numatyti teisines priemones, kad būtų užpildyta teisinė spraga tarp taisyklių dėl trumpalaikio buvimo ir taisyklių dėl trečiųjų šalių piliečių priėmimo atskirose valstybėse narėse.

5. Konkrečios pastabos

5.1 EESRK remia pasiūlymą nustatyti privalomas taisykles dėl patvirtinamųjų dokumentų suderinimo konsulatams bendradarbiaujant Šengeno klausimais vietos lygiu ir rengti metinę padėties ataskaitą, kuri būtų skirta teisėkūros institucijoms siekiant užtikrinti nuoseklumą ir skaidrumą. Šiomis taisyklėmis turi būti užtikrinta, kad visi konsulatai laikysis nustatytų reikalavimų.

5.2 EESRK mano, kad labai svarbu rinkti tikslesnius duomenis peržiūrint valstybių narių surinktus ir pateiktus duomenis, jei norima vykdyti tinkamą statistinę stebėseną ir pagerinti atskirų atvejų, vizų tipų, išdavimo procedūrų nagrinėjimą ir tinkamai įvertinti, kaip ateiityje bus siekiama tikslų.

5.3 EESRK pritaria, kad būtų sukurta *kelionių viza*, kaip teisinė priemonė, kuri leidžia (vadovaujantis pagrįstais kriterijais) atvykti sąžiningiems ir teisėtą pagrindą turintiems asmenims, norintiems būti ilgiau kaip 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį kelete ŠE valstybių narių, tačiau ne ilgiau kaip 90 dienų toje pačioje šalyje.

5.4 EESRK mano, kad aiškiau apibrėžus kompetentingos valstybės sąvoką ir supaprastinus prašymo formą, sustiprės procedūrinės garantijos ir bus išvengta ilgų ir sudėtingų procedūrų.

5.5 EESRK teigiamai vertina pasiūlymą panaikinti principą, kad prašymus reikia *pateikti asmeniškai* (nepažeidžiant reikalavimų rinkti pirmą kartą prašymus pateikiančių asmenų pirštų antspaudus), tuo pačiu išlaikant galimybę surengti pokalbį, taip pat patikslinti taisykles, kad būtų leidžiama teikti prašymus internetu likus ne daugiau kaip šešioms mėnesiams iki planuojamos kelionės pradžios. Šis pasiūlymas yra ypač naudingas dažnai keliaujantiems asmenims, kurie jau yra anksčiau pateikę prašymą išduoti vizą ir kurių duomenys, reikalingi siekiant atvykti į SE, yra saugomi registre.

5.5.1 Pritardamas, kad būtina išlaikyti aukštą saugumo lygį, EESRK taip pat rekomenduoja užtikrinti aukšto lygio asmens duomenų, biometrinių duomenų ir neskelbtinų duomenų, apie kuriuos Komitetas jau yra pateikęs nuomonę⁽⁴⁾, apsaugą. Be to, EESRK ragina eu-LISA (Europos didelės apimties IT sistemų laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje operacijų valdymo agentūra) užtikrinti visapusišką VIS ir SIS II duomenų apsaugą.

5.6 EESRK labai teigiamai vertina teisinį tikrumą užtikrinančius aspektus ir nustatytą maksimalų terminą, per kurį reikia pateikti atsakymą, taip pat sudarytą galutinį supaprastintą patvirtinamųjų dokumentų sąrašą, kuriame nebėra reikalavimo pateikti sveikatos draudimą kelionės metu, visų pirma asmenims, kurie žinomi kaip sąžiningi ir patikimi keliautojai.

5.7 Pasiūlymas nustatyti privalomas taisykles, grindžiamas aiškiai apibrėžtais ir objektyviais kriterijais, kad būtų galima aiškiai diferencijuoti įvairias prašytojų kategorijas, turėtų užtikrinti prašytojams, turintiems tvarkingą ir VIS per 12 mėn. iki prašymo pateikimo registruotą vizos prašymo bylą, lankstesnes patvirtinamųjų dokumentų pateikimo sąlygas. EESRK mano, kad tai užtikrintų sklandesnę procedūrą ir leistų sutaupyti lėšų, visų pirma išduodant daugkartines vizas ir kurių galiojimo trukmė viršytų prašytojų kelionės dokumentų galiojimo trukmę.

⁽⁴⁾ OL C 248, 2011 8 25, p. 123.

5.8 Privaloma nuostata dėl vizų mokesčio panaikinimo – vienodai taikoma visose ŠE valstybėse narėse neatsižvelgiant į tai, kurioje šalyje pateiktas prašymas, ir aiškiai apibrėžtų kategorijų keliautojams, visų pirma nepilnamečiams, studentams ir *Erasmus Mundus* stipendininkams – atitinka vienodų sąlygų ir nediskriminavimo kriterijus ir teisinio tikrumo principą.

5.9 EESRK rekomenduoja peržiūrint vizų išdavimo prie sienų jūrininkams ir vienkartinį trumpalaikės turistinės kelionės vizų išdavimo kriterijus numatyti pakankamai lanksčias sąlygas ir atitinkamai pakeisti Vizų kodekso nuostatas, tačiau kartu išlaikyti tam tikrą saugumo lygį.

5.10 EESRK taip pat teigiamai vertina sprendimą persvarstyti nuostatas dėl oro uosto tranzitinių vizų siekiant užtikrinti, kad būtų geriau laikomasi proporcingumo principo, o valstybės narės nesilaikytų ribojamo požiūrio.

5.11 EESRK mano, kad išduodant vizas trečiųjų šalių piliečiams, kurių tikslas aplankyti šeimos narius, gyvenančius vienoje iš ES šalių ir turinčius ES pilietybę, jiems turi būti taikomos bent jau Direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje taikymo nuostatos ir sudaromos sąlygos palaikyti šeiminius ryšius supaprastinant procedūras ir atleidžiant nuo vizų mokesčio.

5.12 EESRK mano, kad peržiūrint esamas konsulinio bendradarbiavimo apibrėžtis siekiant jas suformuluoti lanksčiau ir įdiegti privalomo atstovavimo principą, turi būti taip pat numatyta sumažinti išlaidas ir užtikrinti didesnę konsulinio tinklo aprėptį ir sąveiką.

5.13 Šiuo klausimu EESRK yra įsitikinęs, kad vieningas atstovavimas padėtų išspręsti daug problemų, susijusių su įvairiomis vizų išdavimo procedūromis, leistų sutaupyti daug lėšų ir suteiktų galimybę ES vizų politikos srityje laikytis suderintos pozicijos.

2014 m. rugsėjo 10 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl Europos platformos, skirtos bendradarbiavimui nedeklaruojamo darbo prevencijos ir atgrasymo nuo jo srityje gerinti, sukūrimo

(COM(2014) 221 final – 2014/0124 (COD))

(2014/C 458/08)

Pranešėjas: **Stefano Palmieri**

Bendrapranešėję: **Ana Bontea**

Europos Parlamentas, 2014 m. balandžio 16 d., ir Europos Vadovų Taryba, 2014 m. balandžio 29 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 153 straipsnio 2 dalies a punktu ir jos 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl Europos platformos, skirtos bendradarbiavimui nedeklaruojamo darbo prevencijos ir atgrasymo nuo jo srityje gerinti, sukūrimo

COM(2014) 221 final – 2014/0124 COD.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. rugpjūčio 27 d. priėmė savo nuomonę.

501-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. rugsėjo 10–11 d. (rugsėjo 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 172 nariams balsavus už, 88 – prieš ir 22 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK):

1.1 Mano, kad nedeklaruojamas darbas, nors ir nevienodu mastu, tačiau yra visoms valstybėms narėms aktuali problema, kelianti grėsmę europiniams teisėtumo, saugumo, solidarumo, socialinio ir mokesčių teisingumo, laisvos rinkos konkurencijos ir laisvo darbuotojų judėjimo Europos Sąjungoje idealams.

1.2 Mano, kad kova su nedeklaruojamu darbu taikant tinkamas prevencijos, kontrolės ir kovos su juo priemones yra esminis strateginis sprendimas siekiant „ištraukti“ nedeklaruojamą darbą iš šešėlio ir suteikti postūmį Europos Sąjungos (ES) ekonominės ir socialinės sistemos konkurencingumui atsižvelgiant į strategijoje „Europa 2020“ nustatytus prioritetus ir gaires.

1.3 Palankiai vertina pasiūlymą sukurti Europos platformą, skirtą stiprinti bendradarbiavimą kovojant su nedeklaruojamu darbu. Šis pasiūlymas atitinka įvairius pareiškimus, kuriais pastaraisiais metais Europos Parlamentas, Taryba ir pats EESRK pabrėžė, kad kovos su nedeklaruojamu darbu srityje būtina įgyvendinti Europos lygmeniu koordinuotą darbo vietų kūrimo, pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo ES strategiją, kadangi nedeklaruojamo darbo klausimas iki šiol nagrinėjamas fragmentiškai ir nepakankamai koordinuotai.

1.4 Pritaria pasiūlymui sukurti Europos platformą, kurioje privalėtų dalyvauti visos valstybės narės, ir mano, kad bendras ir koordinuotas visų ES šalių dalyvavimas padėtų spręsti tarpvalstybinius klausimus ir problemas, susijusias su nelegaliai dirbančiais ir teisėto statuso neturinčiais darbuotojais.

1.5 Pripažįsta, kad nedeklaruojamas darbas ir apgaulingai deklaruojamas darbas, t. y. fiktyvus savarankiškas darbas, yra dvi skirtingos sąvokos, tačiau mano, kad tikslinga fiktyvų savarankišką darbą įtraukti tarp nedeklaruojamo darbo formų, kurioms platforma sieks užkirsti kelią, nuo jo atgrasyti ir su juo kovoti, kadangi tai turi neigiamų pasekmių: i) darbuotojų teisėms ir garantijoms; ii) sklandžiai laisvosios rinkos konkurencijos eigai ir iii) laisvam darbuotojų judėjimui ES.

1.5.1 Tikisi, kad platformos veikla bus vykdoma laikantis nacionalinių teisės aktų ir praktikos ir kad apibrėžus fiktyvaus savarankiško darbo sąvoką ir įvertinus atskirų valstybių narių sukauptą patirtį bus galima parengti veiksmingą kovos su šiuo reiškiniu strategiją.

1.6 Visiškai pritaria platformos paskirčiai ir užduotims, tačiau mano, kad jos kompetencijos sritis galėtų būti išplėsta numatant galimybę pateikti rekomendacijas tiek dėl ES, tiek dėl nacionalinio lygmens teisės aktų siekiant užtikrinti veiksmingesnę strategijos įgyvendinimą (pavyzdžiui, pasiūlyti aktyviau bendradarbiauti tarpvalstybiniu mastu vykdant patikrą, kontrolę ir sprendžiant šią problemą).

1.7 Mano, kad steigdamas nacionalinę informacinę punktą valstybės narės privalo įtraukti socialinius partnerius ir pilietinei visuomenei atstovaujančias organizacijas, kurios jau yra sukaupusios tam tikros informacijos apie nedeklaruojamą darbą, kadangi šios problemos sprendimui skiriami strategijai jie gali užtikrinti realią pridėtinę vertę.

1.7.1 Jo manymu, Europos platformos posėdžiams turėtų būti deramai rengiamasi organizuojant parengiamuosius ir informacinius posėdžius, kurie sudarytų galimybę skleisti informaciją apie platformos darbo rezultatus (ir taip užtikrinti visišką jos veiklos skaidrumą).

1.8 Mano, kad nedeklaruojamo darbo prevencijos ir atgrasymo nuo jo veiksmai turi apimti įvairias priemones – įskaitant pažangaus reglamentavimo, papildytas kontrolės ir sankcijų mechanizmais – siekiant užtikrinti tvirtą ir nuspėjamą teisinę sistemą; reikia mažinti teisės aktų įgyvendinimo sąnaudas, vengti darbui užkrauti pernelyg didelę mokesčių naštą, taikyti veiksmingas priemones siekiant skatinti darbdavius deklaruoti savo darbuotojus ir laikytis įstatymų be kita ko numatant mokesčių lengvatas ir supaprastintas mokesčių bei socialinių įmokų mokėjimo sistemas.

1.9 Įgyvendinant ES apibrėžtą kovos su nedeklaruojamu darbu strategiją pastaraisiais metais EESRK nuolat dėjo pastangas ir rėmė ir skatino dalytis patirtimi apie priemones, politiką ir geriausią praktiką, susijusius tiek su ekonominiais, tiek kultūros ir socialiniais aspektais. Todėl EESRK tikisi, kad sukūrus platformą šis vaidmuo bus oficialiai pripažintas į ir kad jis taps vienu iš platformos stebėtojų.

1.10 Mano, kad visuomenės informavimo srityje reikėtų stiprinti gebėjimą įtraukti pilietinę visuomenę, visų pirma bendradarbiaujant su EESRK ir nacionalinėmis ekonomikos ir socialinių reikalų tarybomis veikloje, kurią vykdo strategijos „Europa 2020“ iniciatyvinis komitetas ir kiti EESRK organai.

1.11 Tikisi, kad platforma pripažins vaidmenį, kurį gali atlikti:

- Eurostatas atliekant vertinimus, padedančius nustatyti šešėlinės ekonomikos ir nedeklaruojamo darbo ES mastą ir tendencijas,
- Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas (Eurofound), kuriant interaktyvią geriausios praktikos sprendžiant nedeklaruojamo darbo problemą ES lygmeniu duomenų bazę,
- Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO), teikiant techninę paramą siekiant suprasti reiškinį,

1.12 Mano, kad platforma, remdamasi *ad hoc* rodikliais ir pasitelkdama Komisijai nepriklausančius vertintojus, turėtų parengti stebėsenos ir vertinimo sistemą.

2. Nedeklaruojamo darbo reiškinys Europos Sąjungoje

2.1 Europos Sąjungoje nedeklaruojamu darbu laikoma „bet kokia apmokama veikla, kuri savo pobūdžiu yra teisėta, tačiau nedeklaruojama valstybės institucijoms, atsižvelgiant į valstybių narių teisinių sistemų skirtumus“ ⁽¹⁾. Tai taip pat apima apgaulingai deklaruojamą arba fiktyvų savarankišką darbą, kai darbuotojas oficialiai deklaruojamas kaip pagal paslaugų sutartį savarankiškai dirbantis asmuo, tačiau jo atliekamas darbas atitinka visus kriterijus, pagal kuriuos nacionalinėje teisėje ir praktikoje apibūdinami samdomo darbo santykiai ⁽²⁾.

⁽¹⁾ COM(2007) 628 final.

⁽²⁾ COM(2014) 221 final.

2.2 Nedeklaruojamas darbas ir fiktyvus savarankiškas darbas yra skirtingi to paties reiškimo aspektai, darantys neigiamą poveikį darbuotojų teisėms ir garantijoms, normalioms konkurencijos sąlygoms laisvojoje rinkoje ir laisvam darbuotojų judėjimui ES. Taigi visiškai logiška fiktyvų savarankišką darbą laikyti viena iš nedeklaruojamo darbo formų, kurioms platforma turi užkirsti kelią, kadangi, dėl paslaugų sektoriuje vis dažniau pasitaikančių nedeklaruojamo darbo atvejų, toks pažeidimas įgauna vis didesnę masą, o darbuotojai netenka teisių ir garantijų, kaip ir nedeklaruojamo darbo atveju⁽³⁾.

2.2.1 Kaip EESRK jau pabrėžė⁽⁴⁾, kol kas Europos lygmeniu savarankiškas darbas nėra vieningai apibrėžtas, todėl visos kompetentingos institucijos remiasi nacionaliniais teisės aktais ir yra sunku įgyvendinti Europos lygmens kovos su fiktyviu savarankišku darbu strategiją, ypač kai tai susiję su tarpvalstybiniu darbu.

2.2.2 Šiuo klausimu EESRK jau anksčiau pritarė pasiūlymui įvertinti įvairių valstybių narių sukauptą patirtį siekiant padaryti išvadas ir parengti rekomendacijas dėl veiksmingos kovos su fiktyviu savarankišku darbu arba apgaulingai deklaruojamu darbu strategiją. Savo nuomonėje dėl piktnaudžiavimo savarankiškai dirbančio asmens statusu⁽⁵⁾ EESRK pabrėžė, kad reikia priimti patikimą teisės aktą, kuriame būtų apibrėžtas fiktyviai savarankiškai dirbantis asmuo, siekiant apsaugoti savarankiškai dirbančius asmenis ir labai mažas įmones nuo nesąžiningos konkurencijos.

2.2.2.1 Tokia pozicija atitinka Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką, kurioje, siekiant užtikrinti sklandų rinkos veikimą ir laisvą darbuotojų judėjimą ir pabrėžiant valstybių narių atsakomybę apibrėžti samdomojo darbuotojo ir savarankiškai dirbančio asmens statusą, nurodytos bendros apibrėžties nustatymo teisės aktuose gairės siekiant užtikrinti vienodą Sutartyse numatytų nuostatų taikymą⁽⁶⁾.

2.2.2.2 EESRK mano, kad laikantis tokio požiūrio ateityje bus galima pagerinti socialinių ir ekonominių savarankiškai dirbančių asmenų vaidmenį šiai kategorijai priskiriant tik iš tiesų savarankiškai dirbančius asmenis. Taip būtų laikomasi savarankiškai dirbančio asmens statuso ir jis galėtų laisvai pasirinkti savarankiškai teikti savo paslaugas. Šioje srityje EESRK apsiriboja pateikti valstybėms narėms gaires pasiūlydamas gerosios praktikos modelius.

2.3 Nedeklaruojamas arba apgaulingai deklaruojamas darbas yra labai įvairialypis ir sudėtingas reiškinys, apimantis daug labai įvairių dalyvių: samdomuosius darbuotojus, kurie neturi socialinio draudimo, dirba nepasirašę sutarties arba kuriems dalis darbo užmokesčio mokama „į rankas“, šeimos pagalbininkus, darbuotojus, kurie nedeklaruoja savo antrojo darbo, savarankiškai dirbančius asmenis, kurie pasirenka dirbti nelegaliai, fiktyviai savarankiškai dirbančiuosius, nelegaliai gyvenančius ir dirbančius imigrantus ir darbuotojus iš trečiųjų šalių, kurie subrangos būdu dirba ES valstybėms narėms ir kurių atžvilgiu nesilaikoma būtiniausių deramo darbo standartų⁽⁷⁾. Dėl šios įvairovės nedeklaruojamo darbo problemą sunku spręsti, todėl būtina konkreti strategija.

2.4 Nedeklaruojamas darbas, nors ir nevienodu mastu, tačiau yra visoms valstybėms narėms aktuali problema, kelianti grėsmę europiniams teisėtumo, saugumo, solidarumo, socialinio ir mokesčių teisingumo, laisvos rinkos konkurencijos ir laisvo darbuotojų judėjimo Europos Sąjungoje idealams.

2.4.1 Nedeklaruojamo darbo problemą būtina rimtai spręsti visų pirma dėl jo daugybinio poveikio tiek įmonėms, tiek darbuotojams, taip pat valstybės biudžetui:

— iškreipiama konkurencija tarp įmonių, besilaikančių taisyklių, ir tų, kurios jų nepaiso, kadangi tai padeda joms išlaikyti veiklą, kuri priešingu atveju veikiausiai būtų išstumta iš rinkos; be to, atsiranda neveiksminga dinamika: įmonės neplečiamos, kad išliktų šešėlinėje ekonomikoje, neturi galimybių gauti kreditą ir dalyvauti viešuosiuose pirkimuose;

⁽³⁾ Europos Parlamento tyrimas (2013 m.) „Ekonomiškai priklausomų savarankiškai dirbančių asmenų teisės į socialinę apsaugą“ (angl. *Social protection rights of economically dependent self-employed workers*). Tyrimas, Floren, B. (2013 m.), *Fake Self-employment in the EU – A comparison between the Netherlands and the UK*. Tilburgo universitetas.

⁽⁴⁾ CES2063-2012_00_00_TRA_PA.

⁽⁵⁾ OL C 161, 2013 6 6, p. 14–19.

⁽⁶⁾ Kaip pabrėžia B. Floren (2013 m.) pagal 986 m. liepos 3 d. Teisingumo Teismo sprendimą C-66/85 byloje Lawrie-Blum prieš Land Baden-Württemberg, savarankiškai dirbančiu laikomas asmuo, „kuris tam tikrą laiką kito asmens naudai ir jo vadovaujamas vykdo veiklą, už kurią gauna atlyginimą.“ Tokios apibrėžties buvo laikomasi naujuose Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimuose (sujungtos bylos, Athanasios Vatsouras (C-22/08) ir Josif Koupantantz (C-23/08) prieš Arbeitsgemeinschaft (ARGE) Nürnberg 900; 2001 11 20 Sprendimas C-268/99 Jany ir kt.) ir ja aiškiai nustatytos ir sąlygos išimties tvarka apibrėžti savarankišką darbą. Pavyzdžiui, savo Sprendime C-268/99 Europos Sąjungos Teisingumo Teismas aiškiai nurodo, kad „bet kuri veikla, kurią asmuo vykdo neturėdamas pavaldumo santykių“, laikoma savarankiško darbo veikla.

⁽⁷⁾ Europos Komisija (2014 m.) *Undeclared work in the EU*. Specialus Eurobarometro tyrimas Nr. 402. A.T Kearney, VISA, Schneider, F., (2013 m.) *The Shadow Economy in Europe*.

- darbuotojams sudaromos prastos sąlygos fizinio saugumo, pajamų ir socialinės apsaugos požiūriu, o tai turi ne tik etinių pasekmių. Tokia padėtis turi įtakos ne tik jų žmogiškam orumui, bet ir profesiniams gebėjimams, nes nesudaromos nuolatinio mokymosi, profesinio tobulėjimo, įgūdžių, gamybos procesų ir produktų įvaldymo galimybės;
- valstybės išdas praranda lėšų, nes surenkama mažiau mokesčių ir socialinio draudimo įmokų (mokesčių atotrūkis, angl. *tax gap*), o tai reiškia, kad nevienodai prisidedama prie viešųjų paslaugų ir gerovės valstybės finansavimo (pasipelnymas kitų sąskaita, angl. *free riding*).

2.4.2 Šiuo metu nedeklaruojamas darbas skirtingu mastu paplitęs įvairiuose ES sektoriuose: žemės ūkio, statybos, amatų versle (tekstilės, drabužių, avalynės ir t. t.), mažmeninės prekybos, viešbučių, maitinimo, priežiūros ir remonto paslaugų, sveikatos priežiūros paslaugų asmeniui ir namų ūkio paslaugų⁽⁸⁾.

2.5 Labai skiriasi su šiuo reiškiniu siejamos prognozės, jį taip pat labai sunku kiekybiškai įvertinti ES lygmeniu. Pastarųjų tyrimų⁽⁹⁾ šiuo klausimu išvadose į šią problemą atkreiptas dėmesys. Akivaizdu, kad šis neiškumas turės tiesioginio poveikio galimybėms įgyvendinti veiksmingas priemones, reikalaujančias tikslinių sektorinio pobūdžio veiksmų.

2.5.1 Viename naujausių Eurofound atliktų tyrimų nurodoma, kad 27 ES valstybėse narėse 18,6 proc. apklausos dalyvių teigė 2008 m. dirbę nedeklaruojamą darbą⁽¹⁰⁾. Iš jų 31,3 proc. – samdomieji darbuotojai, kuriems dalis buvo mokama nedeklaruotai „į rankas“ (dažniausiai apie ketvirtadalis darbo užmokesčio); 14,4 proc. buvo neoficialiai dirbantys samdomieji darbuotojai; 14,4 proc. sudarė nedeklaruoti savarankiškai dirbantys asmenys ir 39,7 proc. asmenys, už piniginių atlygį teikiantys paslaugas šeimos nariams, pažįstamiems, draugams ir pan. Naujausios 2013 m.⁽¹¹⁾ Eurobarometro apklausos duomenimis⁽¹²⁾, tik 4 proc. respondentų nurodė, kad dirbo nedeklaruojamą darbą. Tačiau 11 proc. nurodė, kad ankstesniais metais pirkė prekes ar paslaugas, nors turėjo pagrįstų priežasčių manyti, kad jos buvo susijusios su nedeklaruojamu darbu. Padėtis visoje ES gerokai skiriasi⁽¹³⁾.

2.5.2 Šiuo krizės laikotarpiu nedeklaruojamo darbo tendencija yra neiški Šis reiškinys gali padažnėti srityse, kuriose jo jau esama, ir išplisti ir į kitas sritis (pavyzdžiui, diegiant informacijos ir ryšių technologijas)⁽¹⁴⁾.

2.6 Be to, dėl globalizacijos ir socialinių bei demografinių pokyčių šešėlinei ekonomikai ir nedeklaruojamam darbui atsiranda vis daugiau erdvės, todėl atitinkamai turi būti vykdoma kovos su šiuo reiškiniu politika. Šioje srityje įvairių šalių gebėjimai imtis priemonių, žinoma, yra riboti. Tai ypač akivaizdu, kai kalbama apie tarpvalstybinio masto nedeklaruojamą darbą.

2.7 Nelegalių imigrantų dalyvavimas yra rimta nelegalaus darbo problema, kuri turi būti sprendžiama bendra kovos su neteisėta imigracija strategija. Daugeliui nelegalių imigrantų nedeklaruojamas darbas yra neišvengiama išgyvenimo strategija. Be to, nedeklaruojamas darbas taip pat gali labai paskatinti neteisėtą imigraciją.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Sprendimas sukurti Europos platformą priimtas suvokus šio reiškinio padėties sudėtingumą ir kruopščiai parengtas pagrindinių ES institucijų⁽¹⁵⁾.

3.2 EESRK mano, kad pasiūlymas sukurti Europos platformą, kurioje privalo dalyvauti visos valstybės narės, yra tinkama ES iniciatyva, kadangi nedeklaruojamas darbas šiuo metu yra visoms valstybėms narėms aktuali problema, žinoma, nevienodo masto, tačiau turinti tam tikrų bendrų aspektų.

⁽⁸⁾ Europos Komisija (2014 m.), Europos Komisija (2013 m.), *Employment and Social Development in Europe*; Hazans, Mihails (2011), *Informal Workers across Europe: Evidence from 30 European Countries*. World Bank.; Koettl, Johannes; Packard, Truman; Montenegro, Claudio E. (2012), *In From the Shadow: Integrating Europe's Informal Labor*. Washington, DC: World Bank.

⁽⁹⁾ Visų pirma žr. Eurofound (2013 m.), *Tackling undeclared work in 27 European Union Member States and Norway Approaches and measures since 2008*; Eurofound (2013 m.) [b] *Tackling undeclared work in Croatia and four EU candidate countries*; Specialus Eurobarometro tyrimas Nr. 402, *Undeclared work in the European Union*, 2014 m.

⁽¹⁰⁾ Eurofound (2013 m.) [b].

⁽¹¹⁾ Speciali „Eurobarometro“ apklausa Nr. 402 „Nedeklaruojamas darbas Europos Sąjungoje“, 2013 m. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_402_en.pdf

⁽¹²⁾ Visi duomenys gauti atlikus tiesiogines apklausas, per kurias individualiai apklausti ES piliečiai. Tai reiškia, kad su nedeklaruojamą darbu susijęs informuotumas, nacionalinės apibrėžtys, skaidrumas ir pasitikėjimas apklausos atlikėju piliečiams yra svarbūs veiksniai, kad jie galėtų nurodyti, kad dirbo nedeklaruojamą darbą arba gavo iš jo naudos.

⁽¹³⁾ COM(2014) 221 final.

⁽¹⁴⁾ Europos Komisija (2013 m.).

⁽¹⁵⁾ Žr. šiuos dokumentus: COM(2010) 2020, COM(2012) 173, 2010 m. spalio 21 d. Tarybos Sprendimą 2010/707/UE, 2014 m. sausio mėn Europos Parlamento Rezoliuciją 2013/2112(INI)-14/01/2014.

3.2.1 Užtikrinti tokios formos valstybių narių bendradarbiavimą svarbu ir siekiant puoselėti ir apsaugoti europines solidarumo ir socialinio teisingumo vertybes, laisvą rinkų konkurenciją ir svarbiausius laisvo darbuotojų judėjimo ES principus, taip pat ir spręsti su tarpvalstybiniu nedeklaruojamu darbu susijusius klausimus ir darbuotojų mobilumo iššūkius.

3.2.2 Sukūrus platformą turėtų pagerėti įvairių valstybėse narėse egzistuojančių komitetų ir darbo grupių koordinavimas ir taip užpildyta ES lygmeniu esama spraga: iki šiol nedeklaruojamo darbo klausimas buvo nagrinėjamas fragmentiškai ir nepakankamai koordinuotai.

3.2.3 Bendras ir koordinuotas visų ES valstybių narių dalyvavimas yra būtinas siekiant ryžtingiau spręsti įvairių formų nedeklaruojamo darbo (įskaitant fiktyvų savarankišką darbą) problemą ir nagrinėti tarpvalstybinius aspektus ir problemas, susijusias su nelegaliai ES gyvenančiais, tačiau ES nepriklausančių šalių darbuotojais.

3.3 Reikia palankiai vertinti tai, kad pasiūlyme dėl Europos platformos visapusiškai laikomasi ES galiojančių subsidiarumo ir proporcingumo principų. Tai turi būti daroma ir ateityje.

3.3.1 Nustatyti nedeklaruojamo darbo prevencijos ir atgrasymo nuo jo priemonės ir toliau yra valstybių narių kompetencija. Nebaudžiamosios (administracinės ir neadministracinės) ir baudžiamosios sankcijos nustatomos remiantis teisėtumo principu, laikantis įvairiose valstybėse narėse taikomos tvarkos ir galiojančių teisės aktų.

3.4 Spręsti nedeklaruojamo darbo problemą yra vienas pagrindinių strateginių ES uždavinių. Ši strategija padės iš šešėlio „ištraukti“ nedeklaruojamą darbą, o tai yra svarbiausias ekonomikos augimo veiksnys siekiant suteikti postūmį ES ekonominės ir socialinės sistemos konkurencingumui laikantis strategijos „Europa 2020“ tikslų.

3.5 Nedeklaruojamo darbo prevencijos ir atgrasymo nuo jo priemonėmis turi būti šalinamos realios šio reiškinio priežastys ir atsižvelgta į poreikį derinti kovos su nedeklaruojamu darbu priemones – vykdant kontrolę ir numatant sankcijas už nesąžiningą, netinkamą ir nedeklaruojamą prekybos ar verslo praktiką – ir pažangaus reglamentavimo priemones, kuriomis užtikrinama tvirta ir numatoma teisinė sistema.

3.5.1 Būtų naudinga sukurti įmonėms ir darbuotojams palankią aplinką: sumažinti su nuostatų įgyvendinimu susijusias išlaidas, reformuoti ir supaprastinti administracines ir biudžeto procedūras, taip pat patobulinti teisės aktus dėl darbo ir saugos darbo vietoje, sezoninio ir vienkartinio darbo ir naujų darbo formų.

3.5.2 Mokesčių lengvatų taikymo politika gali atlikti svarbų vaidmenį užkertant kelią nedeklaruojamam darbui ir nuo jo atgrasant šiuo tikslu mažinant mokesčius už taisyklių laikymąsi ir skatinant deklaruoti neteisėtai dirbančius, įskaitant darbą namų ūkiuose ir sveikatos priežiūros paslaugas asmenims.

3.6 Kuriant Europos platformą turi būti vengiama dubliuoti jau esamas iniciatyvas ar bendradarbiavimo formas, taip pat problemos nepadedančių spręsti, taigi nereikalingų deklaravimo prievolių.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Atsižvelgiant į turimą informaciją apie nedeklaruojamo darbo mastą ir tendencijas (kuri dažnai neišsami) visiškai akivaizdu, kad nacionalinių valdžios institucijų, kurioms pavesta taikyti teisės aktus, veiksmus sustiprintų tiesioginės praktinės žinios, kurias sukaupę socialiniai partneriai ir MVĮ organizacijos, laisvųjų profesijų atstovai, socialinės ekonomikos dalyviai ir apskritai pilietinei visuomenei atstovaujanti organizacijos. Toks informacijos srautas, iš tiesų, yra geriausias būdas užtikrinti, veiksmingesnį platformos darbą.

4.2 Svarbu, kad skirdamos vieną nacionalinį bendrą informacinį punktą valstybės narės būtina užtikrintų socialinių partnerių dalyvavimą ir įtrauktų pilietinės visuomenės organizacijas, kadangi jie turi lemiamos reikšmės nacionaliniu lygmeniu sprendžiant nedeklaruojamo darbo problemą.

4.2.1 Labai svarbu, kad visose valstybėse narėse vykstantiems Europos platformos posėdžiams būtų gerai pasirengiama ir šiuo tikslu būtų organizuojami parengiamieji posėdžiai, o po jų – nacionalinio lygmens posėdžiai, per kuriuos supažindinama su platformos darbo rezultatais.

4.3 EESRK jau pabrėžė, kad būtina stiprinti veiksmus sprendžiant nedeklaruojamo darbo problemą ir šiuo tikslu „užtikrinti nuolatinę keitimąsi informacija, duomenimis ir vertinimais, kad į šią veiklą įsitrauktų ir bendradarbiautų kompetentingos institucijos ir atitinkami socialiniai partneriai“⁽¹⁶⁾.

4.3.1 EESRK nuolat dėjo pastangas ir skatino bei ragino dalytis patirtimi apie priemones, politiką ir gerąją praktiką, kad būtų daromas poveikis tiek ekonominiais, tiek ir kultūriniais ir socialiniams veiksniams. Todėl EESRK prašo sukūrus platformą šį jo vaidmenį oficialiai pripažinti ir užtikrinti, kad jis taps vienu iš platformos stebėtojų.

4.4 Platformos programoje numatyta veikla didinti visuomenės informuotumą visoms valstybėms narėms yra svarbi galimybė suteikti postūmį nedeklaruojamo darbo reiškinio prevencijos, jo mažinimo ir jo įveikimo veiksams. Šiuo požiūriu mano, kad „Europa 2020“ iniciatyvinio komiteto ir kiti EESRK organo veikloje turėtų būti deramai įvertinta galimybė įtraukti pilietinę visuomenę, visų pirma bendradarbiaujant su EESRK ir nacionalinėmis ekonomikos ir socialinių reikalų tarybomis.

4.4.1 Kadangi nacionalinių valdžios institucijų vaidmuo prevencijos, informavimo ir konsultavimo⁽¹⁷⁾ srityje buvo nepakankamas, svarbu, kad platforma apsvarstytų šias priemones vykdydamos bendrą veiklą, pavyzdžiui, Europos kampanijas, kurios, beje, numatytos 4 straipsnio 1 dalies i punkte.

4.5 EESRK visiškai pritaria apibrėžtai platformos paskirčiai ir užduotims. Keitimasis informacija ir gerąją patirtimi, taip pat analizės atlikimas ir žinių kaupimas (vykdant bendrą mokymo kursą) iš tiesų yra pirmas žingsnis įgyvendinant koordinuotus tarpvalstybinius veiksmus. Šiuo klausimu EESRK visiškai pritartų, kad būtų išplėsti platformos įgaliojimai ir jai suteikta teisė pateikti rekomendacijas dėl teisės aktų tiek ES, tiek nacionaliniu lygmeniu, kad būtų galima veiksmingiau įgyvendinti strategiją (pavyzdžiui, pasiūlyti aktyviau tarpvalstybiniu mastu bendradarbiauti patikros, kontrolės veikloje ir sprendžiant šią problemą).

4.6 Kaip jau EESRK nurodė ankstesnėje savo nuomonėje, platforma turėtų skatinti, kad būtų sudarytos sąlygos kiekybiškai ir kokybiškai įvertinti: i) nelegalaus darbo reiškinį (kuris valstybėse narėse labai skiriasi), ii) neigiamas ekonomines ir socialines pasekmes, kurios savo ruožtu turi įvairių padarinių valstybėse narėse priklausomai nuo struktūrinių sąlygų ir aplinkybių, ir iii) valstybėse narėse įgyvendinamų kovos su šiuo reiškinio priemonių veiksmingumą.

4.6.1 Tokiomis aplinkybėmis platformos sukūrimas yra ypač svarbus ir pageidautina, kad Eurostatas ir Eurofound turėtų galimybę atlikti svarbų vaidmenį jos veikloje.

— Eurostatas galėtų teikti techninę pagalbą sprendžiant metodologines problemas, pavyzdžiui, atlikti šešėlinės ekonomikos ir nedeklaruojamo darbo masto ir raidos įvertinimus, kurie iki šiol neišsamūs ir nebendri.

— Remdamas platformos darbą, Eurofound galėtų išplėtoti savo esamą duomenų bazę ir paversti ją interaktyvia žinių baze (interaktyviu žinių banku), kurioje sukaupta informacija apie kovos su nedeklaruojamu darbu srityje sukaupą gerąją patirtį.

4.7 EBPO jau daugelį metų plėtoja konkrečią patirtį nedeklaruojamo darbo srityje⁽¹⁸⁾, todėl EESRK mano, kad tikslinga pakviesti ją stebėtojų teisėmis dalyvauti platformos veikloje.

4.8 Svarbu užtikrinti ne tik nuolatinę platformos veiklos stebėseną (ir neapsiriboti jos svarstymu kas keturis metus), bet ir realų išorės vertintojų dalyvavimą atrenkant rezultatų ir poveikio rodiklius ir vertinant platformos programą.

2014 m. rugsėjo 10 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

⁽¹⁶⁾ OL C 177, 2014 6 11, p. 9–14.

⁽¹⁷⁾ 2014 m. kiekvienai šaliai atskirai pateiktose rekomendacijose nurodytos šios šalys, turinčios imtis kovos su šiuo reiškinio priemonių: Bulgarija, Kroatija, Vengrija, Italija, Latvija, Rumunija ir Ispanija.

⁽¹⁸⁾ OECD, 2002, *Measuring the Non-Observed Economy – A Handbook*; OECD, 2014, *The Non-Observed Economy in the System of National Accounts*, Gyomai, G.; van de Ven, P., Statistics Brief, n. 18.

PRIEDAS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonės

Toliau pateikiami diskusijų metu atmesti pakeitimai, už kuriuos buvo atiduota ne mažiau kaip 1/4 balsų:

1.5 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

~~„pabrėžia, pripažįsta, kad nedeklaruojamas darbas ir apgaulingai deklaruojamas darbas, t. y. fiktyvus savarankiškas darbas, yra dvi skirtingos sąvokos, tačiau mano, kad tikslinga fiktyvų savarankišką darbą įtraukti tarp nedeklaruojamo darbo formų, kurioms platforma sieks užkirsti kelią, nuo jo atgrasyti ir su juo kovoti, kadangi tai turi neigiamų pasekmių: i) darbuotojų teisėms ir garantijoms; ii) sklandžiai laisvosios rinkos konkurencijos eigai ir iii) laisvam darbuotojų judėjimui ES. EESRK jau nurodė⁽¹⁾, kad „reikia patikimesnių duomenų“ šioje srityje ir rekomendavo „užmegzti socialinį dialogą Europos ir nacionaliniu lygmenimis ir taip apsvarstyti, kaip spręsti konkrečias savarankiško darbo problemas, o į socialinį dialogą įtraukti savarankiškai dirbančių asmenų interesams atstovaujančias organizacijas.“~~

Balsavimo rezultatai

Už: 107

Prieš: 153

Susilaikė: 12

1.5.1 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

~~„Tikisi, kad platformos veikla bus vykdoma laikantis nacionalinių teisės aktų ir praktikos ir kad apibrėžus fiktyvaus savarankiško darbo sąvoką ir įvertinus atskirų valstybių narių sukauptą patirtį bus skatinamas valstybių narių bendradarbiavimas įgyvendinant iniciatyvas, kuriomis siekiama tobulinti žinias, plėtoti keitimąsi informacija ir geriausia patirtimi, remti naujoviškus požiūrius ir vertinti patirtį galima parengti veiksmingą kovos su šiuo reiškiniumi strategiją.“~~

Balsavimo rezultatai

Už: 113

Prieš: 149

Susilaikė: 10

1.6 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

~~„Visiškai pritaria platformos paskirčiai ir užduotims, nes jos yra orientacinio pobūdžio mano, kad jos kompetencijos sritis galėtų būti išplėsta numatant galimybę pateikti rekomendacijas tiek dėl ES, tiek dėl nacionalinio lygmens teisės aktų siekiant užtikrinti veiksmingesnį strategijos įgyvendinimą (pavyzdžiui, pasiūlyti aktyviau bendradarbiauti tarpvalstybinio mastu vykdant patikrą, kontrolę ir sprendžiant šią problemą).“~~

⁽¹⁾ OL C 161, 2013 6 6, p. 14–19

Balsavimo rezultatai

Už: 114
Prieš: 150
Susilaikė: 9

2.1 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Europos Sąjungoje nedeklaruojamu darbu laikoma „bet kokia apmokama veikla, kuri savo pobūdžiu yra teisėta, tačiau nedeklaruojama valstybės institucijoms, atsižvelgiant į valstybių narių teisinių sistemų skirtumus“⁽¹⁾. ~~Tai taip pat apima apgaulingai deklaruojamą arba fiktyvų savarankišką darbą, kai darbuotojas oficialiai deklaruojamas kaip pagal paslaugų sutartį savarankiškai dirbantis asmuo, tačiau jo atliekamas darbas atitinka visus kriterijus, pagal kuriuos nacionalinėje teisėje ir praktikoje apibūdinami samdomo darbo santykiai~~⁽²⁾.“

Balsavimo rezultatai

Už: 104
Prieš: 142
Susilaikė: 6

2.2 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Nedeklaruojamas darbas ir fiktyvus savarankiškas darbas yra skirtingi to paties reiškinio aspektai, darantys neigiamą poveikį darbuotojų teisėms ir garantijoms, normalioms konkurencijos sąlygoms laisvojo rinkoje ir laisvam darbuotojų judėjimui ES. Fiktyviam savarankiškam darbui taikomi nacionalinės teisės aktai ir teisinė apibrėžtis, kuria nustatoma riba tarp apmokamo darbo ir savarankiško darbo, ir kiekviena valstybė narė yra atsakinga už reikiamų nuostatų priėmimą, kad būtų vykdomos mokesstinės ir socialinio draudimo prievolės. Fiktyvaus savarankiško darbo klausimas negali būti nagrinėjamas ES lygmeniu neatsižvelgiant į skirtingas nacionalines apibrėžtis ir savarankiškai dirbančio asmens statusą. Taigi visiškai logiška kovoti su fiktyviu savarankišku darbu laikyti viena iš nedeklaruojamo darbo formų, kurioms platforma turi užkirsti kelią yra būtina, kadangi dėl paslaugų sektoriuje vis dažniau pasitaikančių nedeklaruojamo darbo atvejų toks pažeidimas įgauna vis didesnę masę, o darbuotojai netenka teisių ir garantijų, kaip ir nedeklaruojamo darbo atveju⁶.“

Balsavimo rezultatai

Už: 112
Prieš: 142
Susilaikė: 10

2.2.1 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Kaip EESRK jau pabrėžė⁽³⁾, kol kas Europos lygmeniu savarankiškas darbas nėra vieningai apibrėžtas ir todėl visos kompetentingos institucijos remiasi nacionaliniais teisės aktais ir yra sunku įgyvendinti Europos lygmens kovos su fiktyviu savarankišku darbu strategiją, ypač kai tai susiję su tarpvalstybinio darbu. EESRK pabrėžė, kad „savarankiškai dirbančio asmens samprata valstybėse narėse skiriasi“ ir „skirtingos apibrėžtys taikomos ne tik skirtingose Europos Sąjungos šalyse, bet ir ES teisėje.“

⁽¹⁾ COM(2007) 628.

⁽²⁾ COM(2014) 221 final.

⁽³⁾ OL C 161, 2013 6 6, p. 14–19.

Balsavimo rezultatai

Už: 115

Prieš: 151

Susilaikė: 5

2.2.2 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Šiuo klausimu EESRK jau anksčiau pritarė pasiūlymui įvertinti įvairių valstybių narių sukauptą patirtį siekiant padaryti išvadas ir parengti rekomendacijas dėl veiksmingos kovos su fiktyviu savarankišku darbu arba apgaulingai deklaruojamu darbu strategiją. Savo nuomonėje dėl piktnaudžiavimo savarankiškai dirbančio asmens statusu EESRK pabrėžė, kad „reikia priimti patikimą teisės aktą, kuriame būtų apibrėžtas fiktyviai savarankiškai dirbantis asmuo, siekiant apsaugoti savarankiškai dirbančius asmenis ir labai mažas įmones nuo nesąžiningos konkurencijos patikimesnių duomenų, kurie leistų apskaičiuoti, kiek tokių darbuotojų yra ir kokia būtų kritinė riba. Todėl reikia daugiau profesionalių mokslinių tyrimų.“ Komitetas taip pat rekomendavo „užmegzti socialinį dialogą Europos ir nacionaliniu lygmenimis ir taip apvarstyti, kaip spręsti konkrečias savarankiško darbo problemas, o į socialinį dialogą įtraukti savarankiškai dirbančių asmenų interesams atstovaujančias organizacijas.“

Balsavimo rezultatai

Už: 113

Prieš: 156

Susilaikė: 9

3.3 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Reikia palankiai vertinti tai, kad pPasiūlymase dėl Europos platformos turi visapusiškai atitikti Bendrijos acquis laikomasi ES galiojančių ir subsidiarumo ir proporcingumo principų. Tai turi būti daroma ir ateityje.“

Balsavimo rezultatai

Už: 105

Prieš: 152

Susilaikė: 13

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo uždraudžiama žvejyba dreifuojančiais tinklais, iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 850/98, (EB) Nr. 812/2004, (EB) Nr. 2187/2005 bei (EB) Nr. 1967/2006 ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 894/97

(COM(2014) 265 final – 2014/0138 (COD))

(2014/C 458/09)

Pranešėjas: **Thomas McDonogh**

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsnio 2 dalimi, 2014 m. gegužės 22 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo uždraudžiama žvejyba dreifuojančiais tinklais, iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 850/98, (EB) Nr. 812/2004, (EB) Nr. 2187/2005 bei (EB) Nr. 1967/2006 ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 894/97

COM(2014) 265 final – 2014/0138 (COD).

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. liepos 18 d. priėmė savo nuomonę.

501-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. rugsėjo 10–11 d. (rugsėjo 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 150 narių balsavus už, 1 – prieš ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Atsižvelgiant į aplinkai daromą žalą ir visose valstybėse narėse vykdomą nepakankamą šio sektoriaus kontrolę, Komisija turėtų palaiapsniui uždrausti žvejybą dreifuojančiais tinklais.

1.2 Komitetas supranta, kad šis draudimas turės neigiamą poveikį užimtumui tam tikrose valstybėse narėse. Kaip pilietinei visuomenei atstovaujančiam organui, Komitetui susirūpinimą kelia bet koks pajamų praradimas ir jis norėtų paraginti Komisiją ieškoti tinkamų priemonių šiai problemai spręsti.

1.3 Komitetas siūlo naudoti Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo lėšas perėjimui prie kitų žvejybos metodų remti.

2. Bendra informacija

2.1 Komisija ketina iš dalies pakeisti Tarybos reglamentus (EB) Nr. 850/98, (EB) Nr. 812/2004, (EB) Nr. 2187/2005 bei (EB) Nr. 1967/2006 ir panaikinti Tarybos reglamentą (EB) Nr. 894/97.

2.2 Praeito amžiaus paskutiniojo dešimtmečio pradžioje Jungtinių Tautų Generalinei Asamblėjai priėmus specialias rezolucijas, kuriomis raginta skelbti žvejybos atviroje jūroje dideliais pelagininiais dreifuojančiais tinklais (t. y. ilgesniais kaip 2,5 km žvejybos įrankiais) moratoriumą, ES parengė žvejybai dreifuojančiais tinklais reglamentuoti skirtus teisės aktus.

2.3 Tačiau paaiškėjo, kad dabartinis žvejybos dreifuojančiais tinklais ES teisinis pagrindas turi trūkumų, nes esamas taisyklės galima nesunkiai apeiti. Kadangi ES nėra taisyklių dėl žvejybos įrankio charakteristikų (pvz., maksimalaus tinklo akių dydžio, didžiausio siūlo storio, lyno, prie kurio tvirtinamas tinklinis audeklas, ilgio ir tinklinio audeklo ilgio santykio ir kt.) ir žvejybos įrankio naudojimo (pvz., didžiausio atstumo nuo kranto, laikymo vandenyje laiko, žvejybos sezono ir kt.) ir kadangi laive galima laikyti kitus žvejybos įrankius, žvejai turėjo galimybę neteisėtai dreifuojančiais tinklais žvejoti draudžiamų šiais tinklais žvejoti rūšių žuvis ir nurodyti, kad jos sužvejotos kitu žvejybos įrankiu (pvz., ūdomis ar pan.). Kartu dirbantiems žvejams bendradarbiaujant nesunku naudoti ir daug ilgesnius nei 2,5 km žvejybos įrankius.

2.4 Gauta pranešimų apie atsitiktinai sugautus gyvūnus (arba ypač didelę poveikio jiems riziką), kaip antai eršketus, jūrų vėžlius, jūrų paukščius ir banginius, kurie priskiriami griežtai saugomoms rūšims.

2.5 Be to, kiekvienais metais, ypač per smarkias audras, jūra nusineša nemažai dreifuojančių tinklų. Šie tinklai yra pagaminti iš sintetinių medžiagų, kurios labai patvarios, todėl į šiuos „tinklus vaiduoklius“ dar daugelį metų įkliūva žuvis, rykliai, žinduoliai, paukščiai, vėžliai ir kiti gyvūnai. Nedaug yra žinoma apie šios problemos mastą, tačiau tai neabejotinai svarbi jūros gyvūnų, kaip antai laukinių lašišų, tuno, kalmarų, durklažuvių ir kt., mirtingumo priežastis.

2.6 Šiomis aplinkybėmis akivaizdu, kad su šių žvejybos įrankių naudojimu susijusios didelės aplinkos apsaugos ir gyvūnų išsaugojimo problemos dar neišspręstos.

2.7 Dauguma žvejų dreifuojančiuosius tinklus naudoja tik keletą mėnesių (dalis jų – mažiau nei dvi savaites) per metus, o likusiu laiku vykdo kitą žvejybos veiklą. Todėl visiškai uždraudus dreifuojančiųjų tinklų naudojimą neturėtų nutrūkti žvejų veikla, nes jie toliau žvejos kitais dabartinėje jų žvejybos licencijoje nurodytais įrankiais.

2014 m. rugsėjo 10 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
primininkas*
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos dėl mobiliosios sveikatos (m. sveikatos)

(COM(2014) 219 final)

(2014/C 458/10)

Pranešėja: **Isabel Caño Aguilar**

2014 m. balandžio 10 d. Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Žaliosios knygos dėl mobiliosios sveikatos (m. sveikatos)

COM(2014) 219 final.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. rugsėjo 1 d. priėmė savo nuomonę.

501-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. rugsėjo 10–11 d. (rugsėjo 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 180 narių balsavus už, 1 – prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pabrėžia mobiliosios sveikatos (m. sveikatos), kuri atlieka daug su sveikatos priežiūra susijusių funkcijų ir yra visame pasaulyje vis labiau plintanti ateities technologija, svarbą.

1.2 EESRK teigiamai vertina žaliąją knygą dėl galimo m. sveikatos indėlio į Europos sveikatos priežiūros sistemas, kurios susiduria su vis didesniais iššūkiais, pavyzdžiui, demografiniais pokyčiais.

1.3 EESRK mano, kad pirmenybę reikėtų teikti ne išlaidų mažinimui, o sveikatos priežiūros gerinimui. M. sveikatos sėkmei užtikrinti būtina, kad dalyvautų sveikatos priežiūros specialistai, būtų vedamas dialogas su pacientų organizacijomis, skatinamas pacientų ir specialistų tarpusavio pasitikėjimas ir numatytos pastarųjų mokymosi paskatos bei planai. Tai pat reikia užmegzti dialogą su šio sektoriaus pramone.

1.4 EESRK rekomenduoja organizuoti informavimo kampanijas apie visus su m. sveikata susijusius aspektus.

1.5 Naujasis teisinis pagrindas iš esmės pagerina asmens duomenų apsaugą vadovaujantis ES pagrindinių teisių chartija, tačiau vis dar nėra technologijų, kurios galėtų užkirsti kelią prisijungimui be leidimo prie mobiliojo ryšio sistemos.

1.6 Medicininiai tyrimai yra neatsiejami nuo didelio duomenų kiekio. EESRK mano, kad: a) reikia išsaugoti pacientų anonimiškumą, b) tikslinga skatinti duomenų gavybos programas, c) reikia apvarstyti galimybę uždrausti patentuoti ir rinkai tiekti didelį duomenų kiekį ir d) taip pat būtina plėtoti su metaduomenimis susijusias technologijas ir nustatyti atitinkamas taisykles.

1.7 Reglamentu būtina reguliuoti: a) sveikatos priežiūros paslaugas, apibrėžtas Direktyva 2011/24/ES, b) saugumo ir gerovės mobiliąsias prietaikas, c) tarpvalstybines sveikatos priežiūros paslaugas, kurios nenumatytos dabartiniuose teisės aktuose.

1.8 Teisės aktuose turi būti numatytas valdžios institucijų vykdomas m. sveikatos ir gerovės sistemų standartizavimas, sertifikavimas ir patvirtinimas.

1.9 Komisija turėtų apvarstyti, ar nereikėtų numatyti privalomų nacionalinių strategijų, kad būtų užtikrintos lygios galimybės naudotis m. sveikatos priežiūros paslaugomis.

1.10 Techninis ir semantinis sąveikumas įgyvendinant Europos sąveikos strategiją yra labai svarbus m. sveikatos plėtrai.

1.11 Tinkamas teisės aktų išmanymas ir sertifikuotos įrangos naudojimas padėtų sumažinti gamintojams ir sveikatos priežiūros specialistams tenkančią atsakomybę.

1.12 Tarptautinio bendradarbiavimo – dalyvaujant PSO – m. sveikatos srityje prioritetais turi tapti medicininės paskirties prietaisų sąrašo sudarymas, etiniai principai, duomenų apsauga ir sąveikumas. Reikėtų apvarstyti galimybę m. sveikatą įtraukti į JAV ir ES derybų dėl Transatlantinės prekybos ir investicijų partnerystės darbotvarkę.

1.13 Būtina dėti pastangas, kad būtų panaikintos reguliavimo, ekonominės, struktūrinės ir technologinės kliūtys, darančios žalą Europos pramonei. MVĮ atlieka išskirtinį vaidmenį m. sveikatos srityje.

2. Žaliosios knygos turinys

2.1 Kaip nurodo PSO, m. sveikata apima „medicininę ir visuomenės sveikatos priežiūrą pasitelkiant mobiliąsias priemones, kaip antai mobiliuosius telefonus, pacientų stebėjimo prietaisus, delninius ir kitus belaidžius įrenginius“.

2.2 M. sveikata suteikia galimybių sveikatos priežiūros, kai pagrindinis dėmesys skiriamas prevencijai ir gyvenimo kokybei, veiksmingesnės ir tvaresnės sveikatos priežiūros ir savarankiškesnių bei aktyvesnių pacientų srityse.

2.3 Kadangi nešiojamųjų įrenginių naudotojų skaičius labai sparčiai auga (šiuo metu pasaulyje jų yra 6 milijardai), m. sveikata taip pat turi rinkos potencialą (manoma, kad 2017 m. ji sieks 23 milijardus JAV dolerių).

2.4 2017 m. sveikatos priežiūros išlaidas ES būtų galima sumažinti 99 milijardais eurų.

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK pabrėžia m. sveikatos, kuri atlieka daug su sveikatos priežiūra susijusių funkcijų ir yra visame pasaulyje vis labiau plintanti ateities technologija, svarbą.

3.2 EESRK teigiamai vertina žaliąją knygą, kadangi m. sveikata gali padėti pagerinti Europos sveikatos priežiūros sistemas, kurios dėl demografinių pokyčių ir būtinybės užtikrinti chroniškų susirgimų, nutukimo (ES plintanti problema), priklausomybės nuo tabako ir daugelio kitų ligų gydymą susiduria su vis didesniais iššūkiais.

3.3 Nors ES atliks lemiamą vaidmenį koordinavimo ir rėmimo srityse, EESRK primena, kad už sveikatos priežiūros sistemų sukūrimą ir valdymą yra atsakingos valstybės narės, daugelis kurių yra priverstos smarkiai apriboti biudžetą.

3.4 Išsivysčiusiose šalyse m. sveikatos plėtrą visų pirma skatina būtinybė mažinti sveikatos priežiūros išlaidas. Tačiau EESRK mano, kad pirmenybę reikėtų teikti gyventojų sveikatos priežiūros gerinimui.

3.5 EESRK mano, kad m. sveikatos sėkmei užtikrinti būtina, kad:

- ją diegiant dalyvautų sveikatos priežiūros specialistai;
- vyktų dialogas su pacientų organizacijomis;
- vyktų dialogas su prietaikų gamybos pramone;
- būtų vykdomas pradinis ir tęstinis sveikatos priežiūros darbuotojų mokymas, kaip naudoti mobiliąsias technologijas, ir numatytos paskatos, kurios juos motyvuotų;
- būtų skatinamas abipusis pacientų ir specialistų pasitikėjimas, išvengiant „beasmensškumo“ pavojaus ir skiriant pakankamai dėmesio psichologiniams ir socialiniams veiksniams ⁽¹⁾.

3.6 EESRK rekomenduoja organizuoti piliečių informavimo apie m. sveikatą kampanijas, jų metu taip pat atkreipiant dėmesį į m. sveikatos ribas ir būtinybę tinkamai naudoti su sveikata ir gerove susijusius prietaisus. Gyventojai turi žinoti, kad yra ir pavojų, ir naujų galimybių.

3.7 EESRK reiškia susirūpinimą dėl poveikio, kurį daro griežtos taupymo priemonės ir sveikatos priežiūros specialistų skaičiaus mažinimas siekiant sumažinti ligoninių išlaidas. Taip pat pabrėžia, jog būtina užtikrinti, kad nesusilpnėtų valstybinės kolektyvinio solidarumo sistemos.

⁽¹⁾ Nuomonė dėl e. sveikatos (TEN/509, 2013) OL C 271, 2013 9 19, p. 122.

4. Konkrečios pastabos. Atsakymai į klausimus

4.1 Duomenų saugumas

4.1.1 Kokios konkrečios m. sveikatos technologijose naudojamos apsaugos priemonės padėtų išvengti nebūtino ir nesankcionuoto sveikatos duomenų apdorojimo naudojantis m. sveikatos technologijomis?

4.1.2 Saugumo trūkumas yra kliūtis m. sveikatos sklaidai.

4.1.3 Nėra priemonių, kurios galėtų „sukliudyti“ be leidimo pasinaudoti sveikatos duomenimis, nors šifravimas ir autentiškumo patvirtinimo mechanizmai gali sumažinti pavojų iki tam tikro lygio. Rinkoje siūlomos duomenų apsaugos technologijos, bet nesuteikiama jų patikimumo garantijų.

4.1.4 Šiuo metu vykdoma dabar duomenų apsaugai taikomų ES teisės aktų ⁽²⁾ peržiūra ⁽³⁾. Naujos taisyklės, kurios turėtų įsigalioti 2015 m., yra reikšmingas žingsnis į priekį užtikrinant ES pagrindinių teisių chartijoje (8 straipsnyje) ir SESV (16 straipsnio 2 dalyje) įtvirtintą teisę į asmens duomenų apsaugą ⁽⁴⁾.

4.1.5 EESRK mano, kad:

- norint plėtoti veiksmingas duomenų apsaugos technologijas reikia daugiau viešųjų ir privačiųjų investicijų ir mokslinių tyrimų; skaitmeninės darbotvarkės III ramstis (Pasitikėjimas ir saugumas) turi užtikrinti pažangą šioje srityje;
- nors medicininiam ir gerovės duomenims taikomos bendrosios taisyklės, reikėtų apsvarstyti galimybę numatyti konkrečiai šiam klausimui skirtą skyrių;
- ES turi dėti pastangas, kad saugumo standartas ISO 27001 būtų taikomas tarptautiniu mastu.

4.1.6 Kaip prietaikų kūrėjai galėtų geriausiai įgyvendinti duomenų kiekio mažinimo ir pritaikytosios bei standartizuotos duomenų apsaugos principus kurdami m. sveikatos prietaikas?

4.1.7 Būsimoje teisės aktuose šiems principams skirta pakankamai dėmesio, bet svarbiausia yra reikalauti, kad jų būtų griežtai laikomasi. Kalbant apie „kiekio mažinimą“, prietaikų kūrėjai siūlomų gaminių atžvilgiu turi laikytis skaidrumo principo.

4.2 Didelis duomenų kiekis

4.2.1 Kokių priemonių reikėtų imtis, kad ES būtų visiškai išnaudotas didelio duomenų kiekio potencialas nepažeidžiant teisių ir etinių reikalavimų?

4.2.2 Dideliam duomenų kiekiui, kurio apimtis nepaliaujamai auga, tenka lemiamas vaidmuo medicinos mokslinių tyrimų ir praktikos srityje.

4.2.3 EESRK mano, kad:

- pacientų pasitikėjimas yra būtinas ir norint jį pelnyti, juos reikia tinkamai informuoti apie duomenų naudojimą;
- visais atvejais būtina užtikrinti pacientų anonimiškumą;
- vienu iš ES lėšomis finansuojamų mokslinių tyrimų programų tikslų turėtų būti medicininis duomenų gavybos technologijų plėtojimas;

⁽²⁾ 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, OL L 281, 1995 11 23, p. 31.

⁽³⁾ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, COM(2012) 11.

⁽⁴⁾ 2012 m. gegužės 23 d. EESRK nuomonė SOC/455, OL C 229, 2012 7 31, p. 90.

- reikia apsvarstyti galimybę uždrausti didelio duomenų kiekio patentavimą ar laikymą komercinių sandorių objektu;
- didelis duomenų kiekis turėtų būti laisvai prieinamas mokslininkams;
- taip pat būtina plėtoti su metaduomenimis susijusias technologijas ir nustatyti atitinkamas taisykles.

4.3 Teisės aktai

4.3.1 Ar galiojančiuose ES teisės aktuose yra nustatyti tinkami gyvenenos ir gerovės prietaikų saugos ir veikimo reikalavimai?

4.3.2 Šiuo metu vykdoma dabar „medicinos prietaisams“ taikomų teisės aktų⁽⁵⁾ peržiūra. Komisija parengė tam tikras programines įrangos kūrėjams ir prietaisų gamintojams skirtas gaires, kas gali (ar negali) būti priskirta šiai kategorijai pagal galiojančius teisės aktus.

4.3.3 Nėra „sistemos“ apibrėžties, bet nustatyti konkretūs reikalavimai į rinką tiekiamiems produktams, kurie apima ir teisės aktuose numatytus, ir nenumatytus prietaisus.

4.3.4 Taip pat nėra aiškiai atskirti vien tik gerovei skirti prietaisai (m. gerovės prietaikos) ir grynai medicininio pobūdžio prietaisai (m. sveikatos prietaikos).

4.3.5 Todėl reikia:

- priimti reglamentus, kuriais būtų reguliuojama: a) m. sveikata, remiantis jau nustatyta „sveikatos priežiūros paslaugų“ apibrėžtimi⁽⁶⁾, ir b) saugumo ir gerovės prietaikos;
- kadangi dabartiniuose teisės aktuose nėra numatytos tarpvalstybinės sveikatos priežiūros paslaugos, reikėtų apsvarstyti jų įtraukimo galimybę;
- tikslai yra šie: a) gamintojams užtikrinti teisinį tikrumą, b) specialistams ir naudotojams suteikti garantijas, c) užkirsti kelią neveiksmingų ar žalingų produktų tiekimui į rinką.

4.3.6 Ar reikėtų stiprinti m. sveikatai taikomų ES teisės aktų vykdymo užtikrinimą nacionaliniu lygmeniu (kurį atlieka kompetentingos nacionalinės institucijos ir teismai)? Jei taip, kodėl ir kaip?

4.3.7 Taip, reikėtų užtikrinti veiksmingą m. sveikatos naudojimą. Teisės aktų vykdymo kontrolė yra sudėtingas uždavinys turint omenyje tai, kad yra daugiau nei 40 000 su sveikata ir gerove susijusių prietaisų. Todėl būtina, kad Komisija ir valstybės narės koordinuotų ir pasiskirstytų savo funkcijas.

4.4 Pacientų sauga ir informacijos skaidrumas

4.4.1 Jei reikia, kokie turi būti atlikti politikos formavimo veiksmai, kad būtų užtikrintas ir (arba) patikrintas m. sveikatos technologijų veiksmingumas?

4.4.2 Teisės aktuose būtina numatyti prietaikų:

- standartizavimą,
- sertifikavimą ir
- valdžios institucijų vykdomą patvirtinimą.

4.4.3 Kaip užtikrinti, kad savo sveikatą ir gerovę vertinantys m. sveikatos technologijų naudotojai tai darytų saugiai?

4.4.4 Asmeninei gerovei skirtos prietaikos turi atitikti tuos pačius reikalavimus kaip ir naudojamos sveikatos priežiūrai, kadangi jos taip pat kaupia informaciją apie asmens sveikatą.

⁽⁵⁾ 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/42/EEB dėl medicinos prietaisų (OL 93 7 17 L169/1). Taip pat 1998 m. spalio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/79/EB dėl *in vitro* diagnostikos medicinos prietaisų (OL L 331, 1998 12 7, p. 1). 1990 m. birželio 20 d. Tarybos direktyva dėl aktyviųjų implantuojamų medicinos prietaisų (OL L 189, 1990 7 20, p. 17).

⁽⁶⁾ Žr. Direktyvos 2011/24/ES dėl tarpvalstybinių sveikatos priežiūros paslaugų (OL L 88, 2011 4 4, p. 45) 3 straipsnio a punktą.

4.5 M. sveikatos vaidmuo sveikatos priežiūros sistemose ir lygios prieigos teisės

4.5.1 Ar turite duomenų apie m. sveikatos technologijų naudojimą ES sveikatos priežiūros sistemose? Kokių yra sveikatos priežiūros organizavimo gerosios praktikos pavyzdžių, kaip kuo geriau išnaudojant m. sveikatos galimybes buvo pagerinta priežiūros kokybė (pavyzdžiui, gal yra m. sveikatos naudojimo klinikinių gairių)? Ar turite duomenų apie tai, kaip m. sveikata galėtų padėti apriboti arba sumažinti ES sveikatos priežiūros išlaidas?

4.5.2 Komisijos minimoje PwC ataskaitoje nurodoma, kad būtina pateikti „daugiau įrodymų“ apie m. sveikatos ilgalaikę ekonominę ir klinikinę naudą (p. 21).

4.5.3 Kokie ES, taip pat ir nacionalinio, lygmens politikos formavimo veiksmai būtų tinkami siekiant paskatinti naudotis m. sveikata ir užtikrinti lygias naudojimosi ja galimybes?

4.5.4 Vadovaudamasi Sutartimis ir bendromis ES vertybėmis, Komisija turėtų numatyti politikos priemones lygioms naudojimosi m. sveikata galimybėms užtikrinti ir valstybes nares įpareigoti parengti nacionalines nuotolinės sveikatos priežiūros paslaugų strategijas, kuriose taip pat būtų sprendžiamas lygių naudojimosi galimybių klausimas.

4.5.5 M. sveikata turi būti neatskiriama sveikatos priežiūros sistemos dalimi, prieinama visiems gyventojams, o ne tik turintiems aukštesnį išsilavinimą ar didesnių išteklių.

4.5.6 EESRK reiškia susirūpinimą, kad m. sveikatos diegimas gali padidinti nelygybę naudojimosi sveikatos priežiūros paslaugomis galimybių srityje be kitų priežasčių ir dėl:

- skaitmeninės atskirties,
- nevienodo plėtojamosios ryšio įdiegimo regionuose,
- įvairių negalią turintiems žmonėms pritaikytų priemonių trūkumo,
- didelės prietaisų, kuriuos turi turėti pacientas, (išmanieji telefonai, planšetiniai kompiuteriai ir kt.) kainos.

4.5.7 M. sveikatos plėtrai užtikrinti būtinos priemonės, kurios skatintų įtraukti į skaitmeninę visuomenę, ir priemonės skirtos asmenims, kuriems reikia didesnės sveikatos priežiūros už prieinamą kainą, pavyzdžiui, vyresnio amžiaus, lėtinėmis ligomis sergantiems ir kokią nors negalią turintiems žmonėms.

4.6 Sąveikumas

4.6.1 Ką, jūsų nuomone, reikėtų atlikti papildomai, be 2012–2020 m. e. sveikatos veiksmų plane pasiūlytų veiksmų, siekiant geresnio m. sveikatos technologijų sąveikumo?

4.6.2 Sukurti patikimus ir saugius medicininių duomenų perdavimo mechanizmus naudojant medicininius prietaisus.

4.6.3 Ar manote, kad reikėtų siekti m. sveikatos prietaikų ir elektroninių pacientų sveikatos įrašų sąveikumo?

4.6.4 Taip. Sveikatos duomenų apimtis padvigubėja kas 18 mėnesių ir atsižvelgiant į šį augimo tempą, būtina nustatyti standartus. Skirtingose sveikatos priežiūros paslaugų srityse standartams tenka nevienodas vaidmuo, tačiau sąveikumo standartai yra kertinis akmuo norint sukurti sąsajas, kurias galėtų naudoti įvairios sistemos.

4.6.5 Svarbu spręsti semantinį klausimą vykdant veiklą Susistemintos medicinos nomenklatūros klinikinės terminijos (angl. SNOMED CT) srityje.

4.6.6 Jei taip, kas ir kaip turėtų tai padaryti?

4.6.7 Europos sąveikos strategija, kurioje dalyvauja Komisija ir valstybės narės (kai kurios jų jau nustatė atitinkamus standartus) atrodo tinkamas pagrindas.

4.7 Civilinė atsakomybė

4.7.1 Ką reikėtų patarti m. sveikatos technologijų gamintojams ir sveikatos priežiūros specialistams, kad jie galėtų sumažinti dėl m. sveikatos technologijų naudojimo ar dėl paskyrimo jomis naudotis kylančios rizikos?

4.7.2 Taikytini teisės aktai. Atsakomybė (sutartinė ar nesutartinė) tarpvalstybinių sveikatos priežiūros paslaugų atveju: turi būti laikomasi gydymo valstybės narės teisės aktų (Direktyvos 2011/24/ES 4 straipsnio 1 dalis). Gaminiai su trūkumais reglamentuojami Direktyva 85/374/EEB laikantis atsakomybės be kaltės principo.

4.7.3 Sveikatos priežiūros specialistai turi laikytis nustatytos tvarkos ir naudoti sertifikuotus prietaisus bei taikyti sertifikuotas procedūras. Gamintojai privalo tinkamai išmanyti teisės aktų reikalavimus. Abiem atvejais turi būti nustatyta, kas apmoka draudimo išlaidas.

4.8 M. sveikatos srities moksliniai tyrimai ir inovacijos

4.8.1 Ar galėtumėte pateikti konkrečių ES lygmens mokslinių tyrimų ir inovacijų bei diegimo prioritetų m. sveikatos srityje temų?

4.8.2 Techniniu požiūriu šiuo metu pagal programą „Horizontas 2020“ įgyvendinamos iniciatyvos apima pagrindines mokslinių tyrimų sritis.

4.8.3 EESRK siūlo taip pat ištirti m. sveikatos socialinį poveikį, ypač vyresnio amžiaus asmenų, neįgaliųjų, imigrantų ir mažesnių išteklių turinčių žmonių atveju.

4.8.4 Kaip, jūsų nuomone, palydovinės taikmenos, grindžiamos ES navigacijos sistemomis (EGNOS ir „Galileo“) gali padėti diegti novatoriškas m. sveikatos technologijas?

4.8.5 Nėra abejonių, kad pažanga geografinės vietos nustatymo srityje ir ryšių gerinimas padidins m. sveikatos veiksmingumą.

4.9 Tarptautinis bendradarbiavimas

4.9.1 Kokius klausimus reikėtų spėsti (pirmumo tvarka) plėtojant tarptautinį bendradarbiavimą, kad būtų paskatinta m. sveikatos technologijų plėtra, ir kaip tai padaryti? Kokią kitų rinkų (pavyzdžiui, JAV ir Azijos) gerąją patirtį būtų galima įgyvendinti ES siekiant paskatinti m. sveikatos plėtrą?

4.9.2 M. sveikatą reikėtų įtraukti į 2013 m. liepos mėnesį prasidėjusių JAV ir ES derybų dėl Transatlantinės prekybos ir investicijų partnerystės darbotvarkę.

4.9.3 Tarptautinio bendradarbiavimo dalyvaujant PSO prioritetinės temos turėtų būti:

- periodiškai atnaujinamas medicininės paskirties prietaikų sąrašas,
- etiniai principai,
- duomenų apsauga laikantis standarto ISO 27001,
- sąveikumas.

4.10 Interneto verslininkų patekimas į m. sveikatos rinką. Prietaikų rinka

4.10.1 Ar interneto verslininkams yra problemiška patekti į m. sveikatos rinką? Jei taip, su kokiomis kliūtimis jie susiduria? Kaip ir kas galėtų jas pašalinti? Jei reikia, kaip Komisija galėtų paskatinti pramonę ir verslininkus įsitraukti į m. sveikatos sritį, pavyzdžiui, vykdydama tokias iniciatyvas kaip „Startup Europe“ arba Europos inovacijų partnerystė vyresnių žmonių aktyvumo ir sveikatos srityje?

4.10.2 Pramonė susiduria su šiomis kliūtimis:

- reguliavimo (teisės aktai nepakankamai aiškūs),

- ekonominėmis (reikia išsamiau ištirti naudą sveikatos priežiūros sistemai ir iš dalies pakeisti sveikatos priežiūros paskatų sistemą),
- struktūrinėmis (skirtingi sveikatos priežiūros administravimo lygmenys nepakankamai integruoti) ir
- technologinėmis (kokybės standartai, sertifikavimo sistemos, sąveikumas).

4.10.3 Problemas reikia spręsti atsižvelgiant į kompetencijos sritį:

- valstybės narės – tai, kas susiję su sveikatos priežiūros sistemos organizavimu jų teritorijoje,
- ES – tai, kas susiję su rinkos susiskaidymu ir nepakankamai aiškiais teisės aktais.

4.10.4 EESRK pabrėžia, kad būtina remti Europos MVĮ, kadangi jos gali atlikti išskirtinį vaidmenį m. sveikatos rinkoje.

4.10.5 Pradedančiosioms įmonėms Europoje reikia geresnių finansavimo šaltinių, pasiekiamų tradiciniais (bankai) ar netradiciniais (sutelktinis finansavimas ir kt.) būdais. Programoje „Horizontas 2020“ numatyti rizikos finansai ir viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės sistemos turi padėti sustiprinti Europos pramonę.

2014 m. rugsėjo 10 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Sąjungos jūrų saugumo strategijos

(2014/C 458/11)

Pranešėja: **Anna Bredima**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 262 straipsniu, 2013 m. lapkričio 20 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl bendro komunikato

Siekiant jūrų srities atvirumo ir saugumo pasaulyje: Europos Sąjungos jūrų saugumo strategijos elementai

JOIN(2014) 9 final.

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. liepos 17 d. priėmė savo nuomonę.

501-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. rugsėjo 10–11 d. (2014 m. rugsėjo 11 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 142 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina ES rodomą politinę valią jūrų saugumui suteikti prioritetą savo politinėje darbotvarkėje. Jis remia bendrą komunikatą dėl Europos jūrų saugumo strategijos elementų ir jos holistinį požiūrį į įvairialypių jūrų grėsmių valdymą. Europos pilietinė visuomenė su Europos jūrų saugumo strategija yra tiesiogiai susijusi. EESRK remia strateginį tarpsektorinį požiūrį į jūrų saugumą remiantis tuo, kas pasiekta, ir nekuriant naujų struktūrų. Šis požiūris padės kurti darbo vietas laikantis augimo strategijos „Europa 2020“ ir padidins jūrinių profesijų patrauklumą.

1.2 EESRK remia siūlomą Europos Komisijos, Europos išorės veiksmų tarnybos (EIVT), Europos jūrų saugumo agentūros (EMSA), Europolo, Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie Europos Sąjungos valstybių narių išorės sienų valdymo agentūros (FRONTEX), Europos gynybos agentūros (EGA), Europos Sąjungos karinio štabo ir Krizių valdymo ir planavimo direktorato sinergiją. Komitetas remia siekiamą tarptautinę jūrinės veiklos sinergiją laikantis subsidiarumo principo. Visapusiškas ES požiūris, įskaitant bendrą esamos padėties suvokimą, leis efektyviau naudoti išteklius geriau koordinuojant stebėjimo veiklą.

1.3 EESRK ragina ES stengtis labiau pasinaudoti NATO turimais ištekliais. Komitetas palankiai vertina tai, kad Nortvude buvo bendrai įkurdintas operacijų štabas, ir siūlo glaudžiau bendradarbiauti su Europos karinių laivynų vyriausiųjų vadovų (CHENS) forumu, nacionalinių pakrančių apsaugos tarnybomis ir ES pakrančių apsaugos tarnybų forumu remiantis FRONTEX ir Europos patrulių tinklo patirtimi.

1.4 EESRK palankiai vertina pajėgumų telkimo ir dalijimosi iniciatyvą, kurios tikslas – bendrai naudotis įrangos pajėgumais ir bendrai vykdyti karinius/civilius veiksmus. Šiuo tikslu reikės suderinti jūrų ir karinių jūrų pajėgumų standartus. Valstybių narių bendradarbiavimas ir solidarumas padės optimizuoti esamos infrastruktūros naudojimą ir užtikrins išlaidų efektyvumą.

1.5 Valstybėms narėms ir kitoms pasaulio šalims ratifikavus ir įgyvendinus 1982 m. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją (UNCLOS) ir 1988 m. Kovos su neteisėtais veiksmais konvenciją bus sukurtas teisinis baudžiamojo persekiojimo pagrindas. EESRK pakartoja, jog būtina glaudžiau bendradarbiauti su Tarptautine jūrų organizacija (TJO) įgyvendinant jos jūrų saugumo konvencijas.

1.6 Tarptautinio laivų ir uostų įrenginių saugumo kodekso (ISPS) įgyvendinimas turėtų būti paspartintas ES ir trečiųjų šalių (pavyzdžiui, Vakarų Afrikos) uostuose siekiant užkirsti kelią piratavimui, ginkluotiems plėšimams ir krovinių vagystėms. ISPS būtina laikytis ir tikrinant konteinerius, kurie uostuose gali būti panaudojami kaip „Trojos arkliai“.

1.7 EESRK dar kartą primena, kad, bendradarbiaujant su JT, NATO ir JAV, būtina sistemingiau sekti iš piratavimo ir kitos neteisėtos veiklos jūroje gautų pinigų srautus.

1.8 Reiškiamas susirūpinimas dėl patvirtintų, su jūrų saugumu susijusių mokymo kursų, kurie yra privalomi nuo 2014 m. sausio 1 d., savalaikio įvedimo ir prieinamumo visame pasaulyje. Tarptautinės jūrų organizacijos (TJO) nustatytas nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2015 m. liepos 1 d. lengvatinis laikotarpis uosto valstybei kontroliuoti, kaip laikomasi pažymėjimų pagal STCW taisyklę VI/6, yra vertinamas palankiai. JAV kovos su piratavimu vertinimo grupės siūlo ES perimti geriausios praktikos pavyzdį, kai laivuose savanoriškai tikrinamas pasirengimas kovai su piratavimu.

1.9 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad piratų baudžiamasis persekiojimas jau nebeturi veiksmingo atgrasomojo poveikio dėl labai skirtingų teismo sprendimų. Reikia parengti suderintą įstatymą kovai su tokia tarptautine nusikalstama veika kaip piratavimas ir padaryti galą nebaudžiamumui.

1.10 Somalio pusiasalyje vykdoma operacija, skirta pagrindinėms priežastims krante šalinti, sulaukė sėkmės ir *mutatis mutandis*, gali tapti pavyzdžiu kitose teritorijose. Jeigu būtų sudarytos deramos gyvenimo sąlygos krante, piratavimas taptų mažiau patrauklus. EESRK pritaria, kad būtų pratęstos tokios operacijos kaip Vandenyno skydas (*Ocean Shield*) (NATO) ir Atalanta, kai bus sprendžiama dėl šių operacijų atnaujinimo.

1.11 Komitetas ragina ES institucijas panaudoti politinį ir diplomatinį spaudimą reaguojant į spartų piratavimo atvejų Vakarų Afrikoje pagausėjimą. Vakarų Afrikos valstybių ekonominės bendrijos (VAVEB) ekonominės partnerystės susitarimas (EPS), sudarytas ES ir 16 Afrikos valstybių, Kotonu susitarimas, ES ir Afrikos partnerystė gali būti sveto šaltinis. Kad prekyba tarp ES ir VAVEB vyktų lengviau, reikalingi saugūs prekybos ir transporto koridoriai. Nigerijai reikėtų pasiūlyti pagalbą modernizuojant jos pakrančių apsaugą ir paraginti šią šalį leisti kitų valstybių ginkluotai apsaugai įplaukti į jos vandenį.

1.12 EESRK palankiai vertina Tarybos išvadas dėl Gvinėjos įlankos (2013 m. kovo 17 d.), kurios turėtų tapti konkrečiomis priemonėmis. Vietos pilietinė visuomenė turėtų dalyvauti užtikrinant geresnį vietos aplinkybių suvokimą; ją reikėtų paremti, kad ji priverstų vyriausybes priimti sprendimus dėl saugumo problemų Gvinėjos įlankoje.

1.13 Turėtų būti paskirtas specialus ES atstovas Vakarų Afrikai, kaip Somalio pusiasaliui. Reikia pagirti, kad buvo priimta JT rezoliucija (2013 m. lapkričio mėn.) dėl kovos su piratavimu strategijos Vakarų Afrikoje. Rytų ir Vakarų Afrikos pakrančių apsaugos tarnybų bendradarbiavimas turėtų būti glaudesnis.

1.14 Turėtų būti nustatyti tarptautiniu mastu pripažinti standartai laivybos saugumo įmonėms. ISOPAS 28007 standartas užtikrins vienodas veiklos sąlygas privačioms ginkluotos apsaugos bendrovėms visame pasaulyje.

1.15 EESRK palankiai vertina intensyvesnį jūrų stebėjimą, kai dėl glaudesnio Europos jūrų saugumo agentūros (EMSA), FRONTEX ir Jungtinio tyrimų centro (JTC) bendradarbiavimo yra laiku sužinoma apie neteisėtos veiklos jūroje atvejus. Jūrų saugumo moksliniai tyrimai ir technologinės plėtros veikla turėtų būti plečiami bendradarbiaujant su Jungtiniu tyrimų centru.

1.16 Kalbant apie dideles nelaimes, kurios ištinka jūra keliaujančius neteisėtus imigrantus, EESRK pakartoja, kad būtina:

- parengti Europos imigracijos politiką, atsižvelgiant į išorės ir vidaus aspektus;
- pasiekti susitarimus su imigrantų kilmės ir tranzito šalimis siekiant kovoti su prekyba žmonėmis užsiimančiais nusikaltėlių tinklais ir kartu su Europolu ir (arba) Interpolu siekti jų baudžiamosios atsakomybės;
- parengti neteisėtą prekybą organizuojančių vadeivų sąrašą (panašų į piratų finansuotojų sąrašą), kad būtų galima kovoti su pinigų plovimu;

- sustiprinti ir finansuoti FRONTEX, kad ji taptų tikra Europos sienų valdymo agentūra;
- bendradarbiauti su neteisėtų imigrantų išvykimo šalies pilietine visuomene, kad imigrantai būtų atgrasinti nuo gyvybei pavojingų kelionių;
- imtis pakrančių apsaugos veiklos, kad vyktų patruliavimas ir būtų gelbėjami migrantai ir
- sustiprinti veiksmingą jūrų išorės sienų kontrolę pasinaudojus Europos sienų stebėjimo sistema (EUROSUR).

1.17 EESRK mano, kad, įgyvendinant Europos jūrų saugumo strategiją (EJSS) ir ją propaguojant ne ES šalyse, turėtų būti atsižvelgta į ES teisėje įtvirtintas pagrindines žmogaus teises, principus ir vertybes.

1.18 Komitetas palankiai vertina pasiūlymą sukurti visų jūrų saugumu suinteresuotų subjektų, įskaitant pramonę, socialinius partnerius ir pilietinę visuomenę, partnerystę ES lygmeniu ir valstybėse narėse. Esamų teisės aktų įgyvendinimas, bendradarbiaujant su socialiniais partneriais, turėtų užtikrinti ekonomiškai efektyvesnę požiūrį į jūrų saugumą.

2. Įžanga

2.1 Dėl globalizacijos išaugo pasaulinių jūrinių srautų svarba Europos Sąjungai. Neteisėtos veiklos jūroje atvejų padaugėjo, jie tapo sudėtingesni, todėl ES verčiama taikyti holistinį požiūrį jiems šalinti. Tačiau jūrų stebėjimas yra sudėtinga veikla, atsižvelgiant į ES pakrančių ir vandenynų plotą.

2.2 Tai – bendra tarptautinė atsakomybė, reikalaujanti tvirtų partnerystės ryšių su ES nepriklausančiomis šalimis ir regioninėmis organizacijomis. Europos saugumo strategijoje jūrinis aspektas nėra konkrečiai minimas, tik pripažįstama, kad piratavimas yra viena iš grėsmių. Europos integruota jūrų politika yra skirta jūrų klausimams spręsti, tačiau joje beveik nekalbama apie saugumo aspektą. EJSS buvo priimta reaguojant į neatidėliotiną būtinybę pakoreguoti ES poziciją dėl jūrų saugumo.

2.3 Bendras komunikatas

2.3.1 Europos Komisijos ir Europos išorės veikslių tarnybos bendras komunikatas „Siekiant jūrų srities atvirumo ir saugumo pasaulyje: Europos Sąjungos jūrų saugumo strategijos elementai“ (2014 m. kovo 6 d.) yra pirmas žingsnis siekiant įgyvendinti EJSS naudojantis veikslių planu.

2.3.2 Komunikate teigiama, kad jūrų saugumas priklauso nuo strateginio tarpsektorinio požiūrio. Jūrų saugumo grėsmės – jūrų teritoriniai ginčai, masinio naikinimo ginklų platinimas, piratavimas, terorizmas, tarpvalstybinis ir organizuotas nusikalstamumas (ginklų, narkotikų ir žmonių kontrabanda), neteisėta ir nedeklaruojama žvejyba (NNN žvejyba) ir gaivalinės nelaimės.

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK palankiai vertina bendro komunikato nuostatas dėl EJSS siekiant užtikrinti integruotą ir išsamų požiūrį į grėsmes ir galimybes jūroje. Europos išorės veikslių tarnybos (EIVT) kreipimasis yra palankiai vertinamas kaip proga sustiprinti EIVT ir EESRK santykius. EJSS dėmesys nukreiptas į visų Europos dalyvių ir valstybių narių, suinteresuotų jūrų saugumu, veiklos koordinavimą ir integruotos jūrų politikos (2007 m.) trūkumų šalinimą.

3.2 Integruoto požiūrio turėtų būti laikomasi ES lygmeniu, taikant ir civilines, ir karines priemones, bei apimant jūrų saugumo vidaus ir išorės aspektus. Jūrinės valstybės turėtų skatinti regioninę jūrinę integraciją, kuri lemia svarbių karinio laivyno išteklių sutelkimą, siekiant patenkinti ES su pajėgumais susijusius poreikius.

3.3 EESRK daugelyje nuomonių⁽¹⁾ analizavo jūrų saugumo grėsmes (pavyzdžiui, piratavimą, neteisėtą imigraciją jūra, uostų saugumą). Jūrų saugumo grėsmės kyla pilietinei visuomenei, taip pat jūrininkams, laivų savininkams, žvejams, eksportuotojams ir importuotojams, turistams, vartotojams ir ES pakrančių ir salų vietos bendruomenėms. Jau įvertinta labai didelė piratavimo jūroje kaina vartotojams. Tačiau dar teks įvertinti įvairialypių jūrų saugumo grėsmių kainą vartotojams.

3.4 ES ir jos valstybės narės turėtų propaguoti Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos (angl. UNCLOS) universalumą ir primygtinai raginti ją įgyvendinti vienodai. Ši konvencija, nustatanti jūrų veiklos teisinę sistemą, gali būti vadovas, kaip taikiai išspręsti jūrinius ginčus.

3.5 ES strategija Somalio pusiasaliui turėtų būti visapusiško požiūrio pavyzdžiu, kai įtraukiamos politinės, diplomatinės, socialinės ir ekonominės priemonės ir koordinuojamos įvairios ES iniciatyvos, agentūrų veikla ir priemonės, siekiant pašalinti esmines piratavimo priežastis. EESRK pritaria Somalio pusiasaliui skirtai strateginei programai, kuri apima tris šiuo metu regione vykdomas BSGP misijas (EUNAVFOR ATALANTA, ES mokymo misija Somalyje ir EUCAP NESTOR).

3.5.1 Laivų savininkų ir jūrininkų organizacijos (Tarptautiniai laivybos rūmai [ICS], Europos bendrijos laivų savininkų asociacija [ECSA], Tarptautinė transporto darbuotojų federacija [ITF], Europos transporto darbuotojų federacija [ETF], SOS „gelbėkite mūsų jūrininkus“ grupė), suvienijo pastangas, siekdamos didinti informuotumą apie piratavimo žmogiškąją ir ekonominę kainą. Bendras ECSA ir ETF dokumentas (2013 m. rugsėjo mėn.) dėl piratavimo Gvinėjos įlankoje dar kartą patvirtino socialinių partnerių susirūpinimą. EESRK piratavimą įvardijo kaip vieną iš veiksnių, atgrasančių rinktis jūrininko profesiją ir menkinančių kampanijas, skirtas pritraukti žmones rinktis šią profesiją.

3.5.2 Komitetas primena, kad visos pastangos turėtų būti nukreiptos į tai, kad nebūtų padaryta žala piratų aukomis tapusių jūrininkų fizinei ir psichikos sveikatai. Tarptautiniai laivybos rūmai (ICS) sudarė gerosios praktikos gaires laivybos bendrovėms, siekiant padėti nukentėjusiems jūrininkams ir jų šeimoms.

3.6 ES turėtų skatinti jūrų saugumo pajėgumų stiprinimo veiklą Gvinėjos įlankoje. Saugūs prekybos koridoriai yra išankstinė ekonominio pajėgumo vystymo sąlyga. Jūrų saugumas turėtų būti neatsiejama ES darbotvarkės dalis, kad būtų remiamas vietos vystymasis ir prekyba.

3.7 Nusikalstama veika – ginklų, narkotikų ir žmonių kontrabanda – Vakarų Afrikos pakrantėje aktyvėja. Gvinėjos įlankos šalys į ES importuoja 13 proc. naftos ir 6 proc. dujų, o Nigerija pagamina 5,8 proc. naftos, importuojamos į ES. Neseniai jūroje atrasti naftos ir dujų telkiniai tik padidins šio regiono svarbą. Palankiai vertinami pakrančių apsaugos tarnyboms surengti mokymo kursai pagal svarbiausių jūrų maršrutų Gvinėjos įlankoje programą (CRIMGO). Aiškinant laivų palydovines nuotraukas, reikėtų siekti ES agentūrų ir ES nepriklausančių dalyvių veiklos sinergijos. Informuotumas apie padėtį jūroje yra labai svarbus ir privatūs operatoriai turėtų padėti vyriausybėms gauti išsamesnės informacijos šioje srityje. Gvinėjos įlankoje turėtų būti sukurta patikima pranešimų apie incidentus sistema.

3.8 Viduržemio jūra kelia jūrų saugumo problemų (pavyzdžiui, terorizmo, neteisėtos prekybos ir imigracijos). Investicijos į jūrų regioninį bendradarbiavimą turi būti panaudotos žvalgybos, stebėjimo, patruliavimo ir pakrančių apsaugos veiklai.

⁽¹⁾ EESRK nuomonė dėl *Europos imigracijos politikos ir santykių su trečiosiomis šalimis* (dar nepaskelbta OL).

OL C 67, 2014 3 6, p. 32–46.

OL C 161, 2013 6 6, p. 87–92.

OL C 76, 2013 3 14, p. 15–19.

OL C 107, 2011 4 6, p. 64–67.

OL C 44, 2011 2 11, p. 173–177.

OL C 128, 2010 5 18, p. 131–135.

OL C 255, 2010 9 22, p. 103–109.

OL C 211, 2008 8 19, p. 31–36.

OL C 168, 2007 7 20, p. 57–62.

OL C 32, 2004 2 5, p. 21–27.

OL C 061, 2003 3 14, p. 174–183.

Europos Parlamento pranešimas ir rezoliucija dėl bendros saugumo ir gynybos politikos jūrinio aspekto, 2013 m. rugsėjo 12 d.

3.9 Išskirtinių ekonominių zonų ribų nustatymas pagal UNCLOS konvenciją padėtų užtikrinti taikų teritorinių ginčų sprendimą, vengiant konfliktų dėl rytinėje Viduržemio jūros dalyje atrastų angliavandenilių telkinių.

3.10 ES strategiškai svarbu sustabdyti regioninių konfliktų Juodosios jūros regione paaštrėjimą, kad būtų užtikrintas energetinis saugumas ir ES energijos tiekimo įvairinimas.

3.11 Nors bendri saugumo standartai ES uostuose tobulėja, saugumas turėtų būti sustiprintas griežčiau įgyvendinant ISPS kodeksą, skirtą konteinerių saugumui ir uostų įrenginiams. Prancūzijos pranešime dėl „ginklų kontrabandos jūra“ (2014 m. vasario 10 d.) pabrėžiami nelegalūs tradicinių ginklų srautai konteinerius gabenančiuose laivuose. Tačiau JAV patirtis rodo, kad visų konteinerių patikrinti neįmanoma. Visiško saugumo nesaugiame pasaulyje pasiekti neįmanoma.

3.12 EESRK visiškai pritaria komunikate išdėstytai nuomonei: „Galimų transporto maršrutų per Arkties vandenyną atvėrimas ir jo gamtinių bei mineralinių išteklių naudojimas sukurs ypatingų aplinkos srities problemų, kurias reikės spręsti ypač atsargiai; šiuo atveju gyvybiškai svarbus bus bendradarbiavimas su partneriais.“

4. Konkrečios pastabos

4.1 EESRK visiškai pritaria laivuose taikomoms apsaugos priemonėms (geriausia valdymo praktika), kurių imasi laivybos bendrovės, ir tarptautiniu mastu pripažįstamiems standartams dėl privačios ginkluotos apsaugos laivuose.

4.2 Pajėgumų telkimo ir dalijimosi jais iniciatyva, pasinaudojant LeaderSHIP 2020 programa, stiprins laivų statybos ir remonto sektoriaus veiklos vykdytojų tarpusavio ryšius.

4.3 Valstybės narės ir pramonė turėtų suderinti standartus, kad užtikrintų jūrų ir karinių laivynų pajėgumų, įskaitant komunikacijos sistemas ir technologijas, eksploatavimo suderinamumą.

4.4 Turėtų būti įgyvendintas EMSA sukurtas Jūrų stebėjimo tinklas (MARSUR) ir Copernicus programa. EMSA suteikė jūrų stebėjimo prietaikų prieglobą sistemose SafeSeaNet, LRIT, CleanSeaNet ir THETIS. Reikia pagirti bendros keitimosi informacija aplinkos (CISE) darbą už tai, kad buvo pasiekti veiksmingi Europos jūrų stebėjimo pajėgumai.

4.5 Jūroje išgelbėtų žmonių klausimas priklauso saugumo sričiai, nes šiuos žmones reikia pristatyti į krantą ir užregistruoti. Paieškos ir gelbėjimo tarnybos priklauso nuo joms padedančių laivų. Palydovinis ryšys labai padeda gelbėjimo operacijoms. Valstybės narės turėtų taikyti atitinkamas TJO konvencijas ir Elgesio su jūroje išgelbėtais žmonėmis gaires, kuriose vyriausybės ir laivų kapitonams yra numatytos jų pareigos.

4.6 EESRK pabrėžia būtinybę įgyvendinti esamas teises sąlygas, susijusias su nelaimės ištiktų laivų, kurie kelia grėsmę laivybai, žmonėms ir aplinkai, avarinio švartavimosi vietomis. Keletas ankstesnių incidentų, kai buvo delsiama skirti švartavimosi vietą, rodo, kad pakrantės valstybės turi nedelsiant imtis priemonių šiai problemai spręsti. TJO gairės (Rezoliucija A.949 (23) dėl prieglobsčio vietų laivams, taip pat gairės dėl avariją patyrusių laivų kontrolės (2007 m.) ir ES laivų eismo stebėsenos ir informacijos sistema (LES direktyva 2002/59, su pakeitimais, padarytais Direktyva 2009/17) sukuria teisinį pagrindą. Labai svarbu, kad visos pakrantės valstybės ratifikuotų ir įgyvendintų šiuos teisinius dokumentus.

4.7 EESRK palankiai vertina ES išipareigojimą tausiai naudoti žuvų išteklius, nes neteisėta, nedeklaruojama ir neregamentuojama žvejyba yra pasaulinio masto nusikalstama veika, nepaisant to, kur ji vykdoma. Komitetas teigiamai vertina neseniai priimtą ES sprendimą neįleisti į savo rinką žuvininkystės produktų, gautų vykdan neteisėtą žvejybą, iš trijų šalių, kurios pažeidė UNCLOS.

4.8 EESRK pabrėžia, kad būtina saugoti ES biologinę įvairovę ir jūros išteklius nuo galimų grėsmių, nepaisant to, ar tai būtų žuvų ar mineraliniai išteklių jos teritoriniuose vandenyse. Be to, telekomunikacijos veiksmingumas priklauso nuo povandeninių kabelių saugumo užtikrinimo, o energijos vartojimo efektyvumas – nuo vamzdynų saugumo užtikrinimo.

4.9 Jūrų saugumas apima ir apsaugą nuo jūrų vandens užteršimo įvykus branduolinėms avarijoms, neteisėto cheminių medžiagų išmetimo arba didelių avarijų metu išmetamų teršalų. ES raginama siekti išsaugoti ekologinį jūrų srities vientisumą.

2014 m. rugsėjo 11 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

ISSN 1977-0960 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-521X (popierinis leidimas)

Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LUXEMBURGAS

LT